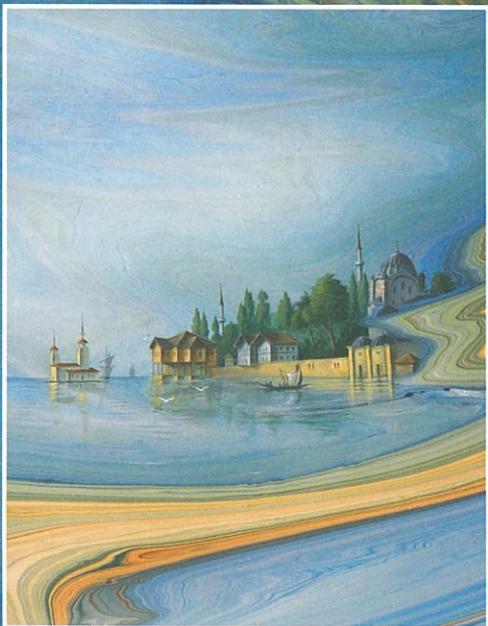

BATTALDAN BARUTA EBRUVAN

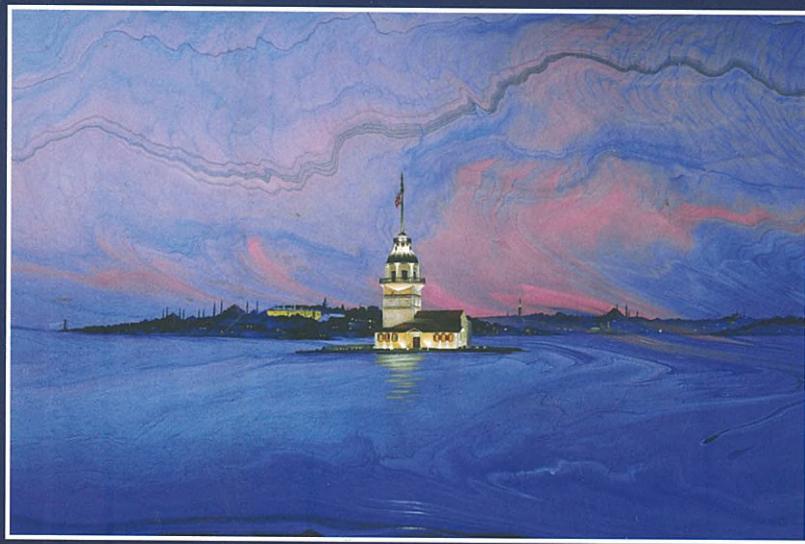
HIKMET BARUTÇUGİL - MUSTAFA ÖZDAMAR

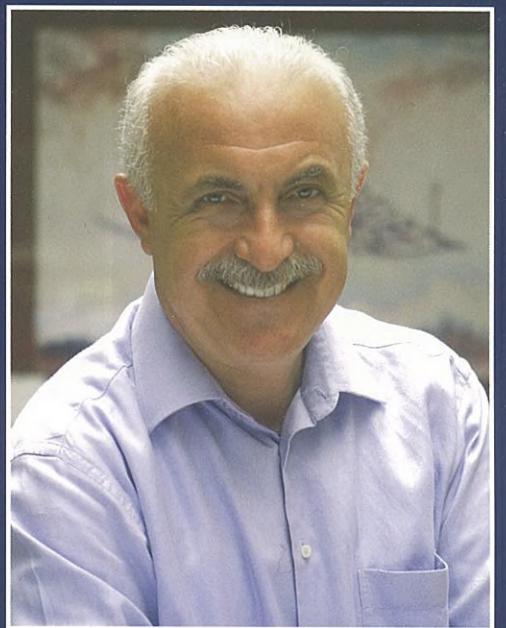

Geleneği yenilikle, yeni ve taze
açılımlarla yaşatan Ebrûzen Hikmet-i
Hüdâ Hikmet Barutçugil ustasının iç ve
dış ilişkiler ağının odağında şekillenen
duygusu ve düşünce bulutlarının renklerini
ve dokularını yansitan Ebristan'ı bir ebrû
şehri, ebrûlar anlamına gelen Ebrevanı
da bu müstesna kentin bir şiir bahçesi
olarak düşünün! Hoca Ahmet Yesevi'den
günümüze ebrû şiirlerinden örnekler
taşıyan bu eser, ebrûnun tasavvuf
boyutuna da pencere açıyor.
Yâ Selâm!

Mustafa Özdamar

HİKMET BARUTÇUGİL

1973'de İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu'nda tekstil eğitimi'ne başladı. Yüksek öğreniminin ilk yılında tanıştığı ve öğrencisi olduğu Prof. Emin Barın'ın teşviki ile hat ve ebru sanatıyla ilgilenmeye başladı. 1978-1981 yılları arasında ihtisas için gittiği Londra'da da ebru araştırma ve çalışmalarını aralıksız sürdürdü. Ebruyu her zaman bir bilim dalı gibi görüp, geliştirmeyi hedefledi. Ebruyu geleneksel bir zanaat olmaktan çıkartıp sanat alanına katmaya çalışmıştır. Daha önce görülmemiş ebru yöntemleri denedi. Barut Ebrusu olarak bilinen ebru türünü bulan kişi olarak literatüre geçti.

Türk Ebru Sanatı'nı tanıtmak ve yaymak amacıyla ile yurtçi ve yurtdışında, 35 ülkede 73 kişisel ve 79 karma sergi ile 139 kurs ve seminer, 63 konferans ve uygulamalı ebru gösterimi ile 6 sanat terapisi gerçekleştirdi.

Hikmet Barutçugil'in eğitim faaliyetleri halen Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü; Marmara Üniversitesi G.S.F., Ebristan (İstanbul Ebru Evi) ve bazı eğitim kurumlarında devam etmektedir. Uluslararası birçok ödülleri olan Barutçugil'in, London British Museum başta olmak üzere dünyanın bazı müzelerinde ve özel koleksiyonlarda sergilenen eserleri bulunmaktadır. Bu güne kadar on üç kitabı yayınlanmıştır.

BATTAŁDAN BARUTA EBRUVAN

HİKMET BARUTÇUGİL - MUSTAFA ÖZDAMAR

"Bismillahirrahmanirrahim"
Hatt: Fuat Başar

Tasarım
Hikmet Barutçugil

Kapak Tasarım
Ali Biyikli
Ebru İşıl Narin

Kapak Ebrusu
Hikmet Barutçugil

Kapak Resmi
“Üsküdar Burnu”
1853 Eugéne Flandinin Gravüründen Uyarlama

Kapak Resmi
Garip Ay

Uygulama
Pınar Sezer Yanıkgil
Ebru İşıl Narin
Erdal Yetgin

Baskı
G.M. Matbaacılık ve Tic. A.Ş.
Mas-Sit Sitesi 1. Cd. No:88 Bağcılar-İstanbul
0212 629 00 24 - 25

Yayına Hazırlayan
Hikmet Barutçugil

Resimler
Hatice Ünal
Hacer Ünal
Reza Hemmatirad
Mehmet Puşur
Garip Ay
Füsun Baturçugil

Ebristan Yayıncılık
Hafız Mehmet Bey Sokak No:8
34668 İhsaniye/Üsküdar-İstanbul
Tel: 0216 334 59 34
Fax: 0216 492 63 89

www.ebristan.com
ebristan@ebristan.com
hikmetihuda@ebristan.com

ISBN 978-975-93638-7-1

Tüm yayın hakları saklıdır.
All copyright reserved.
©Hikmet Barutçugil 2008

BATTALDAN BARUTA EBRUVAN

HİKMET BARUTÇUGİL
MUSTAFA ÖZDAMAR

ÜSKÜDAR
BELEDİYESİ
www.uskudar.bel.tr

ÜSKÜDAR 2010
ÜSKÜDAR 2010'A HAZIRLANIYOR

Üsküdar Belediyesinin bir kültür hizmetidir.

Dünyanın en güzel şehirlerinden birinin İstanbul olduğunu söylemeye gerek var mı? Yüzyıllardır hep söylendi yazıldı. Napolyon bile, "dünya tek bir ülke olsa başkenti İstanbul olurdu" demiş. Binlerce yıldan beri gelen tarih ve kültür birikimini barındıran bir şehir. Belki de İstanbul'un en güzel yerlerinden biri de Üsküdar. Yahya Kemal, 'Hayal Şehir' diyor Üsküdar için. Çünkü Üsküdar dünyanın en güzel manzarasını karşı kıyıdan seyrediyor. Bu güzellik doğal olarak sanatçılara ilham kaynağı olmuş ve Üsküdar 'Sanatçılar Beldesi' olarak haklı bir ün kazanmıştır. Üsküdar sokaklarını biraz dolaştığınızda karşınıza çıkan isimlerden bunu kolaylıkla anlamamız mümkün değildir. Ressam Ali Rıza sokak, Bestekar Selahattin Pınar Sokak, Hattat İsmail Hakkı (Altunbezer) İlköğretim okulu...

Üsküdar, özellikle ebru sanatımız açısından da son derece önemli bir merkezdir. Yaklaşık 180 yıllık tarihimiz içinde bildiğimiz bütün büyük ebru ustalarının hemen hepsi Üsküdarlıdır. Günümüzde yaşayan ebru geleneğinin başladığı ve halen devam ettiği yerdir. 19.yüzyılda Sultantepe'de ki Özbekler Dergâhı'nda Şeyh Sadık Efendi ile başlayan Üsküdar ekolü, İbrahim Edhem Efendi, Necmeddin Okyay, Mustafa Düzgünman silsilesini takip ederek Niyazi Sayın'a kadar uzanmıştır.

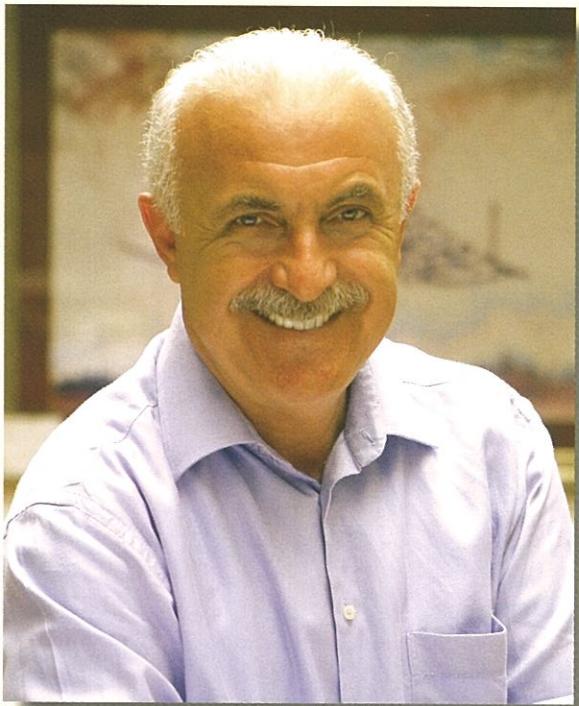
Üsküdar'daki Ebru geleneğini günümüzde faal bir biçimde yaşatan isim ise Hikmet Barutçugil'dir. Salacak sırtlarında İhsaniye semtine adını veren tarihi konaklardan birini restore ederek 'Ebristan' İstanbul Ebru Evi adını verdiği mekânında sanat faaliyetlerini sürdürmektedir. 1997 yılında faaliyetine başlayan ve bir müze kimliğinde olan Ebristan'da, ebru sanatı ile ilgili dersler, seminerler, yabancılara yönelik uygulamalı gösteriler, sergiler, kongreler ve sanat sohbetleri yapılmaktadır.

Hikmet Barutçugil'in Ebru sanatına getirdiği dinamizm ve çağdaş yorumlar sayesinde, Ebru, uluslararası ve ulusal ilgi odağı olmuştur. Bu kitapta ebru sanatının başlangıcından bu güne kadar geçirdiği tekalım ve Hikmet Barutçugil'in sanata getirdiği yeniliklerin bir özeti bulacaksınız. Bu görüntüleri değerli yazar Sayın Mustafa Özdamar, uzun bir çalışma sonucu, ebru ile ilgili beyitler ile süsledi. Ebru sanatının özünde olan tasavvufu yani ilahi güzellik arayışını bu metinlerde bulabilirsiniz.

Üsküdar Belediyesi olarak öz kültürümüze ve yaşayan değerlerimize sahip çıkmayı bir vazife addediyorum. Sayın Mustafa Özdamar ve 35. sanat yılını kutlayan Hikmet Barutçugil'in bu eserini, sizlerle paylaşmak bizim için bir onur kaynağıdır.

Mehmet ÇAKIR
ÜSKÜDAR BELEDİYE BAŞKANI

BATTALDAN BARUTA EBRUVAN

Bu kitapta, Türklerin en eski sanatlarından biri olarak kabul edilen ebru sanatının tekamülünü ebru kelimesi ile ilgili şiirler, beyitler, veciz sözler eşliğinde bulacaksınız. Ebru, kelime kökeni olan abru (suyüzü)'dan da anlaşılaceği gibi bir su sanatıdır. Yoğunlaştırılmış suyun yüzeyinde yüzdürülen boyalar, yine su yüzeyinde desenlenip kağıda aktarılır. Ancak çıkan görüntüler, sanki sırlar aleminden bizlere sunulan güzellikler gibidir. Sonsuzluğu tarif etmek gibi bir şeydir.

Ebru sanatından bahsederken şimdije kadar hep "geleneksel" kelimesini kullandık. Bu sözcük Türkçemize yeni katılan ancak yanlış kullanılan bir kelime olarak yerleştı. Öncelikle 'gelenek' dediğimizde ilk hatırlı gelen, eskiye ait, daha önce yapılmış bitmiş, önemini kaybetmiş, ölmüş gibi bir şey oluyor. Oysa gelenek hala yaşadığımız ve geleceğe yönelik planlar yapabileceğimiz bir anlam taşıır. Ayrıca 'geleneksel' bize ait olmayan bir sınıflamadır. Resim heykel, mimari gibi sanatların "güzel sanatlar" olarak tanımlanıp, diğerlerini daha aşağıdaki seviyelerde zanaatler olduğunu düşünen ve Rönesans ile başlayan batı zihniyetinin bir ürünüdür. Hatta geleneksel sanatların gereksizliğini düşünüp terk edilmesi gerektiğini savunur. Çünkü, geleneğin hep aynı şeylerle tekrar edildiği, yaratıcılığa, fazla bilgi birikimine gerek duyulmadan basit becerilerle yapılabileceği düşünülür. Biz sanatlarımıza 'geleneksel' deyip onu batı dillerine çevirdiğimizde (traditional) bunların birer zanaat olduğunu, alt sıralarda bir uğraşı olduğunu tescil etmiş olmuyor muyuz? Mensubu olduğum ebru sanatı ve diğer öz sanatlarımızın bazı takipçileri, ne yazık ki, sanatlarına bazı katı kurallar koyup onun sadece es-kileri taklit etmenin, yenilik yapılmamasının gereğini savunuyorlar. Hat, tezhip, minyatür, ebru gibi sanatlarınızı değişim kanunları içine sokmak, gelecek nesillere bugünden kuracağımız medeniyetimiz için zararlı bir darbe olacaktır. Bu öz sanatlarımızın hepsi de "güzel sanatlar" olabilecek altyapı ve estetiğe sahiptirler. Bu durum, bir yerde kendi kendimizi aşağılamak gibi bir şey oluyor. Yanlış anlaşılmaya sebep oluyoruz. Batı da "Modern Sanat" olarak birçok saçmalığın sanat olması, bizim güzelliklerimizin zanaat olanak görülmesi hüzen verici bir gerçek değil midir?

Sanat, yaratılışın sırrı olan 'tekamül'den ayrı bir kavram değildir. Sanat zaten tarihi içinde hep gelişmiş, değişmiş, güncelleşmiştir. Şüphesiz ki ilahi kanunlarda değişmez bir gelenek vardır. Burada ki gelenek, nesilden nesile taklit yoluyla geçen adetler değildir.

Kur'anî manası ile;

"Sen Allahın sünnetlerinde kesinlikle bir değişiklik bulamazsun"

K.K. Fatır 35/43. Ayetler

Anlatılmak istenen; sanatın yeniliğe açık olmadığı değil, ilahi kanunların kalıpları içinde olduğudur. Bu gerçek bazı kesimlerce iyi kavranmadığından sanatlar katı kalıplar içine sokuldu ve yenilikçilik reddedildi.

Yenilik arayışındaki bazı gençler bu kesimler tarafından haka-rete varan eleştiriler yüzünden başka, bekli de sevmedikleri mesleklerde yöneldiler. Böylece sanatkâr geleneğine bağlı kalacağım derken kendi kimlik ve şahsiyetini terk etmek zorunda bırakılmış olmuyor mu? Başka bir deyişle kendi kimliğinden, yaradılış sırrından sıyrılarak başkalarının kalibine uyacağım diye başka bir kişilik bürünmek zorunda kalmıyor mu? (Erik olarak yaratılmış birine daha çok para getiriyor diye sen elma ol denilebilir mi?)

Sanat insan ile vardır. Sanatçının eserlerine çok yakından müdahale olmak yanlış anlaşılmalara sebep olabilir. Eseri yapan kişinin yaşantısına inanışına, eğitimine, geleneğine, genetiğine, ilham kaynaklarına, hasta aldığı gıdalara bile bakmak gereklidir. Yani olaylara yakından müdahale olmak yerine uzaktan bakmak, onları daha iyi anlamamızı sağlar. Şeyh Sadi-i Şirazi'nin dediği gibi "olaylara kuş bakışı bakın, ama asla kuş gibi bakmayın". Eğer biz kuş gibi yükseklerde olursak, aşağıdakilerin attığı taşlar, tenkitler, dedikodular, gıybetler, iftiralar... bize ulaşamaz. Serbestçe dolaşır, yeni yerler keşfeder, yeni güzellikler temaşa ederiz.

Bu kitapta ebrunun ilk ve temel deseni olan Battal'dan bugün geldiği yer olan Barut ebrularına varış serüvenini bulacaksınız. Böylece artık 'geleneksel' diye tanımlamayacağımız bir düzeye geldiğini de müşahade edeceksiniz.

Kitaptaki eserlerin bazıları iki veya üç usta tarafından yapıldı. Ebru zeminlerimin üzerine değerli sanatkarlar resim, gravür, tezhip ve minyatür yaptılar. Emeği geçen, Hacer Ünal, Hatice Ünal, Reza Hemmatirad, Füsün Barutçugil, Garip Ay, Sema Balkaya Öksüz ve Mehmet Puşur'a teşekkür ederim. Kitabın tasarımindan Işıl Narin, Pınar Sezer Yanıkgil ve Halit Ömer Camcı özverili çalışmalar yaptılar.

Bir Üsküdar ve ebru aşığı olan ve değerli katkılarıyla her zaman desteğini gördüğüm ve bu kitabı hazırlanışı sırasında Hakka yürüyen Prof. Ahmet Yüksel Özemre Hocamı rahmetle ve minnetle anıyorum.

Metinleri yazıp derleyen, uzun ve titiz çalışmalar sonucunda bizlere muhteşem bir Ebru Şiir Bahçesi sunan değerli metin yazarımız Mustafa Özdamar'a sonsuz teşekkür ederim.

Bu kitabı yayına vesile olan Üsküdar Belediye Başkanı Sayın Mehmet Çakır'a ve Kültür ve Sosyal İşler Müdürü Belgin Dişçi hanımfendiye sonsuz teşekkür ederim.

Muhabbetlerimle...

Hikmet Barutçugil
Ebristan, Haziran 2008

ÜSKÜDAR'DA EBRÛ SAN'ATI

• Ebrûnun Nîrengi Noktaları: Üsküdarlı Altı Ebrû Üstâdi

Ebrû san'atının gelişmesinde mekân olarak Üsküdar'ın rolü büyüktür. Bu san'at, günümüzde sekülerleşinceye kadar, daha çok dergâhlarda ve tasavvuf ehlinin nezdinde neşvünema bulmuş ve i'tibâr görmüştür. Çünkü ebrû yapımı, insanın: 1) Kevnî Âlem'deki hilkatin esrârını ve edebini idrâk etmesi, 2) nefsinin oyunlarını teşhis ve tesbit edebilmesi, 3) Ezel Hükmü'nün edebine riâyet edebilmesi ve 4) bu Alem'e daha rahmânî bir nazarla bakabilmesi için dâimâ bir mânevi eğitim aracı olarak telâkkî edilmiştir.

Bir boy abdesti alarak ebrû teknesinin önüne oturan ebrucunun, Âlem-i İmkân olarak idrak bu tekne karşısında:

Bismillâhirrahmânirrahiym. İlâhî, yâ Rabbî! Ezel'deki Hükm'üne uygun olarak bu teknedede zuhûr edecek olan nâkışların, Hilkat'ının nâkışlarında meknûz olan Hikmet'ini idrâkden âciz olan bu fâkirin nefşini teshîr edip de enâniyyetini azdırmasına izin verme! Nefsimi, Senin gibi bir Hâlik olma vephinden de, bu vephmin tevlîd edeceğî bir şirk-i hafîden de, hubb-i riyâsetten de koru, yâ Hafîz! Fakîri "Lâ Fâile Illâllâh" sırrının edebiyle techiz et! Bu tekne başındaki mesâîyi Senin zikrinle taltîf ve sana olan kulluğumun bir nişânesi olarak kabûl et! Destûr yâ Hakk! diyerek ilk fîrça darbesiyle yayılacak olan boyaların ihtişâmını, gönlü iftihârla dolan bir üstâd olarak değil de, aksine, Cenâb-ı Hakk'ın kudretinin basit ve mütevâzî bir aracı olduğunun idrâkiyle müşâhede etmesi beklenirdi.

Üsküdar söz konusu olduğunda bu beldede ebrû san'atının yaklaşık 180 yıllık bir geçmişe sahib olduğunu gözlemekteyiz. Bu san'atın Üsküdar'daki nîrengi noktası mesâbesindeki altı müstesnâ zâti kısaca takdîm ediyorum. Ebrû zevkini Üsküdar'a taşıyan ilk zât, bu san'atı Buhâra'da iken öğrenmiş olan Özbekler Nakşî Tekkesi şeyhi Sâdîk Efendi'dir (vef.11 Temmuz 1846). Hakkında pek az bir bilgimiz olan bu zât ebrûyu oğulları Edhem ve Nazîf Efendilere de öğretmiştir. Şeyh Sâdîk Efendi'den sonra bu san'atın meş'alesi oğlu Şeyh Hezârfen Edhem Efendi'ye (1829 8 Ocak 1904) geçmiştir. Türkçe, Arapça, Farsça ve Çağatayca'ya bu dillerde şiirler yazacak kadar vâkif olan Edhem Efendi, ayrıca Ta'lîk yazında da icâzetli bir hattatti. Doğramacılık,

Nuru Osmaniye
Kütüphanesi
H.1002, Dimyat'ta
yazılmış, Mağribî
Abdulvahid bin
Muhammed
(yazar),
Tuffet ül-Muh

T.C. Başbakanlık
Devlet Arşivleri
Genel Müdürlüğü,
Osmanlı Arşivi
Daire Başkanlığı,
Başl. Tarihi Milâdi
1612 (H. 1021)
Hâkâniye-i
Rûmiye-i Cedîde
Kudüs'e gönderilen surre

marangozluk, oymacılık, hakkâklık, mühürçülük, dökmeçilik, tornacılık demircilik, tesviyecilik, makinecilik, matbaacılık, dokumacılık ve mîmarlık gibi teknik konulara merâkı ve bu alanlardaki başarılı eserleri dolayısıyla kendisine Hezârfen yâni "bin türlü fen sâhibi" denilmiştir. 8 Ocak 1904 Cuma gecesi yatsı namazı sırasında üç İhlâs bir Fâtiha okunurken "Âmennâ ve saddaknâ" (inandık ve tasdîk ettim) dedikten sonra secd-eye kapanarak rûhunu o anda teslîm etmiştir. Şeyh Edhem Efendi'nin talebeleri Şeyh Azîz Efendi (1871-1934), Hattât Sâmi Efendi (1832-1912) ve Necmeddin Okyay Efendi'dir (29 Ocak 1885 – 5 Ocak 1976).

T.C. Başbakanlık
Devlet Arşivleri
Genel Müdürlüğü,
Osmanlı Arşivi
Daire Başkanlığı,
Miladi 1798-1801
(H. 1212-1215)

Şeyh Edhem Efendi'nin ebrûdaki hayrülhalefi hiç kuşkusuz Hezârfen Necmeddin Okyay Hoca Efendi olmuştur. Necmeddin Hoca Efendi ebrûculuk yanında âhârcilik, mürekkebcilik, kadîm tarzda mücellidlik, hattatlık, gülçülük ve okçuluk konularında da zamanının yed-i tûlâ sâhibi bir san'atkâriydi. Ona da "Hezârfen" sıfatının izâfe edilmesi bu çeşitli konularda zamanında yektâ olusundandı.

Necmeddin Hoca Efendi ebrûculukta başlı başına bir "ekol" olmuş ve gerek Medresetü'l Hattâtîn gerekse Devlet Güzel San'atlar Akademisi'ndeki hocalığı dolayısıyla pek çok kişiye ebrû san'atını öğretmek imkânını bulmuştur. Başlıca öğrencileri oğulları Sâmi Okyay (1910-12 Haziran 1933) ve Sâcid Okyay (1915-19 Nisan 1999) ile kızkardeşinin kızı diye bilinen Şükriye Düzgünman hanımının oğlu Mustafa Düzgünman (1920 - 12 Eylül 1990) ile Ali Alpaslan (doğ.1925) ve Uğur Derman'dır (doğ. 1935)

Necmeddin Hoca Efendi ebrûyu kendisinden önceki statik kalıbından kurtarıp farklı tecdîd ve gelişme yolları açarak bu san'ata apaçık bir dinamizm kazandırmış ve Modern Türk Ebrûsu'nu ihyâ etmiş olan zâttır. Kendisinden önce pek naif bir tarzda yapılmakta olan çiçekli ebrûları geliştirmiş ve bugünkü nefis şekillerine kavuşturmuştur. Bundan ötürü bugün çiçekli ebrûlar "Necmeddin Ebrûları" diye anılmaktadır. Her ne kadar XVII. yüzyılda Hindistan'da yapılmış olan yazılı ebrûya rastlanılmış ise de, Necmeddin Hoca Efendi'nin açmış olduğu "Yazılı Ebrû" tarzını da bu tarzin tahakkuku için izlenen orijinal usûlü de Türk ebrûsunda bir yenilik olarak kabûl etmek gereklidir.

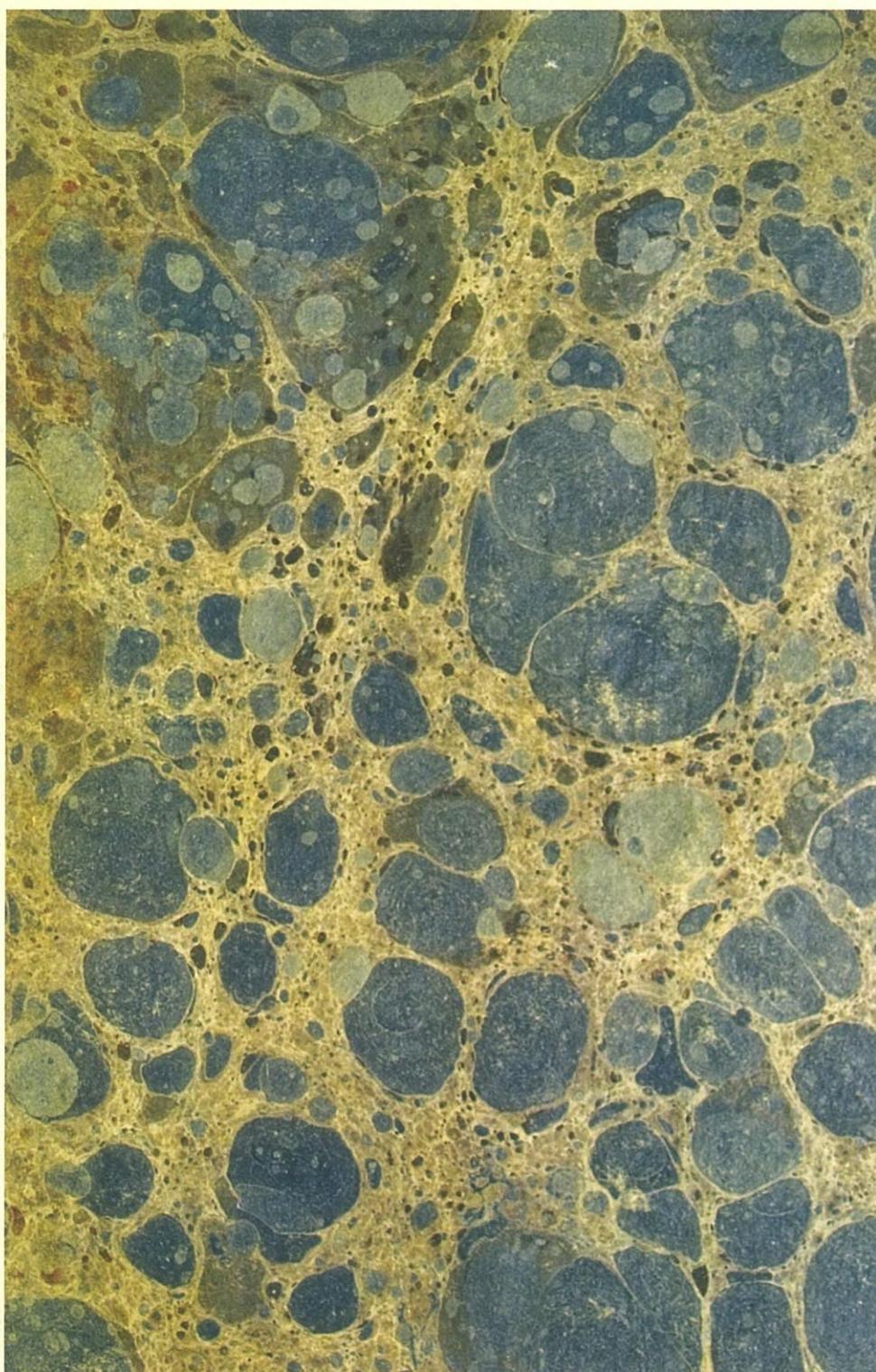
Necmeddin Hoca Efendi'ye kadar ebrûculukta ustanın talebesine, hattatlıkta olduğu gibi yazılı bir icâzet vermesi geleneği yoktu. Nitelikle kendisi oğullarına da hayrülhalefi olan Mustafa Düzgünman'a da yazılı bir "Ebrû İcâzeti" vermiş değildir. Fakat Süheyl Ünver beye verdiği bir icâzetcâme vardır ki hâlen Süheyl beyin kızı Gülbîn Mesâra'nın koleksiyonundadır. Necmeddin Efendi'nin hangi sâiklerle Süheyl Ünver'e "Ebrû İcâzeti" vermiş ve bu icâzette sonra hayrülhalefi Mustafa Düzgünman da dahil olmak üzere bir daha niçin kimseye icâzet vermemiş olduğu bir muammadır.

NuruOsmaniye
Kütüphane,
Müellif Akmelek
Ermiş Şahi bin
Molla Cemaluddin,
Furuz el Kahî es
Sezbzvarî,
Divan-ı Şâhi

T.C. Başbakanlık
Devlet Arşivleri
Genel Müdürlüğü,
Osmanlı Arşivi
Daire Başkanlığı

Necmeddin Efendi'nin gerek ebrûculukta gerekse kadim tarz mücellidlikte hayrülhalefi olan ve bizzât Hoca'nın ifâdesiyle "Kendisini ebrûculukta geçmiş olan" Mustafa Düzgünman (9 Şubat 1920-12 Eylül 1990) bu san'atlari büyük dayisinin hocalik ettiği Devlet Güzel San'atlar Akademisi'nin Türk Tezyinî San'atlari Bölümü'nde kendisinden meşk etmiştir.

Topkapı Sarayı,
Miladi 1441 (H.
845) Müellefi Arifi,
Guy-i Cevgan, TSM

Mustafa Düzgünman ebruculukta kendisinden önceki çiçek şekillerini İslâh ettiği gibi bunlara papatyayı da eklemiş ve ebrûya "kompozisyon tarzı"nı ithâl etmiştir. Bu açıdan bakıldığında o da Modern Türk Ebrûsu'na yepyeni bir dinamizm kazandırmıştır. Fakat ne gariptir ki Mustafa Düzgünman, ömrünün sonuna kadar, ebrûda hocasının ve kendisinin bu san'ata kazandırmış oldukları dinamizmler'den başka dinamizmlereaslâ tahammül edemeyen katı bir tutum izhâr etmekden de geri kalmamıştır.

Kendisinden mânen feyz aldığı Hamzavî-Melâmî meşreblî Hâfız Esref Ede Efendi'nin (1876-1954) vefâtından sonra Mustafa Düzgünman dinde olsun, san'atta olsun, cemiyette olsun, siyâsette olsun çok idealist ve tâvızsız hareket eden bir şahsiyet kazanmıştır. Ebrû san'atında, normlarını kendisinin koymuş olduğu "klâsik uslûb"dan en küçük bir sapmaya dahî tahammülü yoktu. Çok sevdiği dostu olan Neyzen Niyâzi Sayın ile olan münâkaşalarının çoğunun temelinde ebrûya bu bakış açısı yatardı. Çünkü Niyâzi Sayın ebrû san'atına Mustafa Düzgünman'dan çok daha dinamik bir açıdan bakıyor ve onun tasvîb etmediği bir takım yeni tarz denemeleri cesâretle gerçekleştiriyordu.

Bu münâkaşalar bâzan yıllar süren dargânlıklarla noktalانır ve,aslında, her iki taraf da büyük ıztırâb çekerdi. Mustafa Düzgünman, ıztırâb çekmesine rağmen bunu iyi gizlerdi. Niyâzi Sayın ise âşıkâre çok üzüldürdü. Bir keresinde Niyâzi Sayın aralarının bulunmasını benden ricâ etmüştî.

Eğer hâfızam yanılmıyorsa, galiba üç veya dört ay kadar Mustafa Düzgünman'ın nezdinde bu anlaşmazlığın izâlesi için kendime göre oldukça diplomatik girişimlerim olduydu. Bir işe yaradı mı bilmem; ama, görünüşe bakılırsa, sonunda gene kendileri barıştılarlardı.

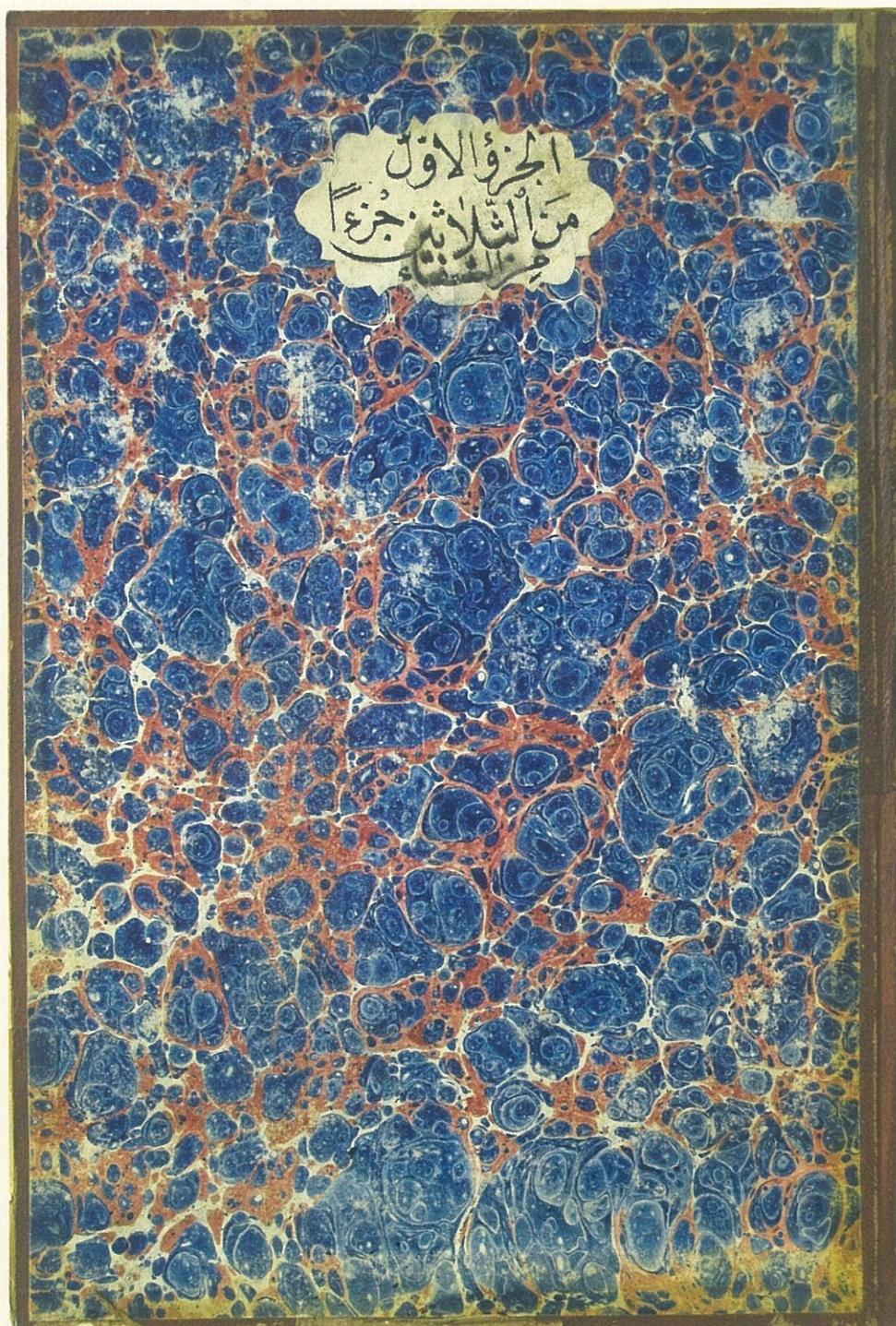

Süleymaniye
Kütüphanesi

Süleymaniye
Kütüphane

Mustafa Düzgünman'ın bu katı tutumu kendisinden icâzetli:
Alparslan Babaoğlu, Fuat Başar, Doç. Dr. Aydın Gülan ve Öğretmen
Binbaşı Sabri Mandıracı gibi ebrûda onun hayrülhalefleri olan zevâta
da olduğu gibi yansımış gözükmeftedir.

T.C. Başbakanlık
Devlet Arşivleri
Genel Müdürlüğü,
Osmanlı Arşivi
Daire Başkanlığı,
Miladi 1798-1801
(H. 1212-1215)

Ben çocukluğumdan itibâren Mustafa Düzgünman'ın ebrû çalışmalarını büyük bir hayranlıkla ve sâdik bir izleyicisi olarak hep seyretmişimdir. Ona ve ebrûsına olan hayranlığımın verdiği ilhâmla olsa gerek, 10 Kasım 1983 Perşembe günü saat 14.45 de hiç beklemediğim bir anda şu sözler zuhur ediverdiyi:

*Tarz-ı kadîm ebrûda muakkib-i Necmeddin,
Âsârında, nukûsu zâhir olur rif'atin,
Müceddid-i i'câzkar, hem bend-i Hüdayî,
Muyi-l ebrû Mustafâ, üstâdıdır san'atin.*

Bunu, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Nâzım Terzioğlu Matematik Araştırma Enstitüsünün Matbaasında güzel bir çerçeve içinde tab ettip de kendisine takdim ettiğim zaman Mustafa Düzgünman pek mutehassis olmuştu.

Türkiye'de ebrûya ilginin artması ve Mustafa Düzgünman'ın sanatkâr olarak amme efkârında da şöhret bulması Yapı ve Kredi Babkasının San'at Müşaviri Vedat Nedim Törün (1897-1985), gâlibâ 1968 yılında, bankanın Galatasaray'daki Genel Müdürlük binasının giriş katında Mustafa Düzgünman'ın ebrûlarının sergilendiği büyük bir sergi açması sonucu vuku' bulmuştı. Bu sergide Ahmet Düzgünman ile Niyazi Sayın'ın yaptıkları tesbihler de sergilenmişti. Vedat Nedim Tör ebruyu "Nonfigüratif resmin öncüsü" olarak kabul ediyordu. Sergi 1 ay boyunca dolup taşmış İstanbul halkın büyük ilgisine mazhar olmuştu.

Ben bu sergiyi gezerken dikkate değer bir mânevî tecrübe yaşadımdı. Mustafa Düzgünman'ın o âna karşılaşmadığım nefâsetteki bir tarafaklı ebrûsunu büyük bir hayranlıkla seyretmekteydim ki, bana bir "yakaza" (yani uykuya uyanıklık arasında bir idrak seviyesi) hali

Süleymaniye
Kütüphanesi

Süleymaniye
Kütüphanesi

yaşatıldı. Birden kendimi ebrûnun girdapları içinde hızla seyahat ederken idrak etmeye başladım. Bu ne kadar zaman sürdü bilemem; ama idrakım günlük hayatın idrakine geri döndüğünde kendimi mutlu, değişik ama çok yorgun hissediyordum.

NuruOsmaniye
Kütüphanesi-
Nevevi Muhyiddin
Yahya Bin Şeref,
Tarihi bilinmiyor,
Rizaz us Salihin,
Nesih yazılı, Deri
Cilt, Arapça

Bu sergi Mustafa Düzgünman'ın hayatımda da bir dönüm noktası olmuştu. Bir kere, yeni doğan kızlara "Ebrû" ismini koyma modaşı o târihden sonra çıkmıştı. Ayrıca pekçok gazete ve dergi de röportaj yapmak üzere kendisinin peşinden koşar olmuşlardı. Milletler de soruyor, soruşturuyor ve Üsküdar'daki Attâr Dükkanını bulup fevc fevc ebrû satın almağa koşuyordu.

Artık turistler de ebrû tiryâkisi ve Attâr Dükkanının müdâvimi olmuşlardı. Bir kısmı da Mustafa Düzgünman'ı evde, ebrû teknesinin başında görmek üzere geliyor, bilgi alıyor, resimler ve hattâ filmler çekiyorlardı. Ebrû hakkında Amerika Birleşik Devletleri'nde yayınlanan battal boyda bir kitapta Mustafa Düzgünman'a ve eserlerine birkaç sayfa tahsîs edilmişti. Dış ülkelerden de pekçok teklif geliyordu. Bunları okuyup tercüme etmek ve verilecek cevapları yazmak da genellikle benim görevimdi. Zamanla Kültür Bakanlığı ve ona bağlı kuruluşlar da Mustafa Düzgünman'ın devamlı müşterilerinden olmuşlardı. O ise sîrf bu ata san'atı tanınsın ve ihyâ olunsun diye ebrûlarını o kadar ucuza satıyordu ki!

Mustafa Düzgünman'ın ebrûya dair destan tarzında ve mutasavvîfâne bir eda ile tertip ettiği ve kendisinin bu san'ata bakış açısını dile getirmekte olan Ebrû'namesini asistanı bulduğum İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Teorik Fizik Enstitüsünde 1959'da daktilo edip de istirpolu teksir makinesinde çoğaltmak da bana nasip olmuştu. Bu güzel şîiri aşağıda takdim ediyorum:

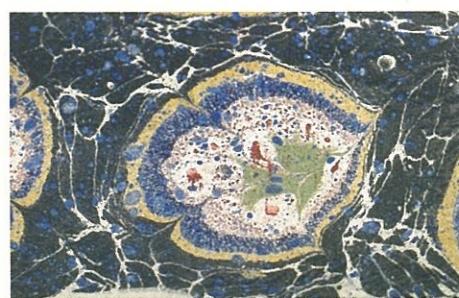
*Ebrûdaki görünen şu nukûşâta iyi bak!
Şuûnât-ı ilâhîdir sıfatından ayan Hakk.*

*Nakş-ı sun'un perteviden Hubb-i Rahmân âşikâr,
Rû'yetullâh sırrıdır bu, müsemmâdır her varak.*

*Zan etme ki bu eşkâlin hâlikîyz senle ben!
Gâfil olup şirke dalma! Bir Fâil'dir iş goren.*

*Fırça, çanak, boya, tekne vâsitadır bilmış ol!
Hep suver-i ilmiyyedir mezâhirde görünen.*

*Türlü türlü şekillerle arz-ı dîdâr eyleyen,
Kitâb, levha, sâir eşya zeyn-i envâr eyleyen,*

*Şûh ve câzib hatlarıyla kalb-i insân zevkiyâb,
Saltanat-ı ebrûdur bu, aşk-ı izhâr eyleyen.*

*Onaltıncı yüzyılında Turan, ebrû mebdei;
Orda zâhir olmuş ammâ burda bulmuş neş'eyi.*

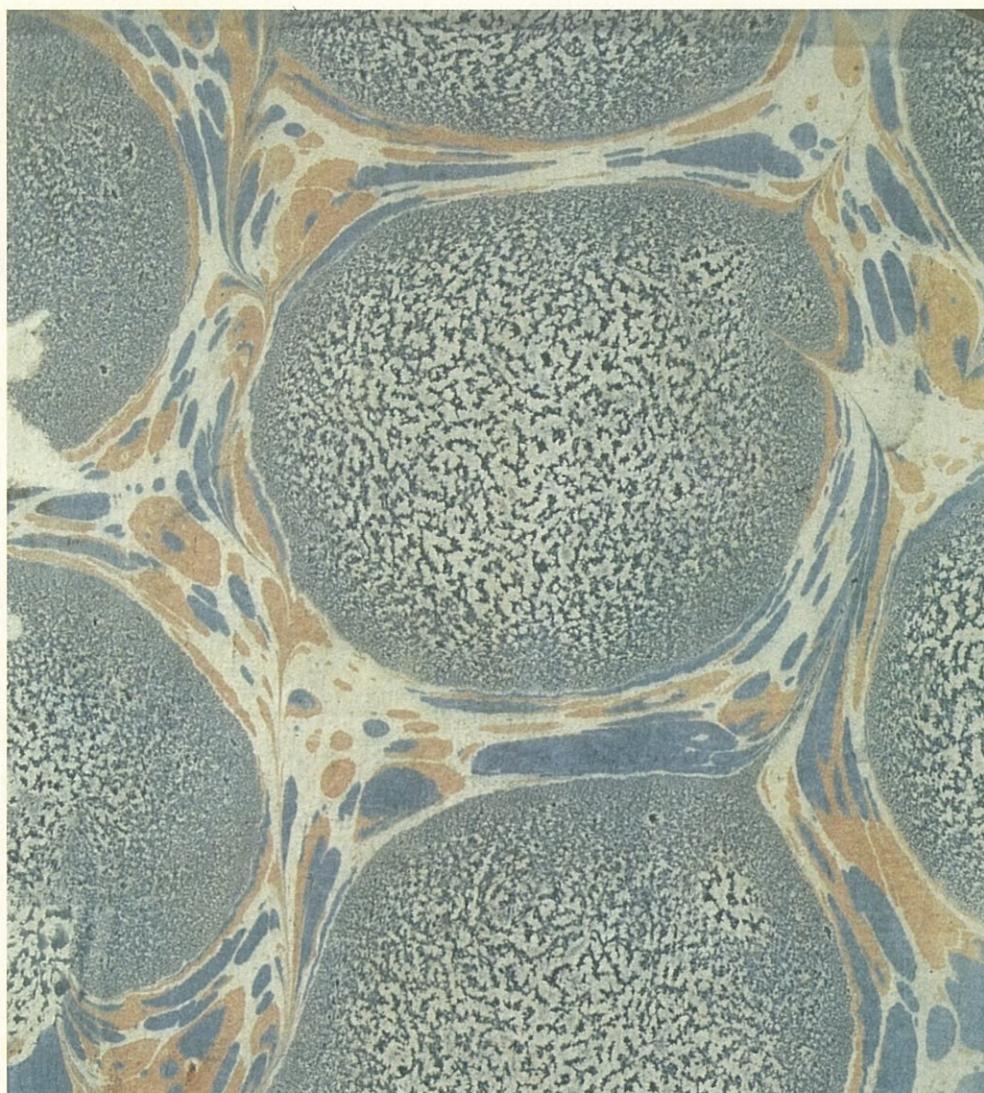
*Yüce Türkler ülkesinde kemâl bulmuş bu hüner;
Rabb'im dâim hifz eylesin ebrû yapan zümreyi.*

*Ebrû demek ebir demek yâni gökteki bulut;
Ab-ı rû da tutar mânâ, su yüzüdür et suhût.*

*Bir kelâm-ı farisîdir ebrû, insan kaşları;
Her tevcîhe sezâdır kim mânâsı da pek velût.*

*Kadîmecdât yâdigârı müzeyyen bir san'âttir;
Tabîatten mülhem olan bu nakışlar mir'âttir.*

*Sâni-i Hakk sun'undan hep kendi kendin seyreder;
Nakış nakkâş şey-i vâhit bir vahdet-i hikmettir.*

Topkapı Sarayı
TSM, H. 137(A-
4087), Al-Farâ'id
va'l favâ'id, İbn
Kemal Paşa'nın
(ölümü 940 -
Mil. 1533) muhtelif
fıkhiyeden bahis
risalesi

*Bu meslekte çok ustalar emek verip yetişmiş;
Biz yetişik zevâline hepsi Hakk'a göç etmiş.*

*Büyük üstâd Özbek Şeyhi Edhem Kâmi Efendi,
Hezârfen, pür mârifet bu san'âtta pîr imiş.*

*Son zamanlar şems-i ebrû gurûb etmiş nâgihân;
San'atkârı kalmamış hiç, ne de işten anlayan.*

*Bir er çıkışmış Üsküdar'dan ihyâ etmiş bu zevki,
İsmi hattât Necmeddin'dir tek üstâddır bu zaman.*

*Üstâdımız Necmi Molla çığır açmış bu işte;
Azimkârdır, muktedirdir anlayışta sezişte.*

*Lâle, sünbül, karanfille bezendirmiş ebrûyu;
Tâlim etmiş tâliblere, zevâl yok bu gidişte.*

*Destizenkte ezilir hep renkli cism-i boyalar;
Sarı zırnik inatçıdır ebrûcuyu oyalar.*

*Zırnik, lâhur, gül bahar, al; ebrûda hep esastır;
Bu dört renkle çok renk olur bu cümbüşte neler var.*

*Bu çeşitli boyaların cilvegâhi teknedir;
Rahm-i mâder gibi sanki rengi vasla teşnedir,*

*Tekne içre kitre mahlûl bekler sırrı fitratı;
Bâzen tutar bazen tutmaz bir acâyib nesnedir.*

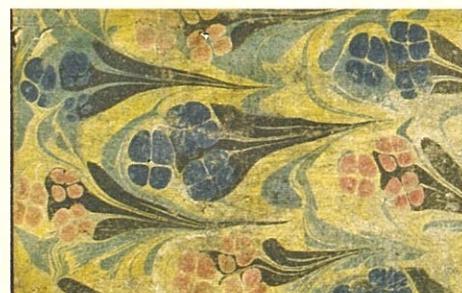
*Ayri ayrı çanaklarda boyaların kıvâmi,
Su öd ile âyârlanır başlar işin devâmi.*

*Kitreli su üzerine firçalarla boyalar
Serpilerek nakşedilir kâğda çıkar tamâmi.*

*Târif gerçi kolay ammâ tatbikatta güçlük var;
Tecrübesiz yapılrsa insân olur bî karar.*

Süleymaniye
Kütüphanesi

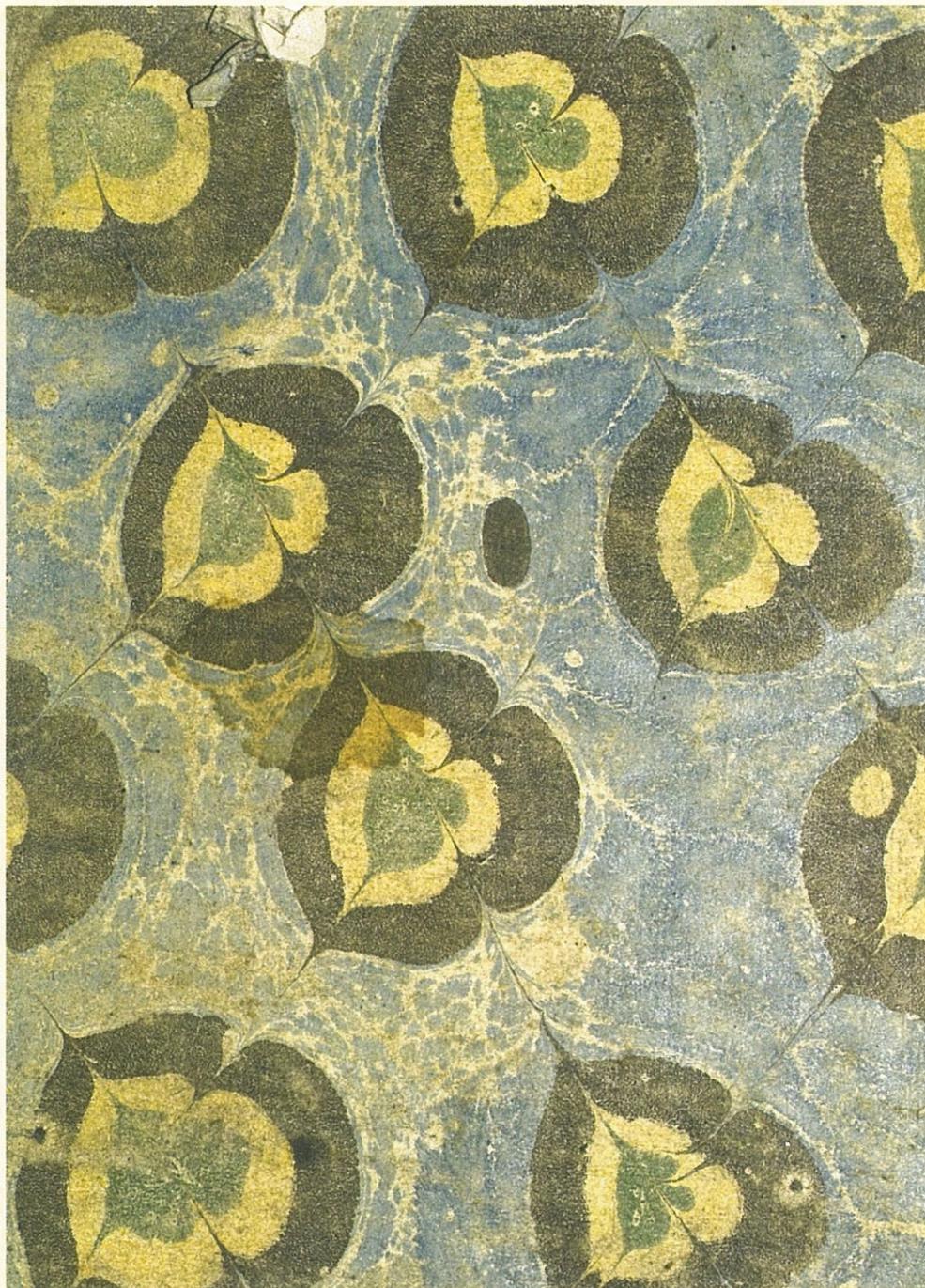

Hatip Mehmed
Efendi-Kapak
Ebrus, Yazma
Bağışlar 4790,
Albüm 1816

*Görünüşe aldanıp da çok kolaymış deme sen!
Bir ihtisâs işidir bu, âşık olan er yapar.*

*Mütenevvî şekillidir ebrûların sûreti;
Battal, hatip, taramayla gör âsâr-ı kudreti!*

*Karanfille lâle sünbül papatyayla menekşe,
Taraklı da tezyin eder bu elvân-ı kesreti.*

*Ebrû yapan, seyredende gam kasâvet bulunmaz;
Gönülleri tenşit eder zevkle doyum olunmaz,*

*Yapan hayrân, bakan hayrân, alan, satan hep hayrân;
Bu ebrûdan zevk almayan, ebrûcuya yâr olmaz.*

*Nazar kıldık Kâinat'a, baktım "Mutlak Ebrû"ya,
Vech-i yâri âyan gördüm salât ettim bu Rû'ya,*

*Kenz-i mahfî tezâhürü aşk-ı Hüdâ nûmâyan
Ebrû görüp Allâh dedim, irdim kalbî duyguya.*

*Bî hudûd-i zevk-i elvân ebrûculuk san'ati;
Erbâbinin nazarında çoktur onun kıymeti.*

*Her varakta "Sîrr-ı Cemâl" âşikârdır zâhidâ;
Bu ebrûlar, bu safâlar hepsi aşkın hikmeti.*

*Ben ebrûya aşık oldum düştüm onun peşine;
Leylâ gibi nazlar etti yaramadı işime.*

*Bir aralık işyân ettim görmedim hiç iltifat;
İnsâf edip yüzün güldü işler açtı başıma.*

*Besmeyle tezgâh açıp ebrû yapan kişiyiz;
Fırça ile su üstünde hüner satan kişiyiz.*

*Üstadımız Özbek Şeyhi hem Necmeddin hocadır,
Büyüklere boyun kesip Hakk'a tapan kişiyiz.*

*Ey Mustafâ nakş-ı sevdâ sana neler öğretti?
Derûnunda duran Nakkâş "Eynemâ"yı öğretti.*

*Bâb-ı ebrû rehnümâdır Vech-i Bâkiy fehmine,
Ârif olan bu izhârı bir noktadan seyretti*

Üsküdar'ın medâr-ı iftihârı, ve ebrûda bir başka nîrengi noktası ise Neyzen Niyâzi Sayın'dır. Niyâzi Sayın doğrudan doğruya Mustafa Düz-

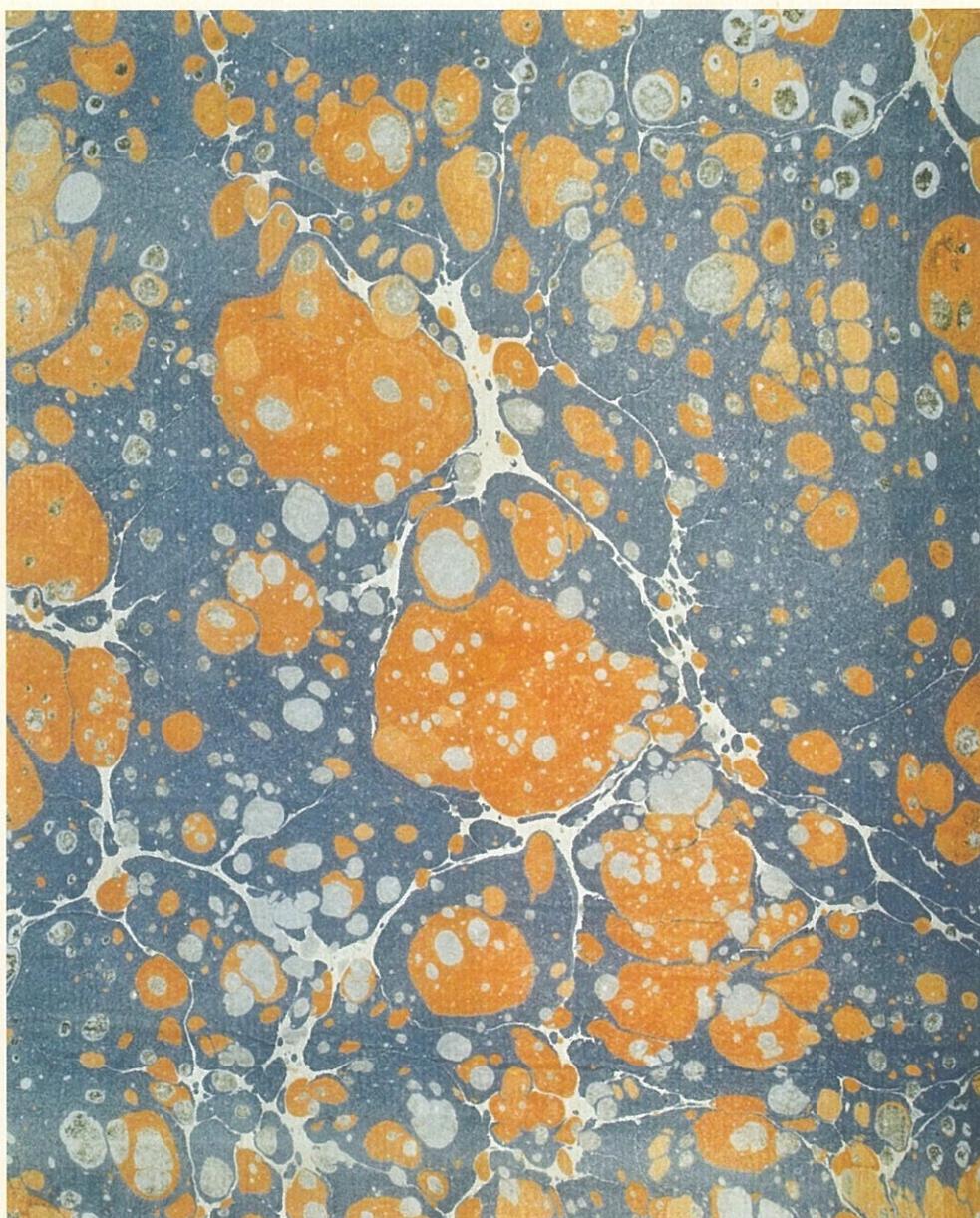
T.C. Başbakanlık
Devlet Arşivleri
Genel Müdürlüğü,
Osmanlı Arşivi
Daire Başkanlığı

T.C. Başbakanlık
Devlet Arşivleri
Genel Müdürlüğü,
Osmanlı Arşivi
Daire Başkanlığı

günman'ın talebesi olmamış ama bu azîz dostunu ebrû teknesi başında yıllarca seyrederek ondan aldığı ilhâm ve kendi üstün yeteneği ve ısrârı sâyesinde ebrûculuğu hazmetmiş, yeni arayışların neticesi olarak ortaya koyduğu eserlerle de Modern Türk Ebrû San'atı'na bir başka dinamizm kazandırmıştır. Mustafa Düzgünman'ı ise bu konuda dâimâ büyük bir üstâd olarak hep hayrla yâd edegelmiştir. Ebrûculukta, ney üflemede, fotoğrafçılıkta, serigrafide yed-i tûlâ sâhibi olarak Niyâzi Sayın da rahatlıkla "Hezârfen" lâkabını hak etmiştir. Ayrıca kendisi neyzenlikdeki üstâdlığı ile haklı olarak zamanın Kutbü-n Nâyi'dir de.

Niyâzi Sayın ebrûculuğun hudûdunu genişletmek için her yeniliğe açık olmuştur. Bu yenilikler: ebrû teknesinin içindeki kitreli mahlûl yerine daha başka mahlüller denemekten ebrû fırçalarının ve taraklarının farklı yapımlarına, toprak boyalar yerine guaş boyalar ve hat-tâ altın tozunu dahî denemeye kadar geniş bir yelpâze teşkil etmektedir.

T.C. Başbakanlık
Devlet Arşivleri
Genel Müdürlüğü,
Osmanlı Arşivi
Daire Başkanlığı,
Miladi 1829 (H.
1244)

Onun zamanına kadar kumlu ve kırçıl ebrûları hayatlarında ve o da yalnızca Lâhur mavisi kullanarak ancak birkaç kere tutturabilmiş olan ebrûcuların aksine, bu cins ebrûların her zaman ve her renkden yapılabilmesinin sırrını da çözmüştür. Ebrûların üzerine serigrafi tekniğiyle yazı yazmak da ebrûculuğa onun ithâl ettiği bir yeniliktir.

Çifte baskılı ebrû söz konusu olduğunda birinci ebrûnun kâğıda geçirilmesinin ve kurutulmasının ardından kâğıdın ebrûlu yüzünün şap (potasyum alüminat) ile şaplanması gerekmektedir. Aksi hâlde, ikinci bir ebrûnun birincisinin üstüne oturtulup sâbitleştirilmesi mümkün olmamaktadır. Niyâzi Sayın ise bu şaplama tekniğini kullanarak fevkâlâde bedîî ebrûlar üretmiştir. Bununla beraber kâğıdın şaplanması da; farklı boyalı, farklı mahlûl, farklı fırça ve taraklar kullanmasını da "klâsik ebrûdan bir sapma(!)" olarak nitelendirip hor gören "gelenekçiler" nezdinde de bu sebeble, kanaatimce, yersiz tenkidlere mazhar olmuştur.

Niyâzi Sayın 1978 yılında A.B.D.nde Michigan'da karşılaştığı Feridun Özgören'e ebrû san'atını öğretmiştir. Feridun Özgören şimdi onun hayrülhalefi mesâbesindedir. Aynı yıl Süleymaniye Kütüphânesi'nde de bir ay süren bir ebrû kursu açmıştır. 1980-1981 ders yılında A.B.D.nde Seattle'daki Washington Üniversitesi'nde ney hocası ya parken, kezâ daha sonra da gene A.B.D.nde Boston'da açmış olduğu 40 gün süren ebrû kursunda pekçok amerikalıyi geleneksel ebrû san'atının tekniğine âşinâ kıldı gibi kendisi de amerikalı ebrûcuların bu konudaki deneyimlerinden faydalananmış; onların geliştirmiş oldukları "Tiger Eyes" (Kaplan Gözleri) tekniğini Türkiye'ye taşımıştır.

Ebrûda kendine has yepyeni bir çığır açmış olan Hikmet Barutçugil'in İhsâniye semtinde "Hâfız Mehmet Bey Sokağı No: 8, 34668 Üsküdar" adresinde eski bir konağı klâsik zevke göre tâdil edip yenileştirerek ebrû atölyesini de buraya taşımıyla ebrû san'atı Üsküdar'da, şimdîye kadar hiç görülmemiş bir biçimde, gerçek bir gelişme ve yayılma dönemi yaşamağa başlamıştır. Zaman zaman tasavvufî sohbetlere de ev sahibliği yapan ve "Ebristan" diye tesmiye edilmiş olan bu "konak-ebrû atölyesi-sohbethâne"de olsun, buranın bir şûbesi olan "Bağdat Caddesi No: 201, 34700 Kadıköy" adresindeki atölyede olsun, bu iki mahalde de süregiden ciddî ebrû kursları büyük rağbetle mazhar olmuşlardır. Hikmet Barutçugil bir taraftan yayınlanmış olduğu ve çok kaliteli bir baskıyla temâyüz eden 5 büyük cild kitabı, öbür taraftan da iki düzine kadar ülkede (ve Türkiye'de) açmış olduğu bâzıları uzun süreli 119 kurs ve seminer ile 60 karma ve 43 de kişisel sergi ile Türk ebrûculuğunun âdetâ uluslararası elçiliğini icrâ etmektedir.

Süleymaniye
Kütüphanesi

Süleymaniye
Kütüphanesi,
Yazma Başışalar,
Nusret Hepgül
Koleksiyonu

Hikmet Barutçugil de tipki Mustafa Düzgünman ve Neyzen Niyâzi Sayın gibi ebrûculuğun bâtinî vechesinin zevkine varmış olan ve bu bakımdan da ebrû geleneğinin bu yönüne sâdik kalan bir san'atkârdır. Tevâzuu, diğer büyük ebrû ustadlarının icâzet vermede fevkâlâde (titiz diyemeyeceğim) nekes davranışlarına paralel olarak, 8 aylık uzun süreli kurslarını başarıyla ikmâl edenlere bile "Ebrûculuk İcâzeti" vermeğe hep mâni' olmuştur. Bu kursiyerlere yalnızca ebrû san'atına "başlama nişânesi" olarak birer gümüş lâle rozeti takdîm etmektedir, o kadar.

Hikmet Barutçugil de, tipki Neyzen Niyâzi Sayın gibi, bir otodidakır; yâni ebrû san'atına, bunun inceliklerini bir üstâdin rahle-i tedrisinden geçmeden kendi gözlem yeteneği ve deneme yanılma metoduyla hazmederek hâkim olmuştur. Bununla berâber başarısında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde Tekstil eğitimi görmüş olmasının da muhakkak ki dahili vardır. Ebrûdaki stilize çiçek motiflerini daha realist bir biçimde resmetmesiyle ve kendi içadı olan "Efsun Çiçeği" ile tarz-ı kadîm kadîm ebrûculuğa katkıları vardır.

T.C. Başbakanlık
Devlet Arşivleri
Genel Müdürlüğü,
Osmanlı Arşivi
Daire Başkanlığı,
Miladi 1771-1773
(H. 1185 - 1187)

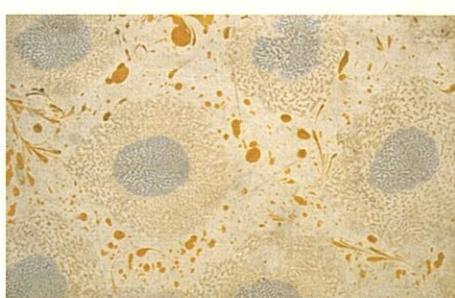
Ebrû san'atındaki dinamizm'i ise: 1) kendi içâdi olan ve el'ân sırrını pek az kişiyle paylaşmakta olduğu "Barut Ebrûsu"ndan ve 2) bu tarz ebrûnun resim, hat ve minyatür ile bütünleşmiş uygulamalarından, 3) Neyzen Niyâzi Sayın'ın ebrûlarındaki gibi zengin bir kromatizmden ve 4) ebrûnun yalnızca kâğıt ve bez üzerine değil fakat plâstik, cam, seramik ve tahta satıhlar üzerine de uygulanmasından kaynaklanmaktadır.

Ebristan Yayınları'nda 2003 yılında yayınlanmış olan Ebristanbul isimli albüm ebrûda "Barutçugil Ekolü"nün erişmiş olduğu zirveyi sergilemektedir. Bu albümde 119 adet "Barut Ebrûsu"nun kıvrımları arasına Hatice Ünal, Hâcer Ünal, Reza Hemmetirad, Erol Deneç ve Füsün Barutçugil'in isabetli bir yer tesbitine dayalı, ustaca çizilmiş olan ve çoğunuğunu İstanbul siluetlerinin teşkil ettiği resim ve minyatürler ile ebrû arasında kurulmuş olan olağanüstü âhenk, ebrûyu hiç kuşkusuz "Düzgünman Normları"nın dışına taşıran ama ona (Fransızca tâbirîyle) féerique bir muhtevâ kazandıran hayrlı bir dinamizm mücessem örneğidir.

Hikmet Barutçugil, yalnızca müstesnâ bir san'atkâr değil fakat ebrû san'atını ve ebrû zevkini Mustafa Düzgünman gibi, ama ondan çok daha etkin bir biçimde, büyük halk tabakalarına götürmesini bilmış ve bu san'atın, san'atkârin haysiyetinden tâviz vermemeksin pekâlâ maddî ihtiyaçlarını karşılayabilecek dürüst bir gelir kaynağı olabileceğini de ispat etmiş olan iyi bir organizatördür de. 1997 yılında "Yüzeyin Ötesi" – "Beyond The Surface" – adlı uluslararası ebru kongresini tertip etmiştir.

- Ebrû San'atının Gelişmesi Hakkında Bazı Genel Gözlemler

Ebrû bütün bedîî imkânlarının tümü daha henüz keşfedilememiş, tüketilememiş dinamik bir san'at olarak gelişegelmiştir. Necmeddin Hoca Efendi'de, hocası Şeyh Edhem Efendi'nin muhâfazakâr ebrû anlayışının dar kalibini aşan bir dinamizm; Mustafa Düzgünman'da da hocası Necmeddin Hoca Efendi'nin ebrû anlayışını aşıp tekâmül

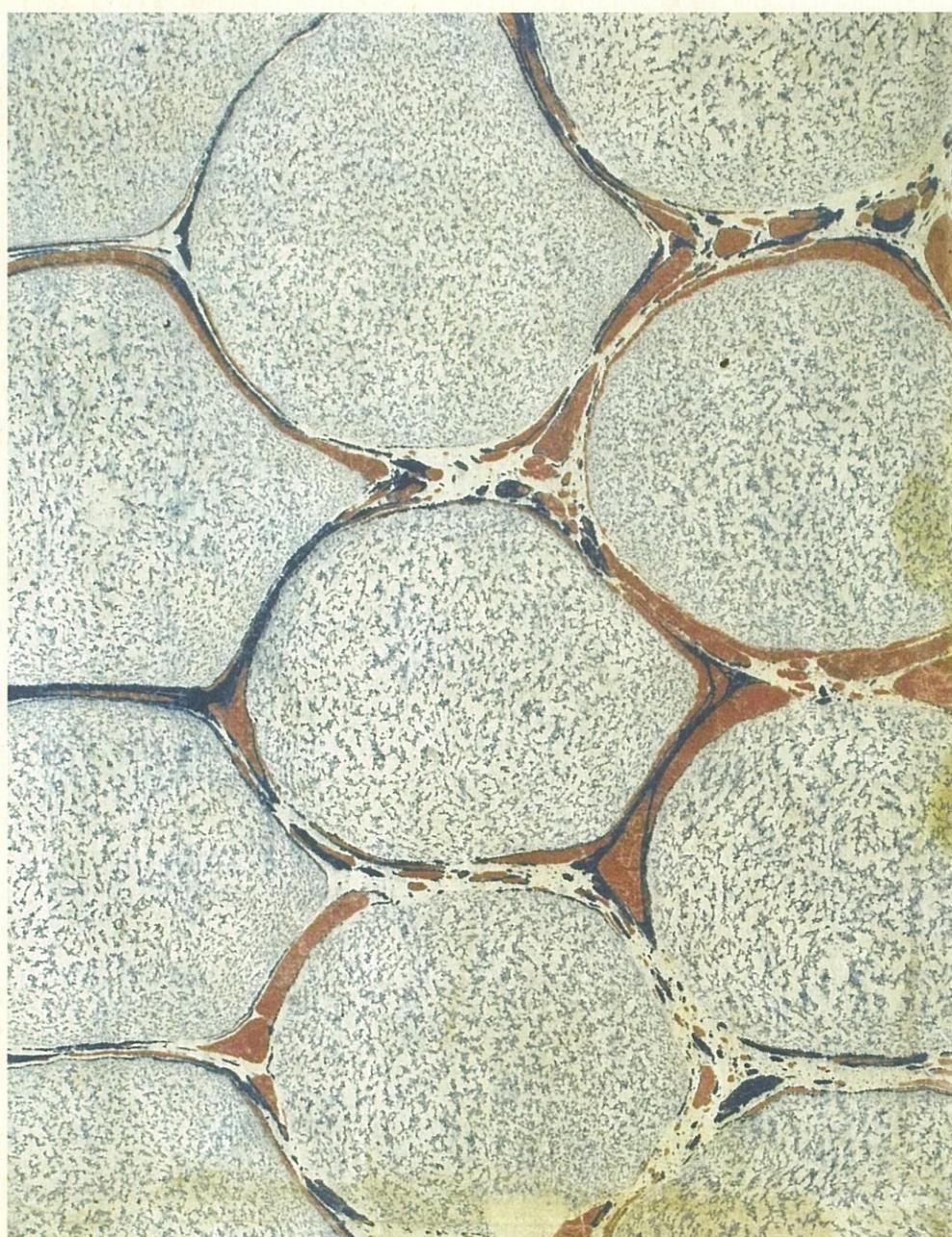

Topkapı Sarayı,
Halil bin Husayn
Vâfîk eli ile 1202
(m. 1787) istinşah
edilmişdir

T.C. Başbakanlık
Devlet
Arşivleri Genel
Müdürlüğü,
Osmanlı Arşivi
Daire Başkanlığı
Miladi 1722
(H.1134)

ettiren bir başka dinamizm müşâhede edilmektedir. Ancak Mustafa Düzgünman, onun talebeleri ve diğer başkaları bunların ötesinde ebrûyu bu çizgiden daha ötelere tekâmül ettirici bir başka dinamik bakışa ve yeni araştırma caddeleri açılmasına şiddetle karşı çıkmışlar; bu kabil tavırları ebrûya karşı işlenmemesi gereken bir suç(!) gibi telâkki etmişler; müellifleriyle dargınlığa varan, onları âdetâ aforoz ve izole edip hor gören katı bir tutum sergilemişlerdir. Bu konuya ilgili İnternet siteleri insanı hayretlere gark eden, incir çekirdeğini doldurmayan polemikler ve dedikodularla doludur.

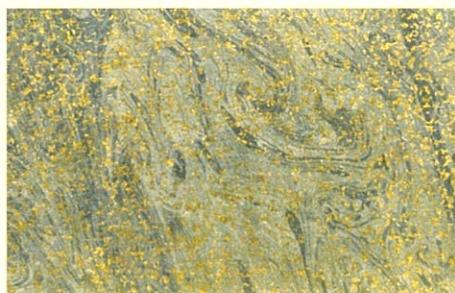

T.C. Başbakanlık Devlet
Arşivleri Genel Müdürlüğü,
Osmanlı Arşivi Daire
Başkanlığı, H. 1204

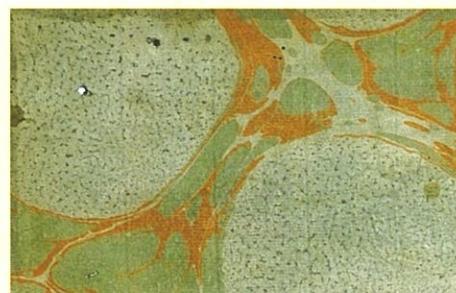
Kezâ ebrû san'atiyla ilgili toplantı ve panellerde de “Düzungünman Normları” çizgisindeki muhâfazakâr ebrûcular ısrarla, artık kendileri için âdetâ bir îman umdesi konumuna gelmiş olan tutumlarını empoze etmeye çalışarak, hep aynı polemiği sürdürmektedirler. Ebrû hakkında yazılmış olan bâzı kitaplarda ise ebrûnun müceddidleri olan san'atkârlar ya tezyif edici bir istihzâya, hattâ hilâf-i hakîkat izâfetlere mâruz kalmışlar; ya da kendileri ve eserleri yok sayılarak, hiç zikredilmemişlerdir.

Kendisi gerçekten de ebrûyu ihyâ etmiş bir san'atkâr olan Mustafa Düzungünman’ın verdiği eserlere ve vaz edip müdafaa ettiği normlara bakarak “Ebrû san’atının artık mutlak kemâle ermiş olduğu” ve “O’nun vaz etmiş olduğu ebrû normlarının dışına çıkmayan ise âdetâ hâram olduğu” gibi bir fikre kâil olmak, sağduyu sâhibleri için bir bakıma, mûsîkîmizin de mûsîkî zevkimizin de Abdülkâdir Merâgî’de stop etmiş olduğu hakkında ileri sürelebilecek yakıksız bir iddia ile benzerlik arz etmez mi?

Abdulkâdir Merâgî’den sonra mûsîkîmize hepsi de bir başka revnâk bahşederek onu yeni arayışlarla zenginleştirmiş olan: Hâfız Post'u, Itrîyi, Hammâmîzâde İsmâil Dede'yi, Zekâî Dede'yi, Sultan III. Selîm'i, Sâdullâh Ağa'yi, Hacı Ârif Beyi, Şevki Beyi; hattâ ve hattâ: Sâdeddin Kaynak'ı, Muhlis Sabahattin'i, Selâhaddin Pınar'ı, Neveser Kökçeş'i ve daha nicelarını reddedebilir, eserlerine kulaklarını tıkayabilir miyiz? Sağduyunun böyle bir soruya “evet” demesi mümkün değildir. O zaman, Mustafa Düzungünman’ın fîkrî çizgisini izleyen ve hepsi de büyük birer san'atkâr olan ebrûcuların da, bundan böyle, bu konuda “dışarılayıcı olmayan temkinli ve olgun bir tutum” izhâr etmeleri herhâlde daha isabetli olacaktır.

Topkapı Sarayı
Arifi'nin Guy-i
Cevgan, TSM, H. 845
Sayfa 27b

Süleymaniye
Kütüphanesi

Ebrû, tasavvufî bir zevkle icrâ edilmesi gereken, yalnızca el becerisine değil fakat 1) tefekküre ve 2) murâkabeye de dayanan bir san'at iken, Türkiye genelinde gitgide sekülerleşmiş ve bu zevkden nasîbi olmayan kimselerin de icrâ ettikleri bir zenaat derekesine düşürülmüştür. Bunun sonucu olarak bu san'atın âdâbında da genel bir tereddi yaşanmaktadır.

T.C. Başbakanlık Devlet
Arşivleri Genel Müdürlüğü,
Osmanlı Arşivi Daire
Başkanlığı, H. 1204

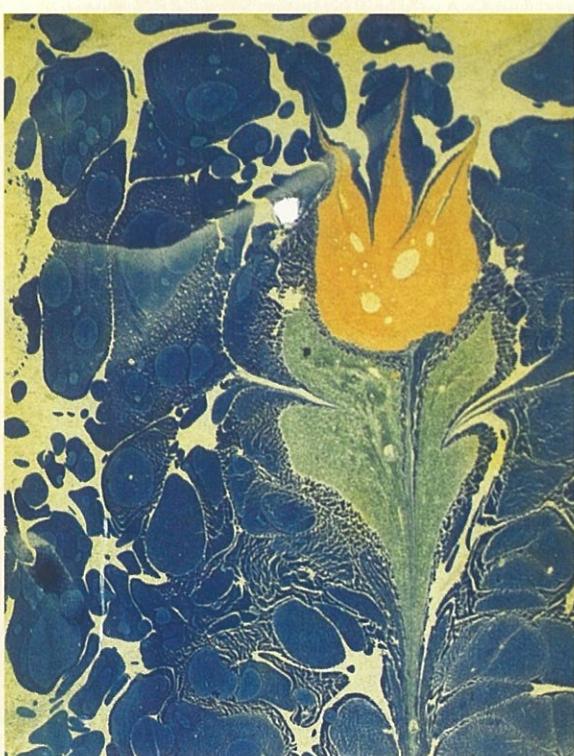
Bir ebrû heveslisinin bu san'atın inceliklerine hâkim olabilmesi için farklı ebrûlardan en az 4000 ilâ 5000 adet ebrû üretmesi gereklidir. Fakat yeni yetme bazı ebrûcuların, açtıkları 3-4 haftalık bir kurs sonunda, hayatında henüz daha 400 ebrû bile üretememiş kimselere tantanalı merâsimlerle "Ebrû İcâzetnâmesi" verdikleri gözlenmiştir. Bu durum tekkelerin kapanmasına takaddüm eden tereddi döneminde bazı şeyhlerin birkaç meciidiye karşılığı birçok kimseye "Şeyhlik İcâzeti" vermelerini andırmıyor mu?

Ebrûcuların eserlerinin köşesine bir imzâ kondurmaları de Mustafa Düzgünman ile başlamıştır. O da, ancak birisine bir ebrû hediye edeceğî zaman ithâf mâhiyetinde bir imzâ atardı, o kadar. Yoksa bir yılda 7000-8000 ebrû üreten birinin bütün ebrûlarını imzalaması muhâldir, ve zâten o buna da karışıydı. Fakat her ebrûnun bir köşesine mutlakâ bir imza kondurmak maalesef artık bir gereklilik gibi telâkki edilmektedir. Bunda ebrûnun belirli bir pazar ortamında bir metâ gibi telâkki edilmesinin de rolü olsa gerektir.

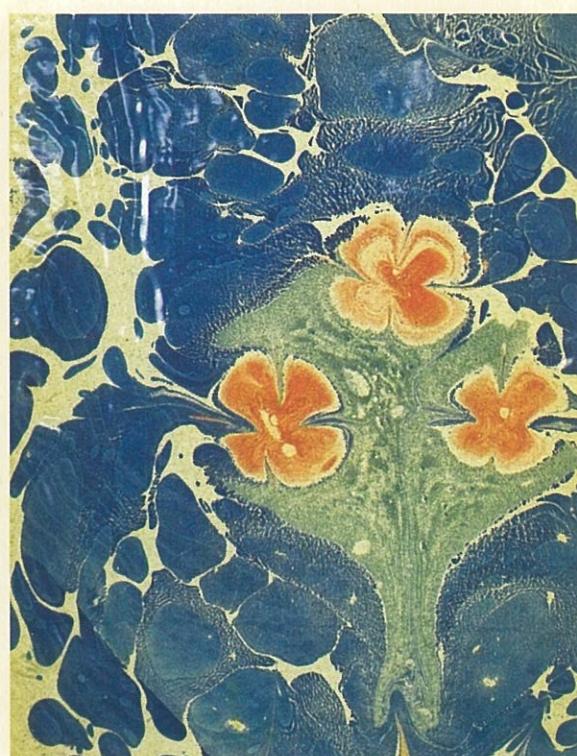

"Bir nesnenin kıymeti onun nedretiyle mütenâsibdir" diyen atasözüne bakacak olursak, ebrûnun ve tekâmülünün yaklaşık altmış yıldır yakın şâhidi olmuş olan bu fakîr abd-i âcizin: "Ebrû san'atını ille de halka yayacağız" terânesiyle" Havassa ait mânevî bir zevk ve san'at olan ebrûyu da, pîtrâk gibi bitmiş olan yeni yetme ebrûcuları da, eninde sonunda ve büyük ölçüde, hem sekülerleştirmiş hem de avâmileştirmiş olmadık mı?" diye acı acı sorası geliyor.

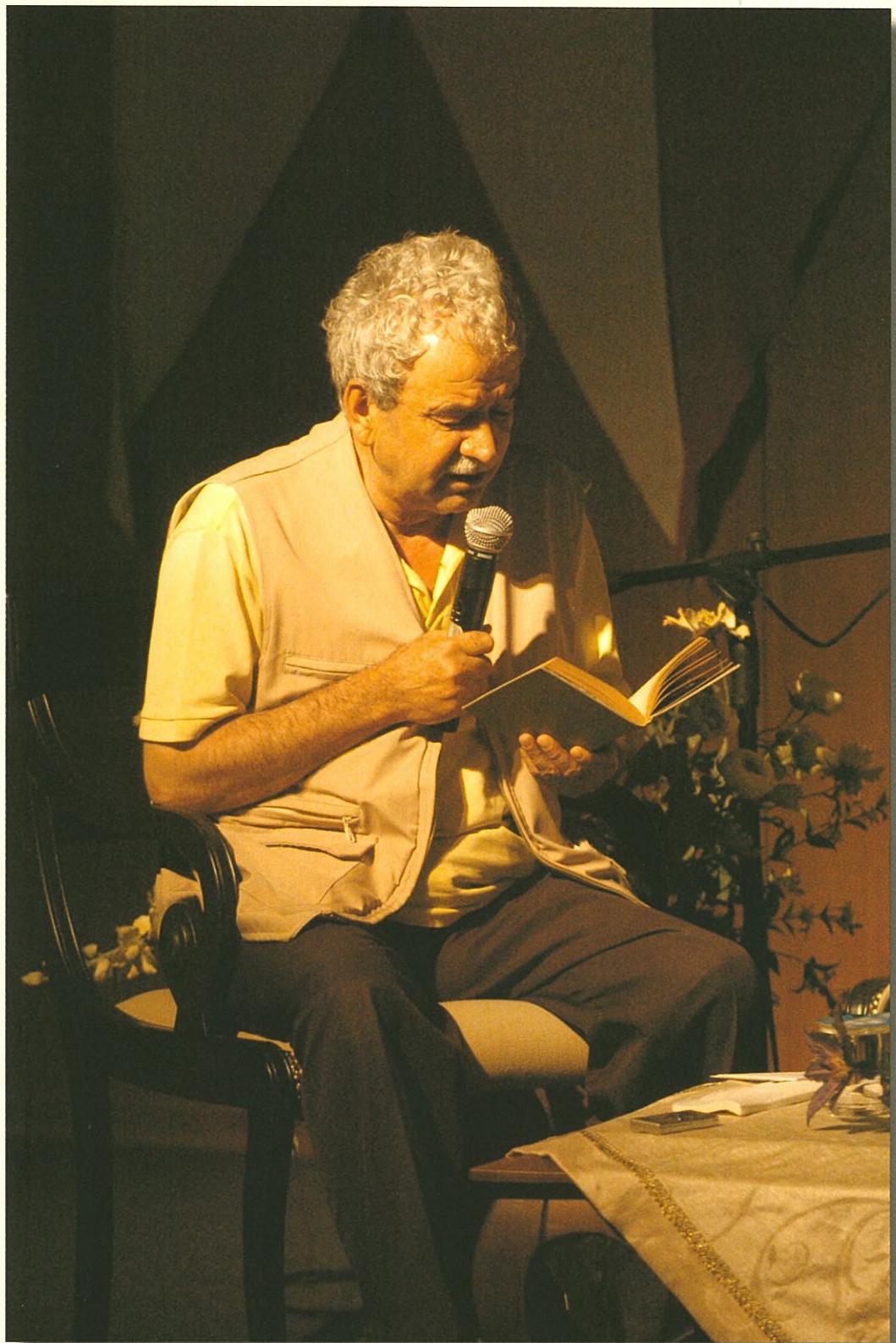
Prof.Dr. Ahmed Yüksel Özemre

Süleymaniye
Kütüphanesi

Süleymaniye
Kütüphanesi

BATTAL'DAN BARUT'A EBRUVAN

ÖNSÖZ EBRULARI

Geleneği yenilikle, yeni ve taze açılımlarla yaşatan Ebrûzen Hikmet-i Hüdâ Hikmet Barutcugil ustanın iç ve dış ilişkiler ağının odağında şekillenen duyguları ve düşüncelerini bulutlarının renklerini ve dokularını yansıtan Ebristan'ı bir ebrû şehri, ebrûlar anlamına gelen ebruvanı da bu müstesna kentin bir şiir bahçesi olarak düşünün!

Hoca Ahmet Yesevi'den günümüze ebrû şairlerinden örnekler taşıyan bu eser, ebrûnun tasavvuf boyutuna da pencere açıyor.

Yâ Selâm!

Mustafa Özdamar
Selimiye 2002

VARLIĞIN GİZEM HARİTASI EBRU

Ebr, Farsça, bulut anlamına geliyor; yağmur anlamında da kullanılıyor.

*Olmuş kavuşunca rûzigâre,
Ebr-i sahrâ hezâr pâre!
Lâ Edri*

Çöl bulutu rüzgâra kavuşunca, bin bir parça olmuş!

*Sakla sırrın gizli dursun gönlünde,
Ebr-i Nisan inci olur sadefte!
Hakir Fakir*

Ebrû, Farsça, kaş anlamına geliyor.

*Nâzdan hâmûşsun yohsa zebânın duymadan,
İstersen bin dâstan söylersin ebrûlarla sen!*
Nedim

Naz ettiğin için susuyorsun sen, yoksa, istersen, dilini bile kımil-datmadan, sadece kaşlarınıla binbir destan söylersin! Kaş gibi kavisli, bulut gibi bugulu ve dalgalı anlamlarını içeren ebrû, suya çizilen ve su-dan kağıda veya beze aktarılan çok nezih bir tersim (resimleme) sanatı. Soyuttan somuta, somuttan soyuta bir gizem kapısı.

Varlığın özüne, görüntünün ötesine kapı aralayan İslâm tasavvufunun amâ ve ahfâ terimleri de, en doruk düzeyde ebr ve ebrû anlamını içeriyor.

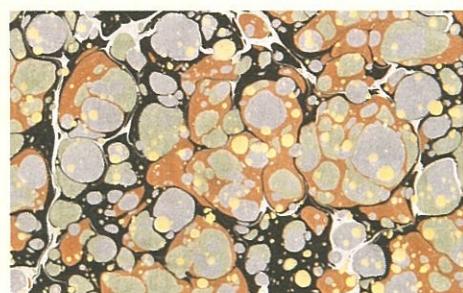
Hazreti Peygambere:

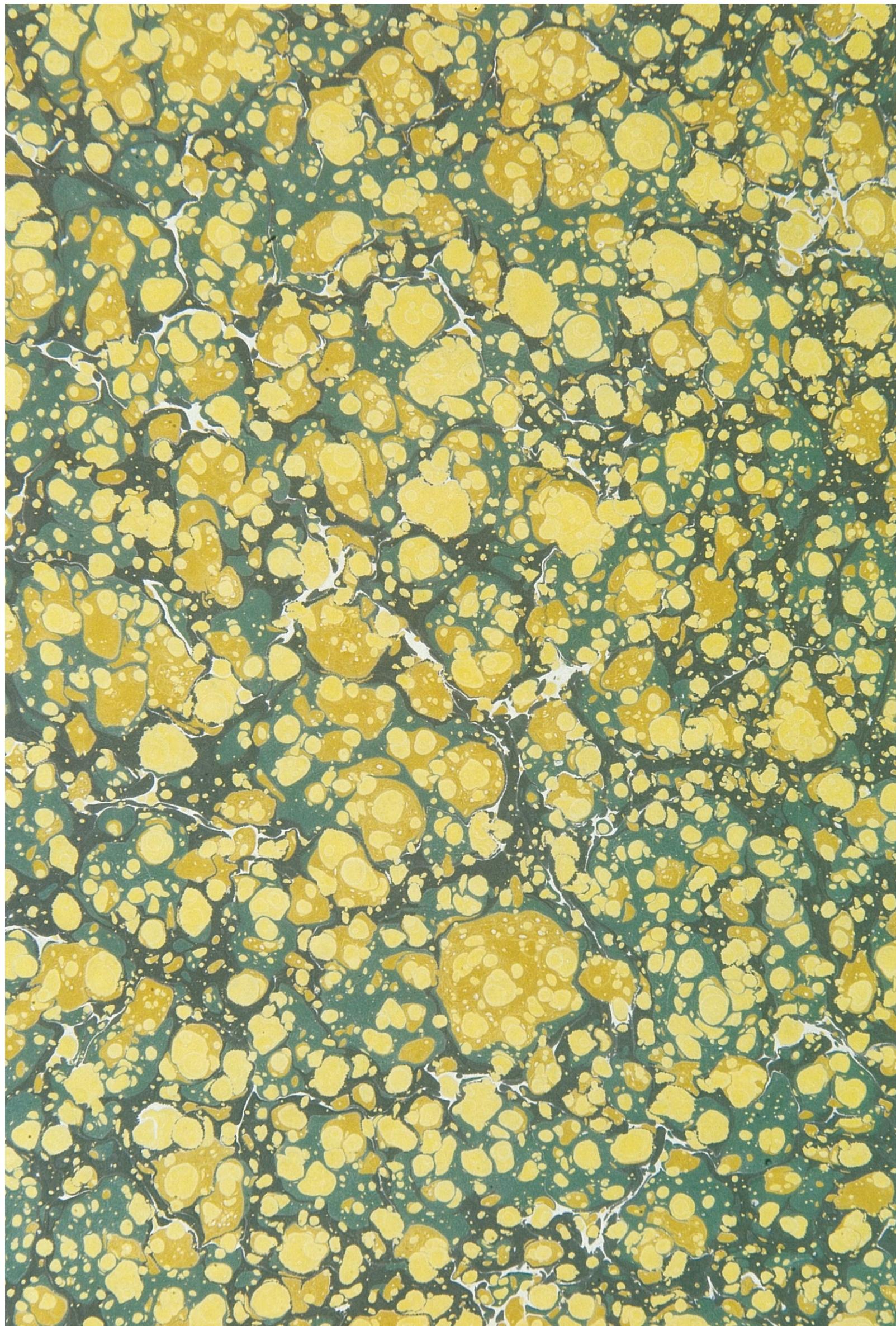
-Allah âlemi yaratmadan önce neredeydi? diye sormușlar.

Cenâb-ı Peygamber:

-Altında ve üstünde hava olmayan amâ'da idi! buyurmuşlar.

Amâ, Arapça, gizlilik ve bulut anlamına geliyor. Bir adı da ahfâ olan amâ, Rahmânî nefesten, Rahmânî soluktur oluşan Rahmânî bir gizem bulutudur. "Ben bende gizli bir hazineydim tanınmayı sedim ve halkı yarattım" hadis-i kudsisinde dile gelen gizem, bu Rahmânî gizem bulutudur.

"Amâ sübût (dinginlik, hareketsizlik) âlemdir, bütün varlıkların suretleri onda gizlidir." (Kâşânî: Tarifat)

*Ebr-i Rahmandır amâ, her şey onda gizlidir;
Alem içinde âlem, varlığın çekirdeğidir...
Hakir Fakir*

"Sofiye Hazerâtı, hakkın hak olarak belirmesine amâ derler. Amâ, vahdet (birlilik) ile kesret (çokluk, dağınıklık) arasında bir perde demektir." (Nimetullah Velî: Levâmî-ül Kulûb 5)
Amâ öyle bir makamdır ki, vücud itibâriyle o makamda her şey ma'dum (yok), kabiliyet itibariyle her şey mevcuddur.
(Osman Kemâlî: İrfan Sızıntıları 36)

*Âlem ol vech-i amâdır, hayret ondandır bana!
Bu vücûdum aybin örttü mihr-i rahşânım benim!
Niyâzî Mîsrî*

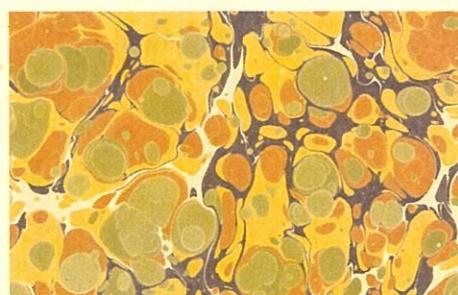
Âlem, amânın (görünmezliğin, bilinmezliğin) yüzüdür! Dış yüzü!
Bendeki hayret halinin sebebi bu!
Bu varlığımın ayibini benim göz ve gönül kamaştıran parlak
güneşim örttü!

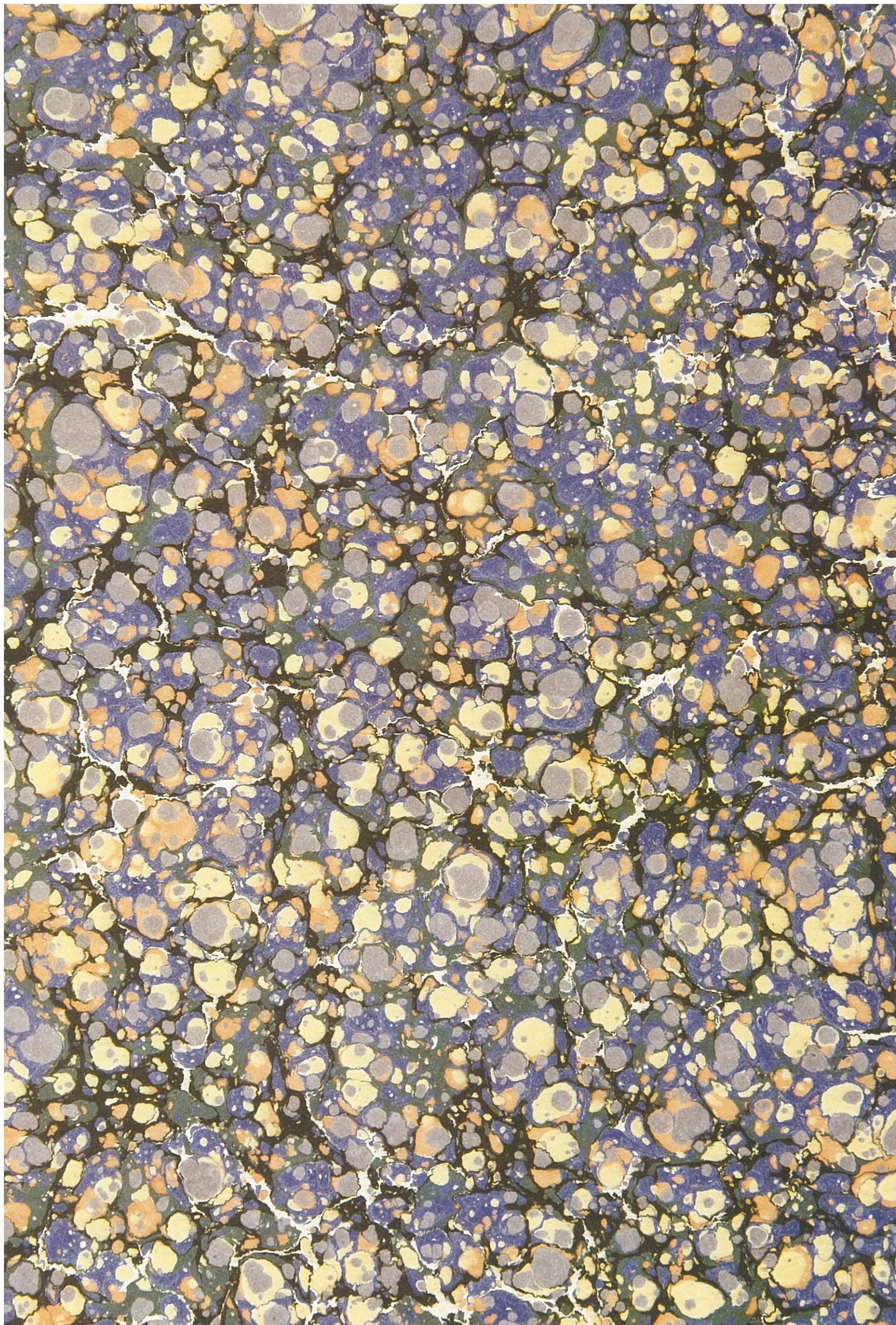
Ebrû sanatı, kendi iç ve dış uzayları arasındaki alış-veriş anaforlarında, bu sübût âlemi ile bağlantıya giren sanatkârin ezelî hafızadan aldığı ilhamın resmidir!

Süleyman Uludağ'ın "Tasavvuf Terimleri sözlüğü'ne göre, tasavvufda ebrû, sâlikde görünen kusur sebebiyle derecesinin düşmesi ve ihmale uğraması. (Irâkî)

Keman-ebru, (keman kaş) kusur sebebiyle sâlikin makam ve mertebesinde görülen düşüşün, cezbe ve inâyete bulunduğu makam ve mertebeye iâde edilmesi. (Irâkî)

Tâk-ı ebrû, (kemer kaş) Kendisinde görülen kusur sebebiyle makam ve mertebesi düşen sâlikin bu halde terk ve ihmâl edilmesi. (Irâkî)

Ebrû-hoft (çatık kaş), sâlikin derecesinin düşmesi, Zât-ı kibriyâyi örtmesi, ayrıca varlık alemini süslemesi sebebiyle sıfatlara da ebrû denir."

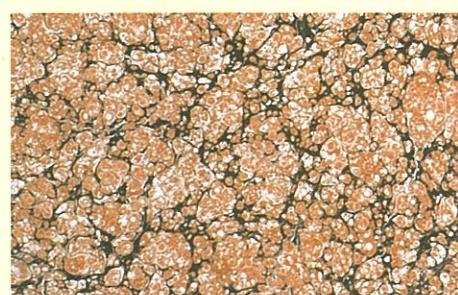
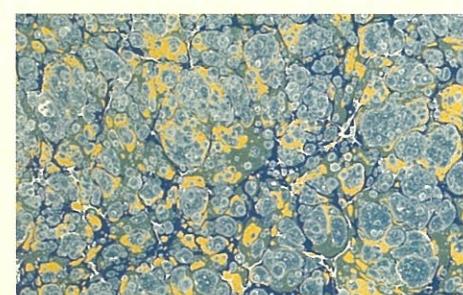
Hem Rahmânî kanaldan hem şeytâni kanaldan ilham alıp veren Nefs-î Mülhime'de ilham veren nefس mertebesinde böyle bir zikzak böyle bir dalgalanma vardır!

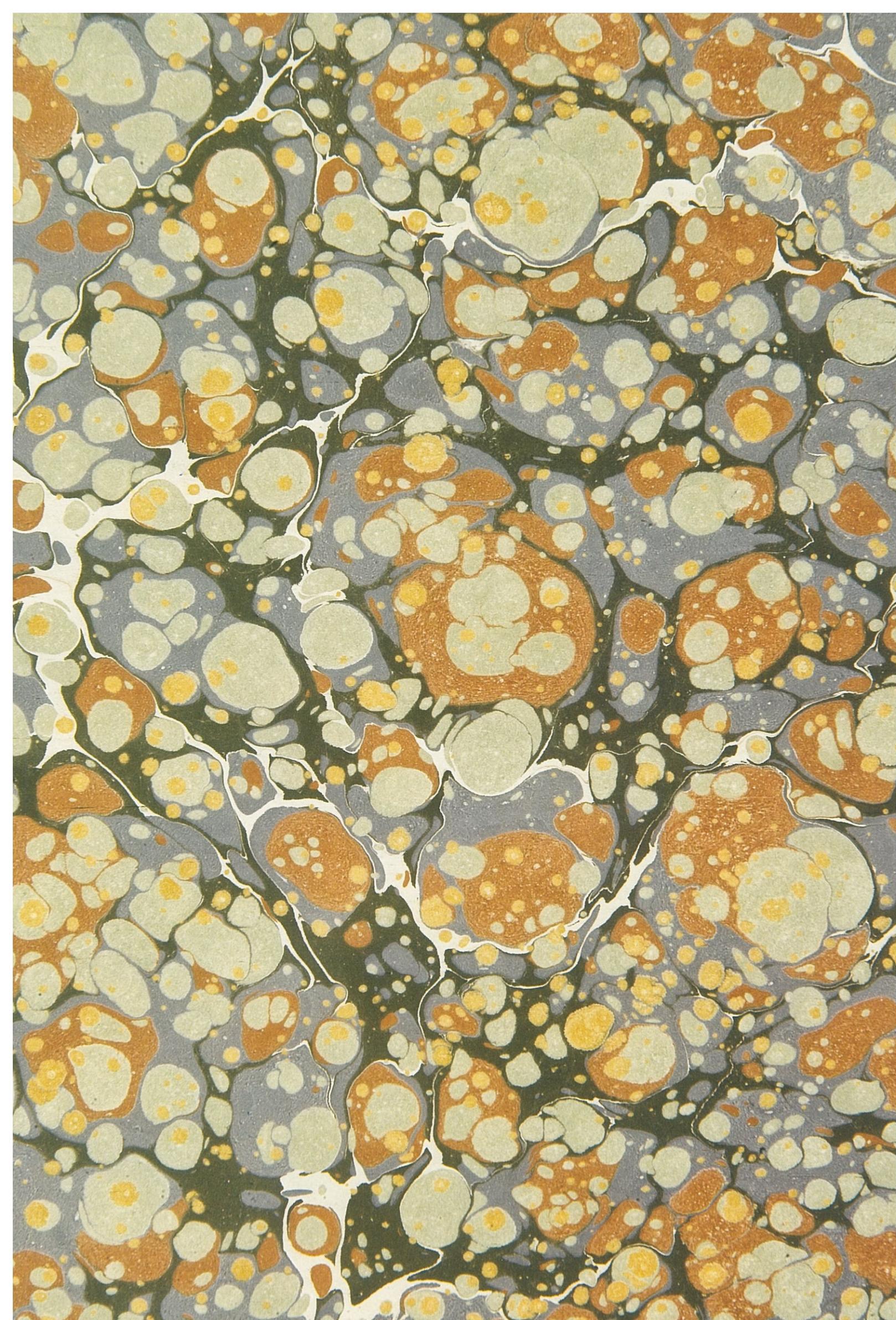
Teknedeki kitreli su yüzeyinde oluşan ebrûnun, âb-ı rûy (yüzsuyu) kelime ve kavramıyla da çok esrarlı bir bağlantısı vardır.

Yüzsuyu, şeref, haysiyet, haya ve yüzakı anlamına da gelen âb-ı rûy, Tehanevi'ye göre: Salikin gönlüne gaybdan gelen ilhamdır!

İnsanın iç ve dış ilişkiler ağının odağındaki kendisine, kendi özüne, ulaşmak için yola koyulan, halkılığından haklığına yol alan derviše sâlik (yolcu) denilir.

*Yollar yollar,
Herkesi Allah yollar!
Ondan ona akar gider,
Kıvrım büklüm tüm yollar!...
Yol da o yolcuda o!
Hayat bir ebr-i lâhut!*

EBRÛ VE TELEVVÜN

Varlığın çekirdek halinin, yani, bütün renklerin, dekorların, tek'de mahfî olduğu an ve şanların hafî resimleri olan ebrû, tasavvufi anlamda tam bir telvin ve televvün sanatıdır.

Küntü kenzen mahfiyyen; ahbebtü en u'rife ve halaktü-l halk: Ben bende gizli bir hazineydim, tanınmayı sevdim ve halkı yarattım!
Hadis-i Kudsî

Kenz-i mahfî: Gizli hazine; gaybda (görünmezlikte bilinmezlikte) gizli olan ehadiyyet (teklik ve mutlaklık) hüviyeti.

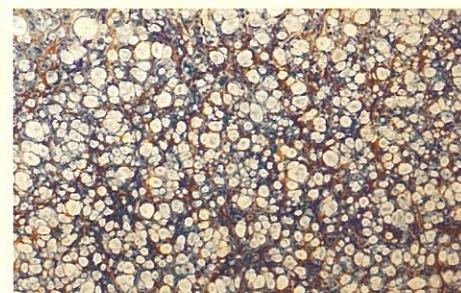
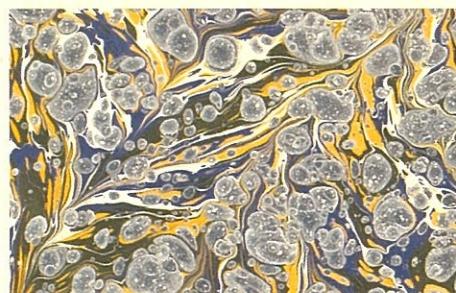
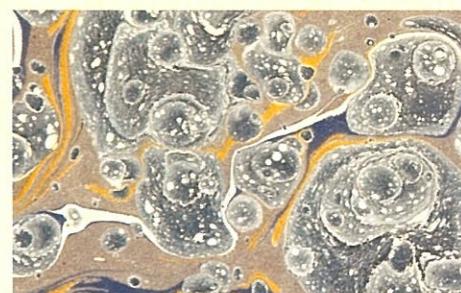
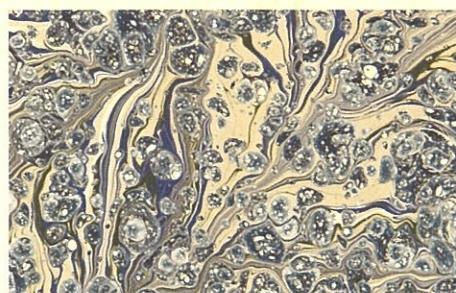
Hüviyet: Her şeyi içine alan, istediğini görüntüye salan, ol dediği olan, her şeye kaadir tek ve mutlak öz! İlk töz!

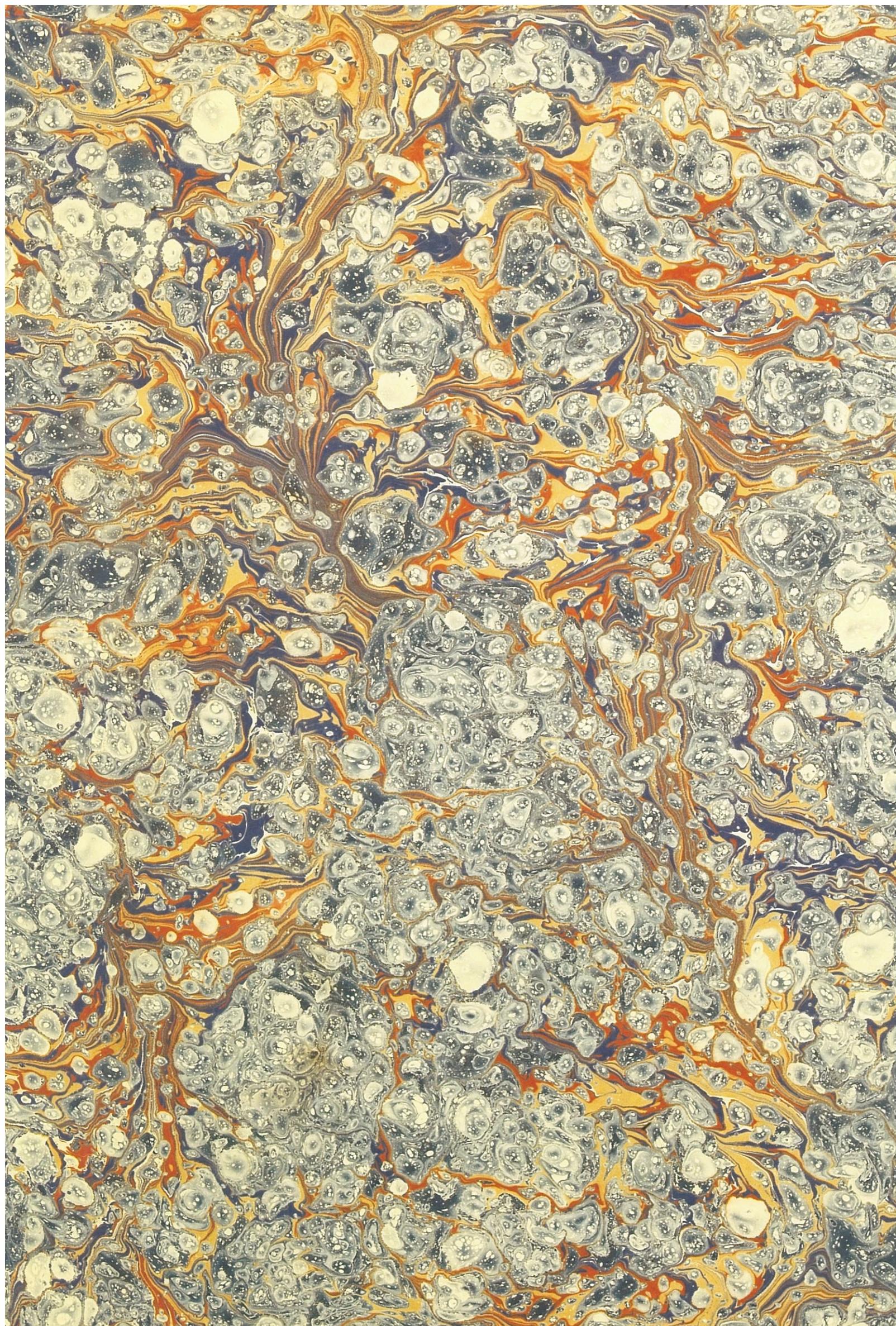
Töz: Değişim ve dönüşüme yol ve yön veren değişmez gerçeklik!

Huve-l Evvelu ve-l Âhiru ve-z Zâhiru ve-l Bâtın; ve huve bi külli şey'in alım:

O önsüzdür sonsuzdur; hem görünendir hem görünmeyendir; o herşeydir ama hiç bir şey o değildir ve o her şeyi bilendir. (K.K. 57 /3)

Ve hüve alâ külli şeyin kadir: o herşeye kâdirdir. (K.K. 5/120)

Hâfi: Gizli, saklı örtülü, görüntüye kapalı.

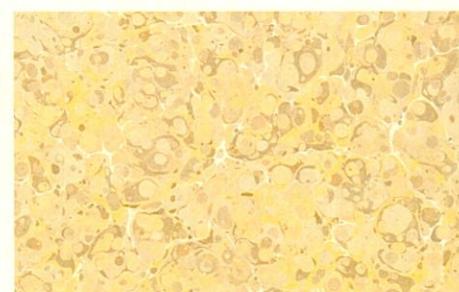
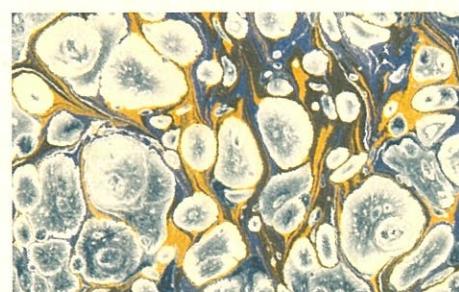
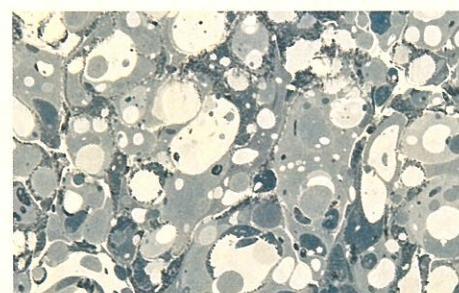
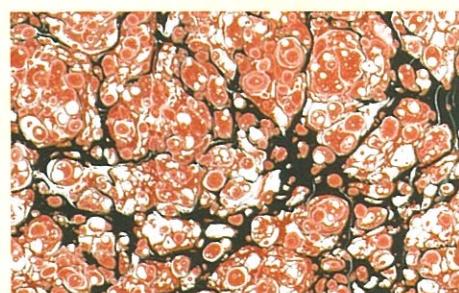
*Zehî kenz-î hâfi kândan gelir her var olur peyda!
Gehî zulmet zuhûr eder, gehî envâr olur peyda!
Gelir ol kenz-î mahfiden nice zahir olur eşyâ;
Bilir her nakş u sûretten nice esrar olur peyda!..*

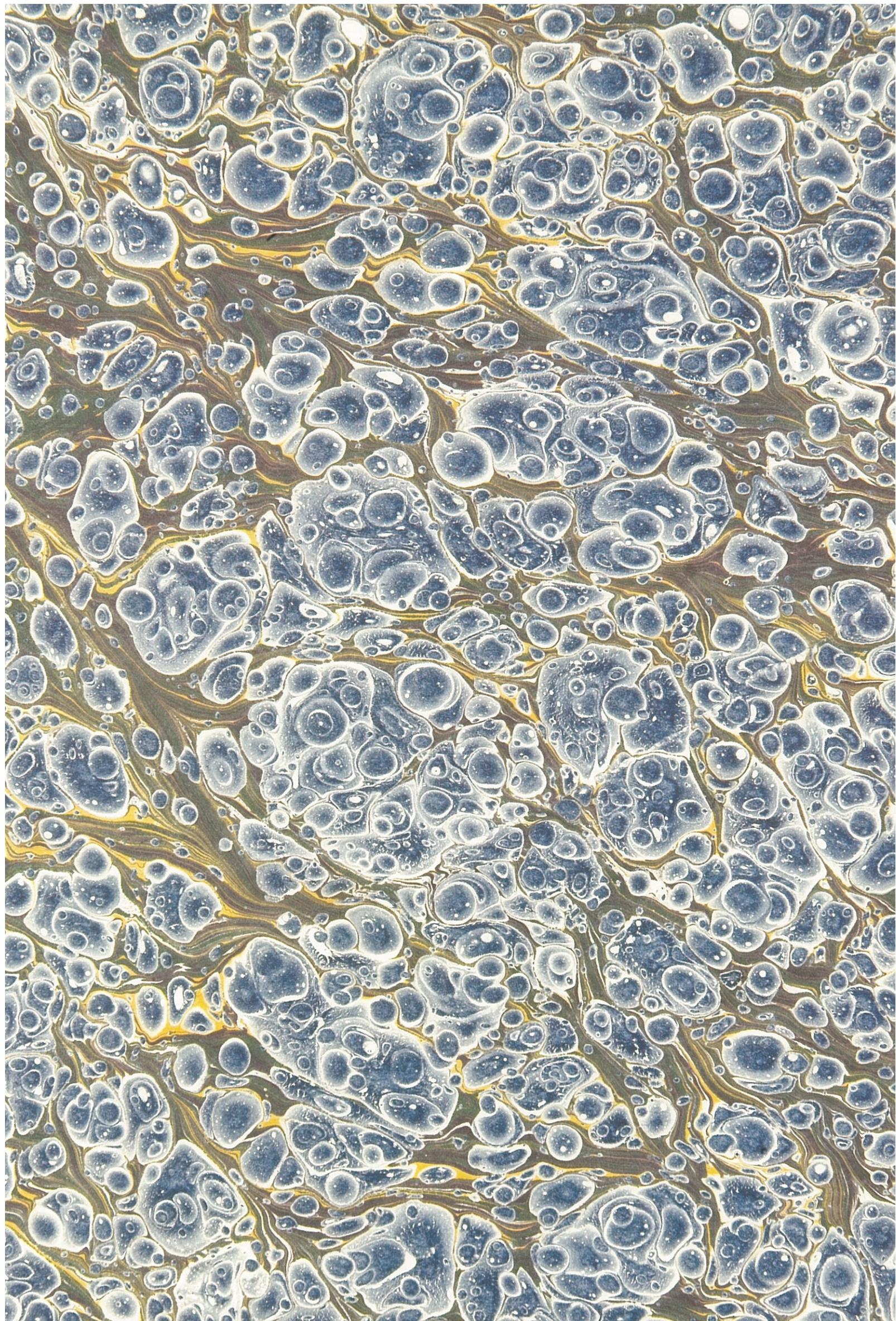
*Niyâzî Mîsrî
(1617 - 1693)*

Ne harika bir gizli hazine ki, her şey ondan gelir belrir!
Karanlık da aydınlık da hep ondan gelir, belrir!
Her şey o gizli hazineden çıkar ve türlü türlü biçimlere bürünür!
Arif olan bu telvin ve televvün hakimi alemdeki bu zit görüntülerin,
bunakış ve süretilerin esrarını bilir!

Telvin: Boyamak, boyanmak.

Televvün: Çok renklilik, istek ve istikâmet yolunda renkten renge
girip çıkarak çok renkli yaşamak; âlemdeki çeşitliliğin esrarını giyip
kuşanmak. Belki bir makamda, belli bir mertebede durmayan, halden
hale yatay veya dikey geçişler yapmak.

*Gönlünüzden másîvâyi hep silin!
Herkes anlam vermez bu hale bilin!
Allah hovardalığıdır televvün;
Bu esrarı anlayın artık gelin!
Hakir Fakir*

Telvin teşbih, temkin tenzih tavridir. Tenzih ve teşbih ikisi bir bütündür.

Teşbih: Halkı Hak'dan ayrı gayrı görmemek. Hak hakkın aynı değildir, ama gayrı da değildir; halk zahirdir, hak bâtin zevkini benimsemek.

Tenzih: Hak haalik (yaratıcı), halk mahluk (yaratık) olur.
"Kudret ve azamet sahibi olan Rabbin, her türlü nitelenmenin üstünde ve ötesindedir." (K.K. 37/180)

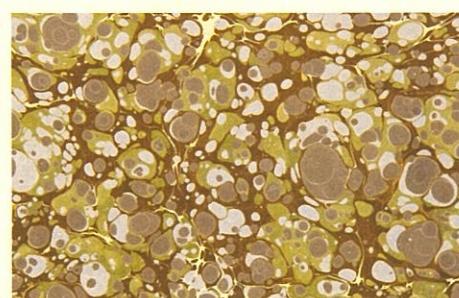
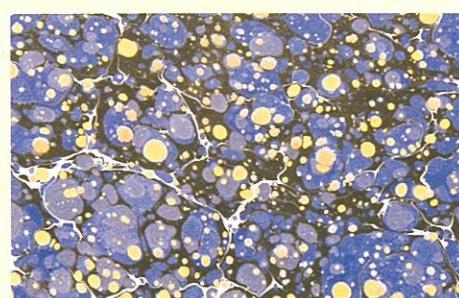
Biz (yaratıklar) Allah'ın zâhirdeki Süretleriyyiz. Onun hüviyeti de bu zahiri sûretin ruhudur ki, onu tedbir ve idâre etmektedir. O, mana yönünden Evvel sûret yönünden Âhir; hüküm ve hadiselerin değişmesi bakımından Zahir; tedbir ve idâre bakımından Batın'dır. (Muhyiddin-i Arabî: Füsûs-ul Hikem, Eyyüb faslı)

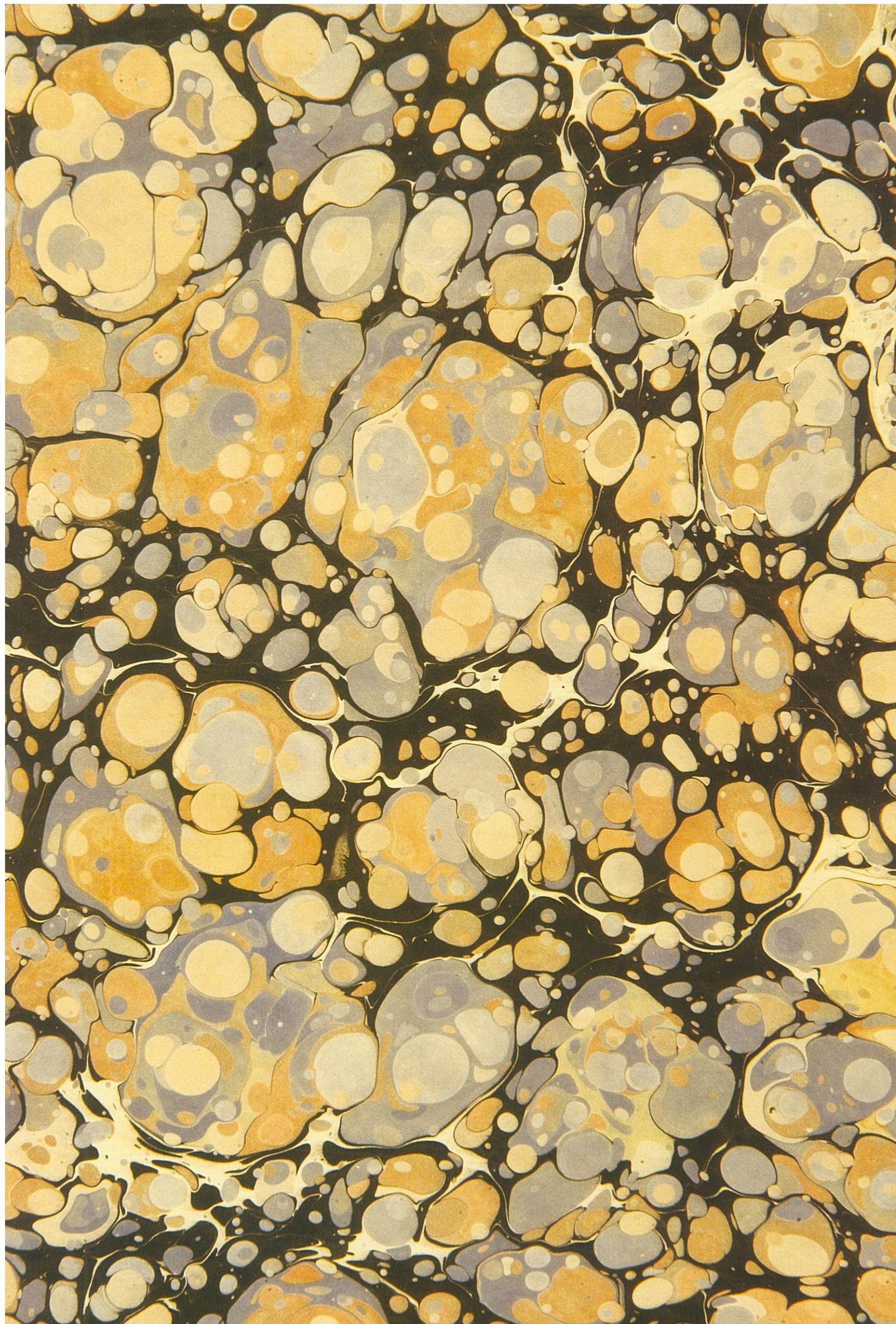
Yeryüzünde muhtelif renklerde yarattığı şeyleri hep sizin istifadenize vermiştir. Derin düşünenler için bunlarda çok gizemli işaretler var! (K.K. 16/13)

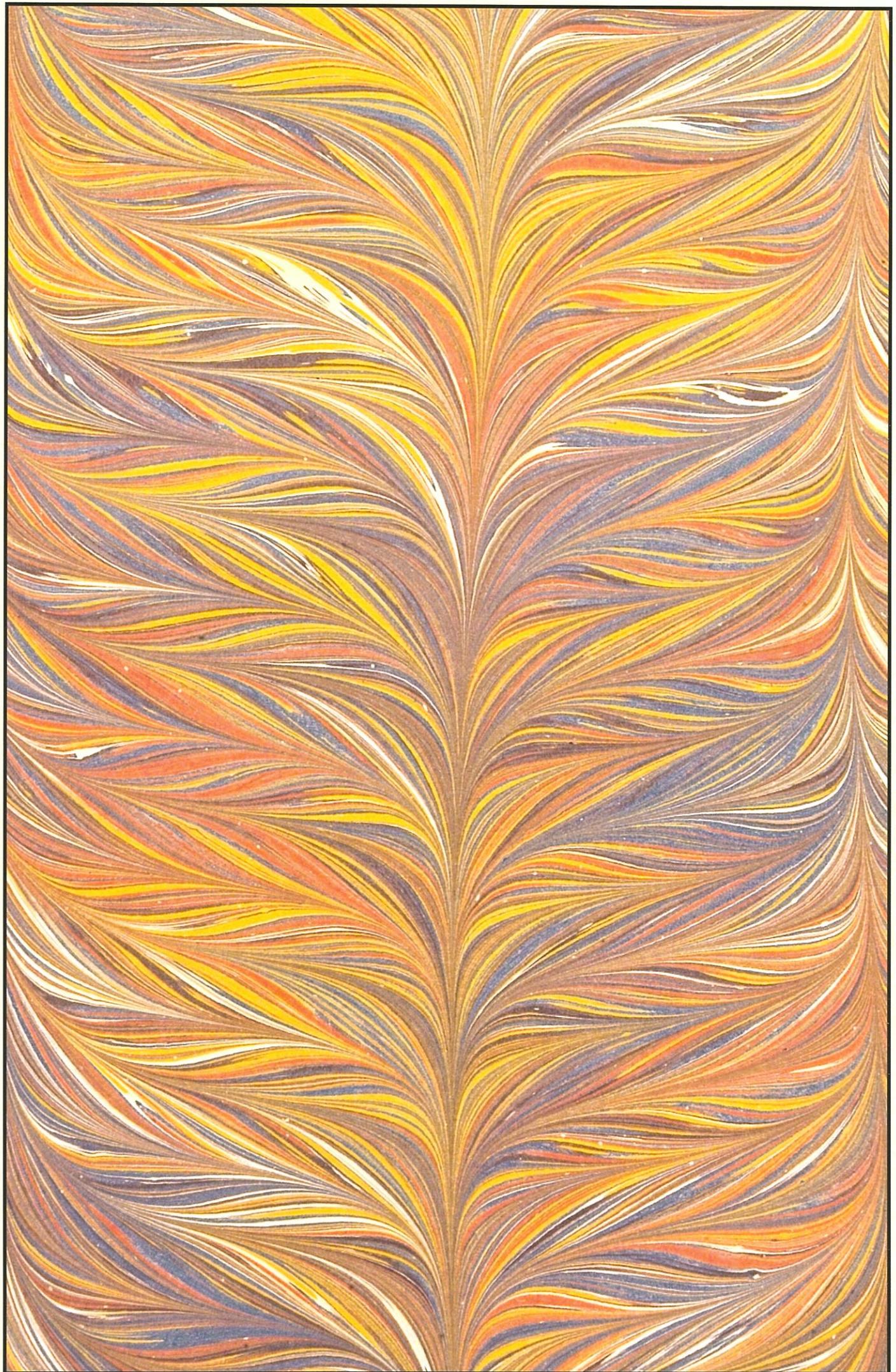
Onun âyetlerinden biri de, dillerinizin ve renklerinizin farklı olmasıdır; bilenler için bunda çok anlamlı mesajlar var!. (K.K. 30/ 22)

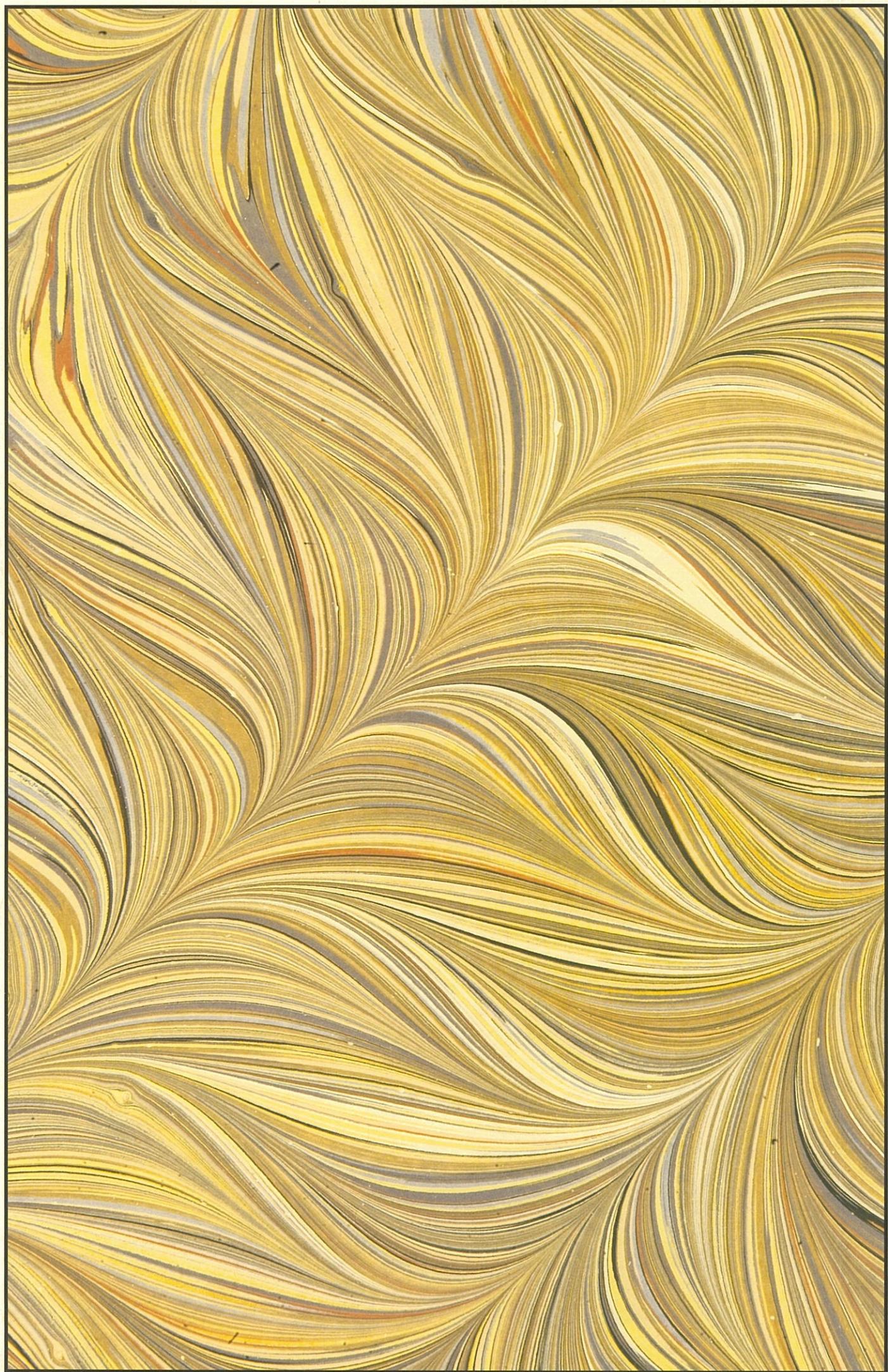
Boya Allah'ın boyası! Allah'ın boyasının ötesinde berisinde başka boya yok! Ve biz ona âbidiz. (K.K. 2/138)

Her yerde ve her şeyde. "Evvel, Âhir, Zahir ve Bâtin" olan yüce Allah'ın renk ve dekorları var!..

EBRÛ VE BAKIŞIM

İnsan, eşyâ, tabiat ve kâinatı görüntüye getiren Rabbânî envârin, bütün varlıklarını sarıp bürüyen Râhmani nefesin gizemli buğusu içindeki çok renkli yansımaları düşünün! Ne doyumsuz, ne harika bir ebruvân ortaya çıkar değil mi?

Envâr, nurlar, ışıklar. Ebruvan, ebrûlar Ebruzenlerin kitreli su yüzeyinde oluşturdukları, renk çümbüşü, o Rabbâni ve Rahmâni envârin kul boyutu ebrûlarıdır!

Görüntüsünün sonsuzluğu içinde görünmezlige bürünen yüce Allah'ın kudret ve azametinin yansımaları olduğu için esrârını bir türlü çözemediğimiz âlem, bütün yan ve yönleriyle tam bir tenâzur (bakışım; simetri) armonisidir.

Evvel Âhir'in Âhir Evvel'in simetriğidir!
Zahir Bâtin'İN, Bâtin Zâhir'in simetriğidir!..

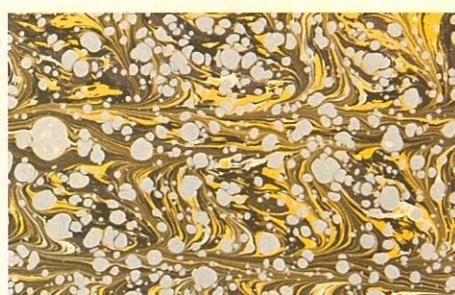
"Evvel de O, Âhirde O;
Zahir de O, Bâtin da O!
Ve her şeyi bilen o!.." (K.K. 57/3)

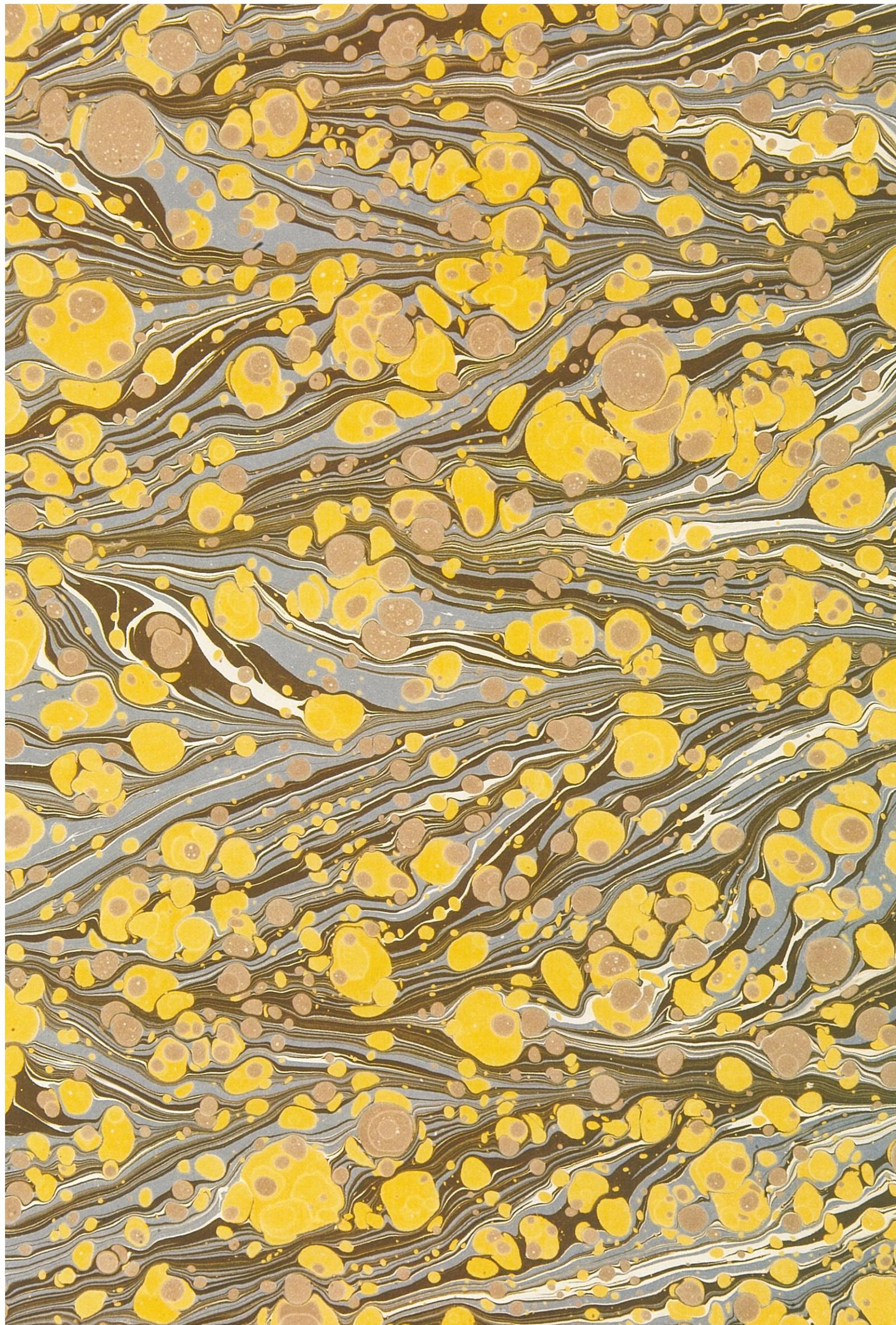
Ezel ebedin, ebed ezelin, simetriğidir!
Mebde (başlangıç) meadın, mead (son) mebdein simetriğidir!
"Son başlangıca dönüştür!"
Cüneyd-i Bağdâdî

Aydınlık karanlığın, karanlık aydınlığın simetriğidir. Karanlıktan aydınlık aydınlıktan karanlık çıkar! Gece gündüzün gündüz gecenin simetriğidir, ikisi de biri birinden doğar! Sabah akşamın akşam sabahın simetriğidir.

Her gecenin bir gündüzü her gündüzün bir gecesi vardır!
Akşamsız sabah yoktur!
Hayat memâtın, memat (ölüm) hayatın simetriğidir!

"Ölüm, bir daha hiç ölmemek üzere sonsuzluğa doğmaktadır!"
Mevlânâ

Cennet cehennemin, cehennem cennetin simetriğidir!
Nar (ateş) nûrun, nûr nârin simetriğidir.

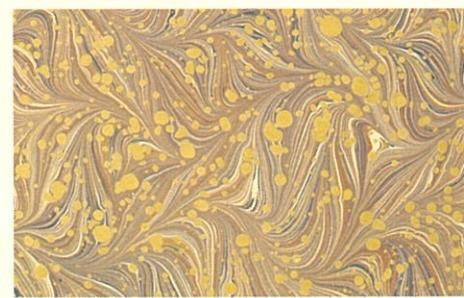
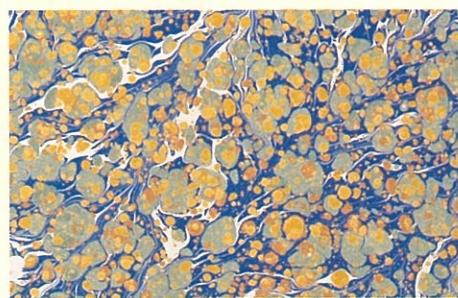
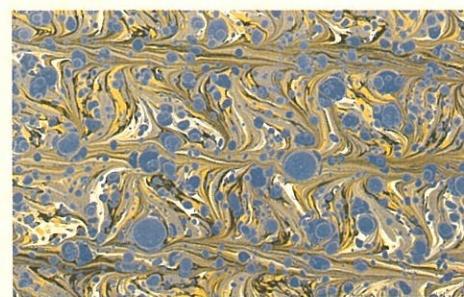
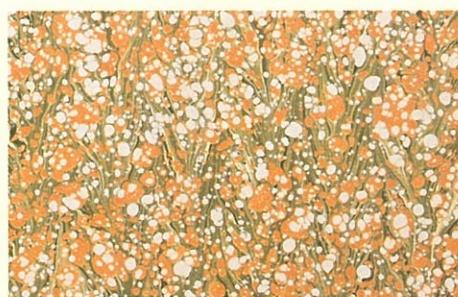
Rahmet zahmetin, zahmet rahmetin simetriğidir!
Ve nihayet, halk Hakkın, Hak halkın simetriğidir!
Halk zâhir (görünen), Hak bâtin (görünmeyen)dır.
Artılar ve eksiler harmanı olan bu devranda bu simetri zincirini
sonsuzda dek uzatabiliriz, zira; sonlulukla sonsuzluk da birbirinin
simetriğidir!

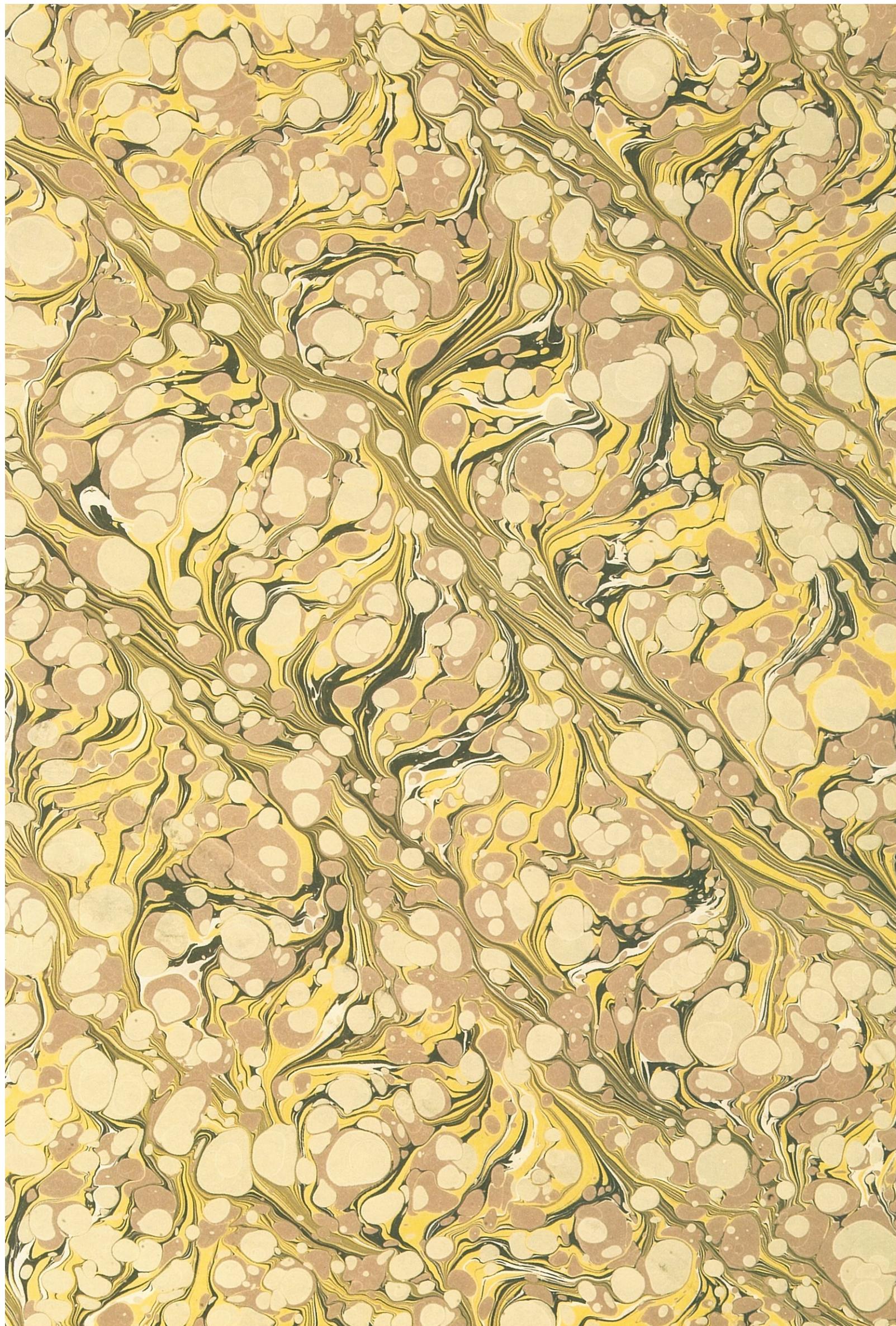
Sonluluk (fanilik) bir şan değiştirme olayıdır; fânilikten bâkiliğe
geçştir! Fenâ (sonluluk) bekânın, bekâ (kalımlılık) fenanın simetriğidir!

Her şeyleri Hak kulunun elinde yapar çatar; bilmeyenler bu esrârı,
Din Kişot olur çıkar!..

*Ebruvânim erguvânim olsun dostlar sizlere;
İlm-i ledün bilmeyenler hayattan çok tez bîkar!..
Hakîr Fâkir*

Hikmet-i Hûdâ, Ebrûzen Hikmet Barutçugil Hocaya göre,
ebrûda da aynı bakışım sırrı ortaya çıkmaktadır.

RENKLERİN MÜSIKİSİ

EBRUVAN

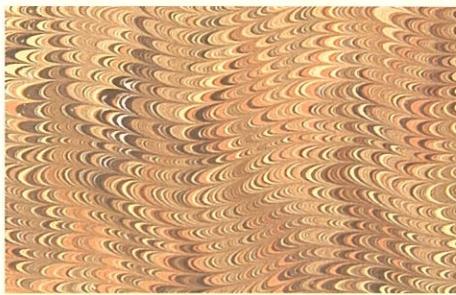
Tam bir kenv (oluş) armonisi olan âlemler çokluğunda her şeyin kendine özgü bir canı teni, şekli şemâli, renk dokusu ve hareketi vardır. Her şekil ve hareketin, her rengin de yine kendine özel bir müsikîsi vardır. Her canın bir teni, her tenin bir hareketi, her hareketin bir sesi ve her sesin bir rengi ve tınısı vardır.

Bu sayılan özellik ve güzellikler, ezeli ve ebedî, Evvel (önsüz), Âhir (sonsuz), Zâhir (açığa çıkan) ve Bâtin (kapalı olan), her türlü hareket ve kuvvetin tek ve mutlak sahibi olan Allah'ın esrârının açılımı olması hasebiyle onlar için de bir limit söz konusu değildir.

Renkleri, dokuları, hareketleri ve sesleri harmanlayan bu sonsuzluk armonisi içinde herkes kendi istidâdi doğrultusunda bir şeyler yakalar.

Bu hârikalar panayırında, bu âlemler pazarında herkes kendince kendince bir şeyler derler toparlar, derleyip toparladıklarına kendinden, kendiliğinde beliren şeyden de bir şeyler katarak onu O'nun huzuruna, O'nun pazarına arz eder.

Edebiyat, sanat ve müsikî bağlamında şâirler ve edibler hikmeti; ressamlar ve ebrûzenler renkleri; bestekârlar ve müzisyenler sesleri derler toparlar.

Bunların toplamı âdemin (insanın) açılımı olan âlemlerin toplamıdır! Âlemlerin derlenip toparlanması, hayat sahnesinde kendini yeterinden fazla dağıtan insanın derlenip toparlanması anlamını taşıdığı için; edebiyat, sanat ve özellikle müsikî insanı dinlendirme özelliğine sahibtir. "Müzik ruhun gidasıdır" sözü içi boş bir kuru kelâm değildir; içi hikmetle dolu, dopdolu bir kelâmdir. Musiki insanı rahatlatır, dinlendirir. Bu rahatlama ve dinlenme, dağılan benliğin derlenip toparlanarak özüne dönmenin, kendine gelmenin dinginliğidir.

Ebrû geleneğinin özündeki ezelî yeniliğe ulaşan Ebrûzenlerin ebrûlarındaki renk dansı, renklerin müsikisiidir.

Şunu bir kez daha, hatta binlerce defa söylememiz gerekiyor ki, her sesin bir rengi ve her rengin bir müsikisi vardır.

Battal'dan Barut'a bütün ebrûlardaki renk raksi, böyle bir armoni ya da harmoni filomanisidir.

Zıtların âhenginde dönen bu devranda hayatın akışı ve insanın bakışı trafiğinde uyumsuzluk görüntüsü veren durumlarda yorulan insan, bu aldatıcı görüntünün özündeki uyumu açığa çıkaran durum ve ortamlarda rahatlar.

Ruha gıda olan, ruhu rahatlatan, ruhu dinlendiren sözlü ya da sözsüz müsikî aslında ruhun kendi sesidir! Kelâmsızlığın kelâm veya sessizliğin sesi diyeBILECEĞİMİZ müsikî bu yönyle lâhûtî bir özellik taşıır. Halkı Hakk'a götüren, nûrdan ve zulmetten binlerce perdenin ardından da olsa izâfî olanı mutlakla yüzüze getiren müsikî İlâhî nefhanın nevâsidir. Renklerin müsikisi olarak nitelediğimiz ebrû da bu güzelliğe sahibtir.

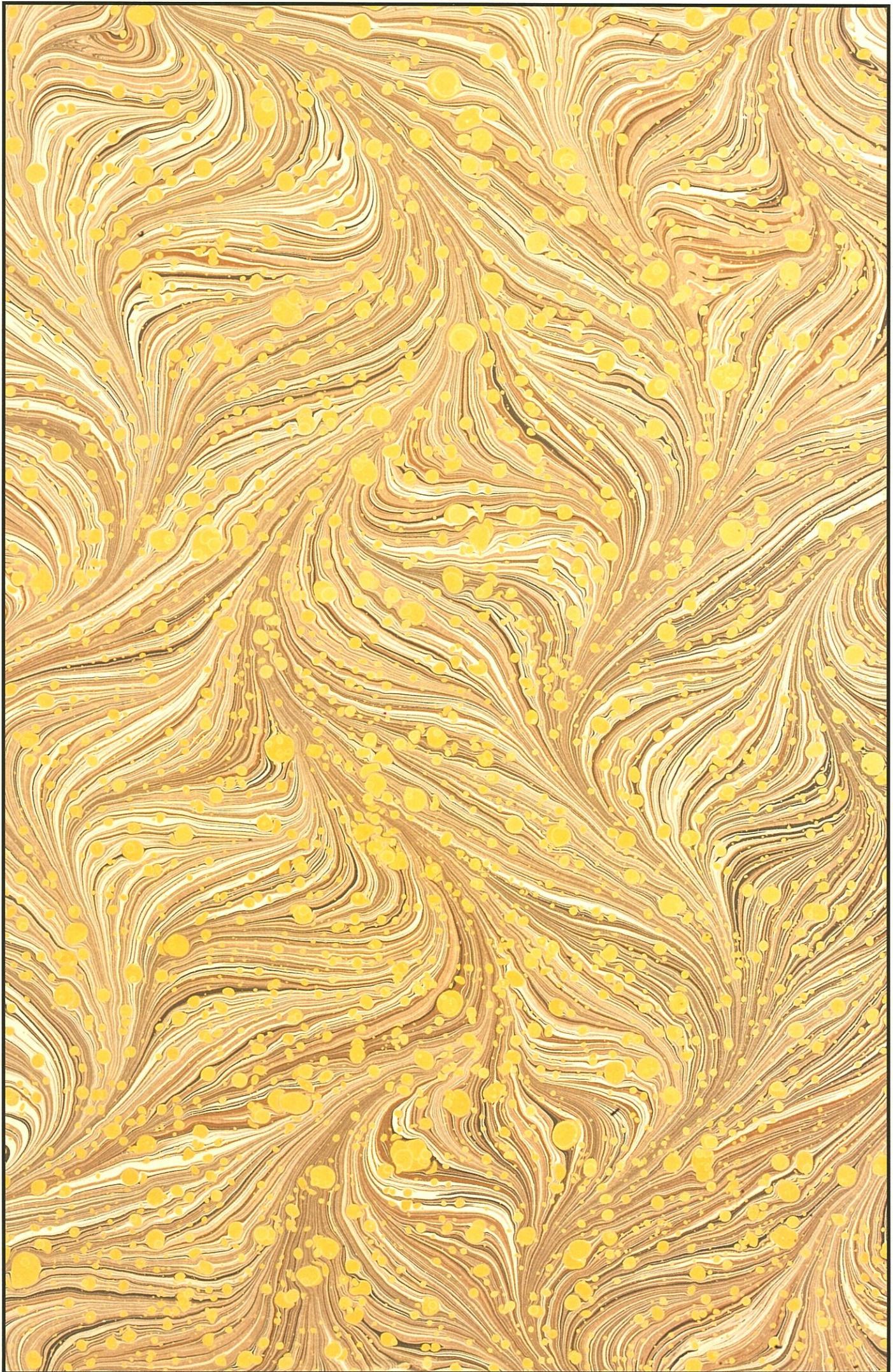
Dinî ve lâdini ayırmı yapmadan müsikînin her türlü güzeldir ama, vaktiyle, tarih içerisinde Tekkelerde icra edilen tasavvuf müsikisinin bu güzellikler bahçesinde çok özel bir yeri vardır.

İnsanı özüne çağırın ezan-ı Muhammedi ile başlayan ve mâhur mihrâbiyelerle noktalanan câmi ve tekke müsikisi her dinden insanların üstüne yağan bir rahmet sağınağıdır.

Mustafa Özdamar

ŞİJİR BAHÇESİ

"Qâ Hazreti Pir Aziz Mahmud Hüdayî"

Hatt: Ali Hüsrevoglu

Hemişe yahşılık kılçıl gidersin uşbu dünyadan!

Kuyâmet âb-i Rûyiğa girek hûn-i ciğer kîlsang!

Ahmed Yesevi
(?-1166)

Bu dünyadan önünde sonunda göçüp gideceksin,

Ö nedenle, sürekli iyilik yapmaya bak!

Kuyâmetin yüzüsuyuna ciğerini kan etsen yeridir!

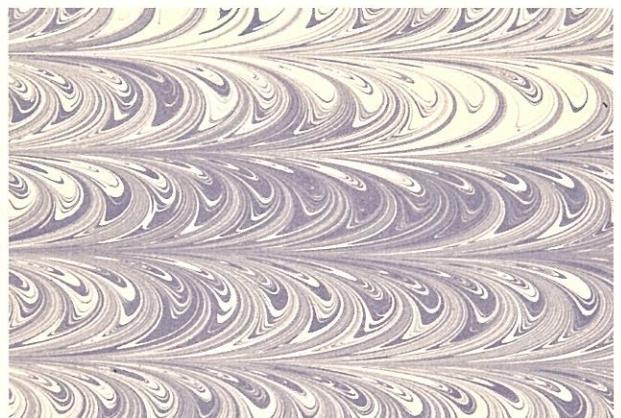
İyilik, güzellik, doğruluk ve dürüstlük yolunda canını da versen yeridir...

Ebr ber nâbed pey-i en-i zekât!

Vez zinâ üfted vebâ ender cihât!

Mevlânâ
(1182-1273)

Zekât verilmmezse yağmur bulutu gelmez!

Zinâdan dolayı da etrafa vebâ (bulaşıcı hastalık) yayılır.

*Çend hürşid-i kerem efrâhte,
Tâ ki ebr u bahr cûd âmuhte!*

Mevlânâ

*Allahın kerem güneş o denli ışık saçmıştır ki,
Bulutlar ve denizler ondan cömertlik öğrenmişlerdir.*

Nistân bârân ez-în ebr-i semâ,

Hest ebrî diger ü diger semâ!

Gaybrâ ebrû vü âbi diğer est;

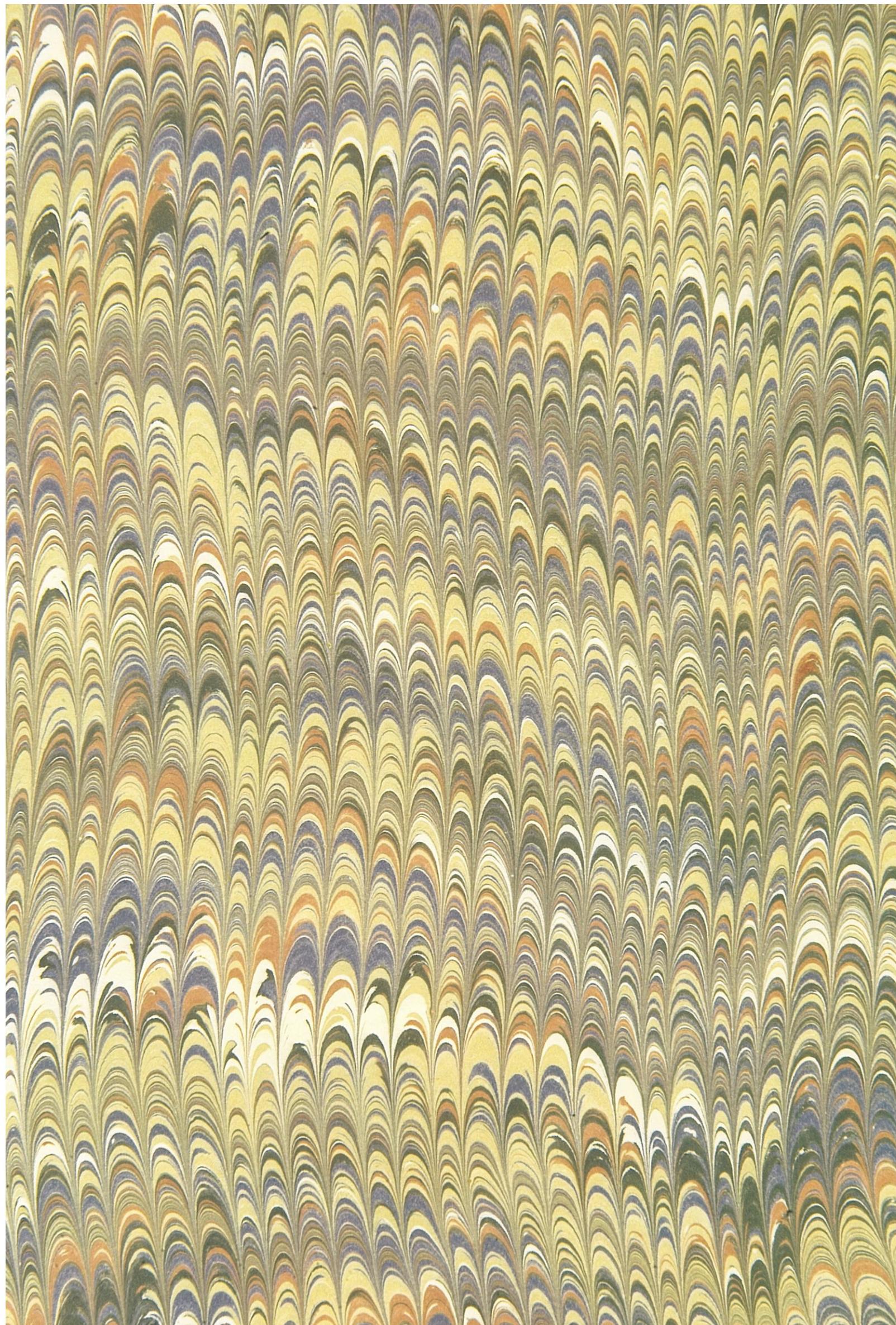
Âsmân ü âftâhî diger est!

Mevlânâ

*Yatak, o âfeti kendi tenhalığında koynuna alınca - o dayanılmaz güzel sessiz sâkin yatağa
girince, geceyi süsleyen ayın, bulutun koynuna girdiğini sanırırm!*

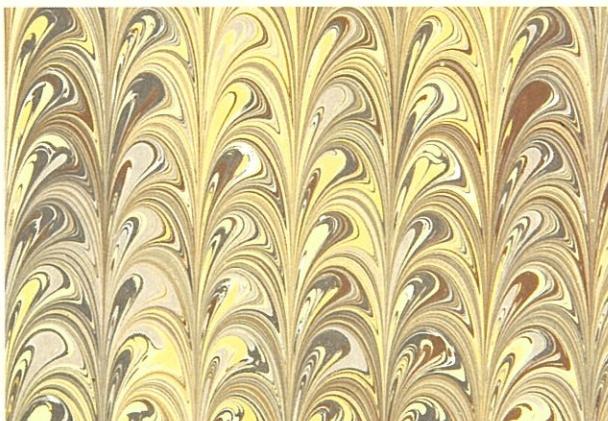
*Ey kumru, sabah sabah boş yere bağırup çağırma, dert yanma, çünkü sen her gece boylu
poslu bir servinin koynuna giriyorsun!..*

Püşt-i o keşte hem gün püşt-i hum,

Ebruvân ber çeşm hem çû pardum!

Mevlânâ

Sırtı küp sırtı gibi kamburlaştı!

Kaşları eyer kuskunu gibi gözlerinin üstüne düştü!

*Ez dü sad rengî be bîrengî rehist,
Renk gün ebr-est u bîrengî mehist!
Her ci ender ebr bînî zav ü tâb!
Ân zi ahter dân ü mâh ü âfitâb!*

Mevlânâ

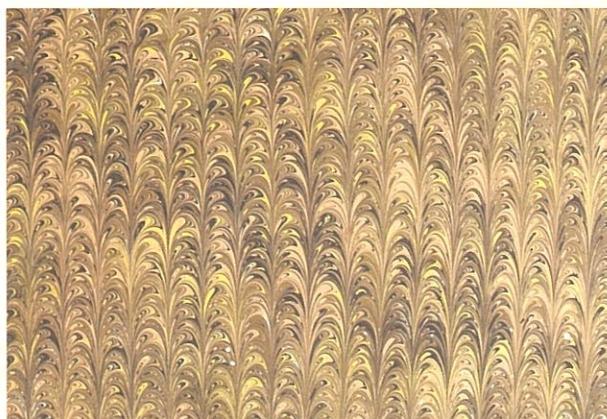

*Renkden renksizlige uzanan iki yüz türlü renk vardır.
Renk bulut gibidir, renksizlik aydır!
Bulutta gördüğün renk cümbüşünü güneşten,
aydan ve yıldızlardan bil!*

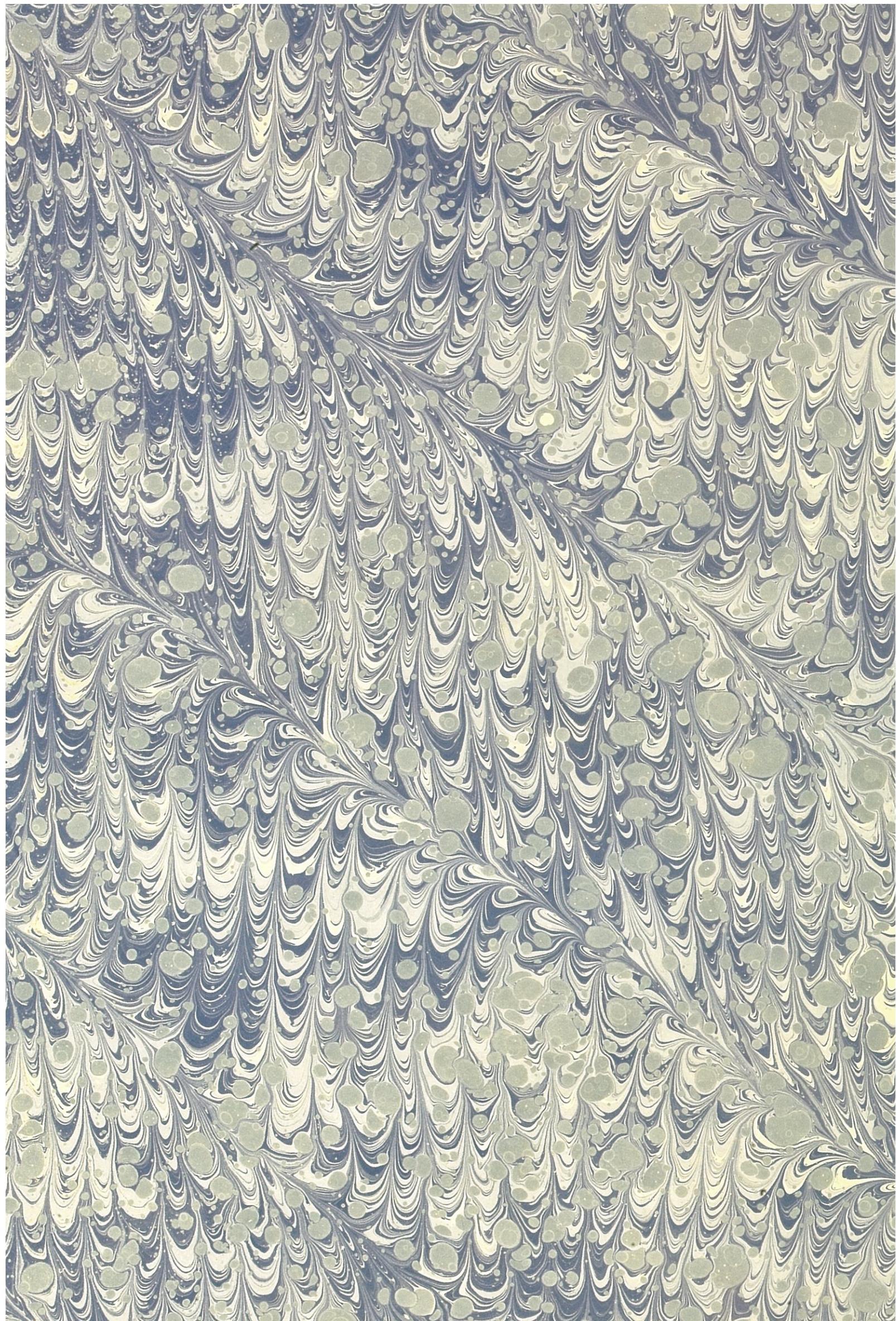

*Ebr-hâ gendum dihed k'ânîrâ becehd,
Puhte vü şirin kuned merdum çu şehd!
Ebr-i Mûsâ peri-i rahmet ber küşâd,
Puhte vü şîrîn-i bî zahmet bidâd!*

Mevlânâ

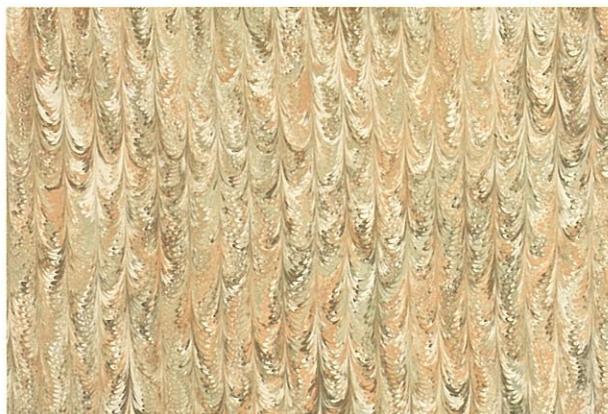
*Bulutlar çalışır çabalar buğday bitirir;
Halk onu pişirir bal gibi tatlı hale getirir!
Mûsâ'nın bulutu rahmet kanadı açar ve
Halka zahmetsiz pişmiş tatlı nimetler sunar!*

Bâd-hâ vü ebr-hâ vü berk-hâ,

Tâ bedid ard avâuz kark-hâ!

Mevlânâ

Rüzgârlar, bulutlar ve şimşekler,

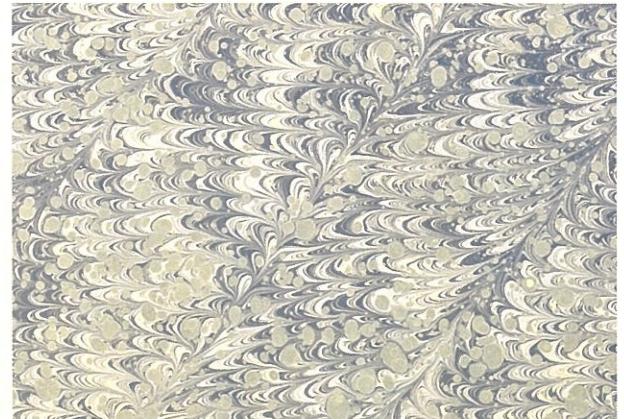
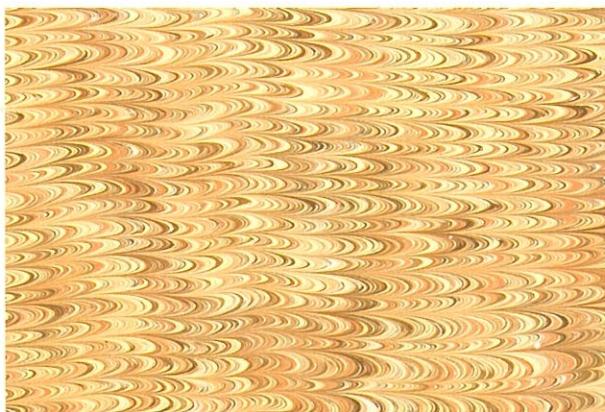
Ürünlerin yetişmesi ve yeryüzünün yeşermesi içindir.

Hây ü hûy-i bâd ü şir- efsân-i ebr,

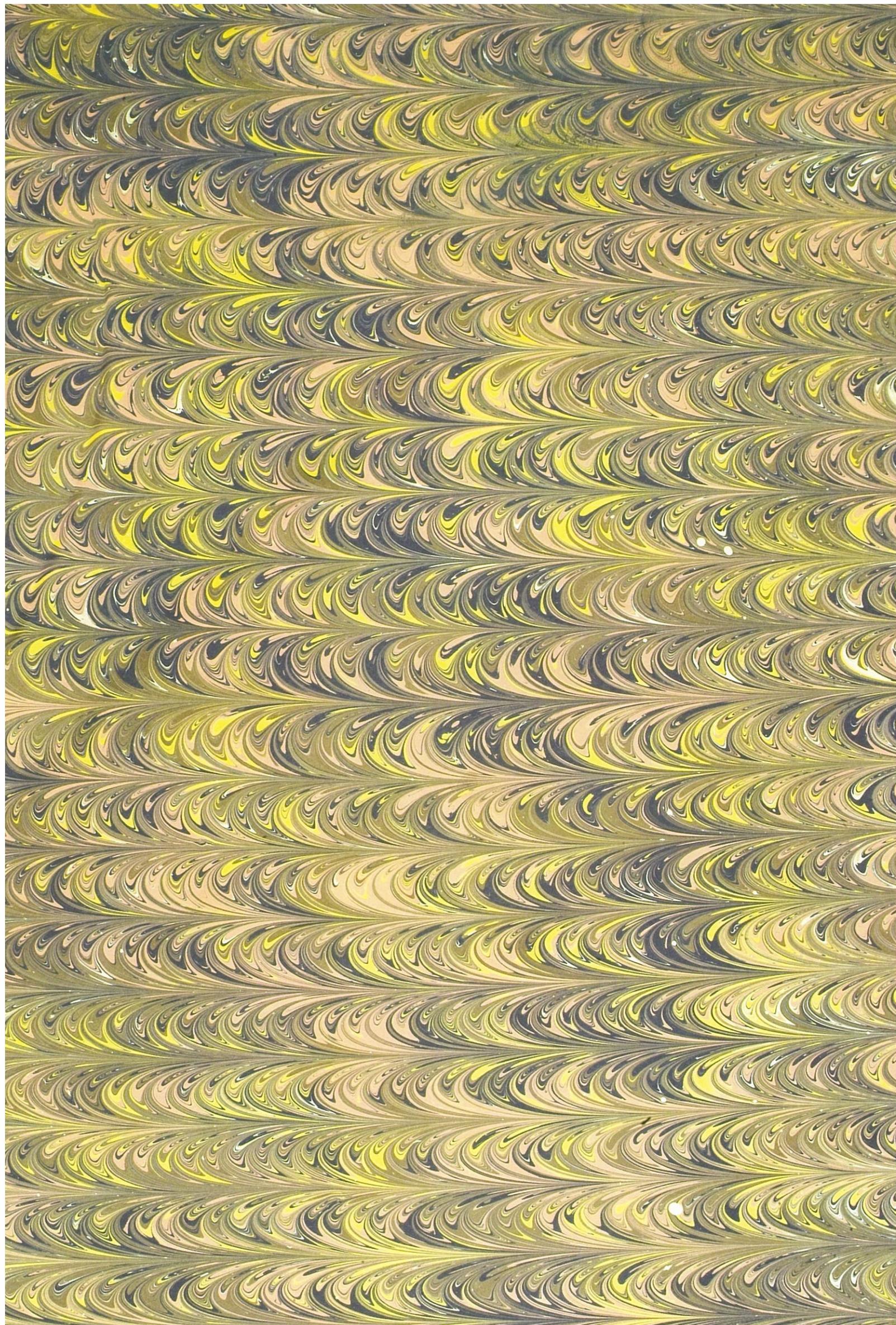
Der ȝam mâ end yek sâat tu sabr!

Mevlânâ

Rüzgârun esip savurması ve bulutun yağmur saçması,

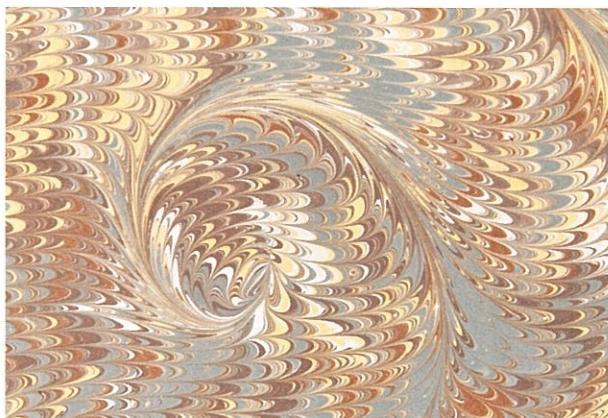
Bizim ağlayıp sizlamamızdandır, sen biraz sabret!

Z'ebri giryân şah sebz ü tor şeved!

Z'anki şen'ez giryey reves tor şeved!

Mevlânâ

Bulut ağılayınca ağaçın dallı budağı yeşerir ve tazeleşir.

Mum ağılayınca da aydınlığı artar, ışığı gürbüzleşir.

Tesne-râ derd-i ser ard bânek-i ra'd,

Cün nedâned kevkeşân ebr-i sa'd.

Mevlânâ

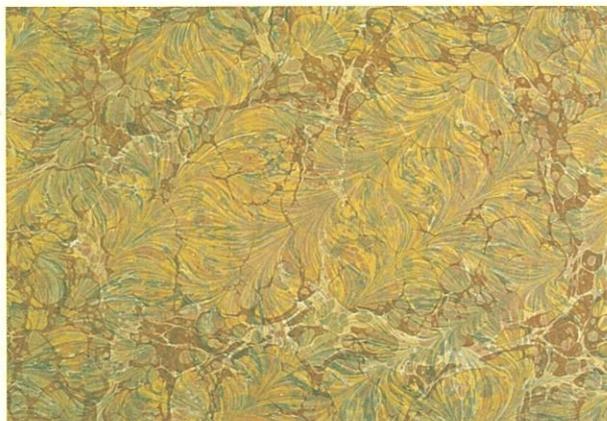
*Susayan kimse gök gürültüsünün saadet bulutu getirdiğini bilmezse,
o gürültü onda baş ağrısı yapar.*

Z'âtes-î dil v'âb-i dîde nukl sâz!

Butsân ez ebr u hûşid-est bâz!

Mevlânâ

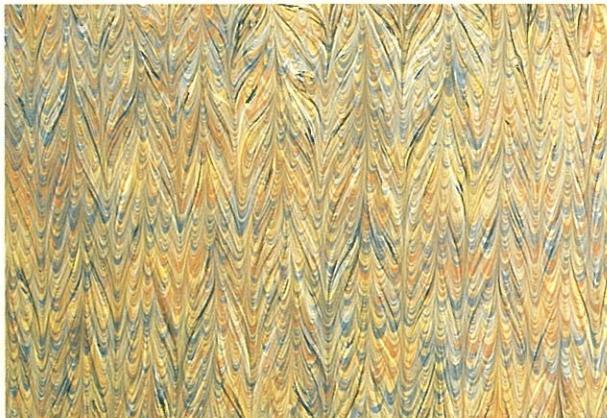
Gönül âtesiyle göz yaşından gıda yap!

Bahçe, bulutla güneş yüzünden yetişmiş ve yeşermiştir.

Yağmuru bulut getirir ama, bulutu harekete geçiren naz, yeşilin niyâzıdır!

Ahmed Gazâlî

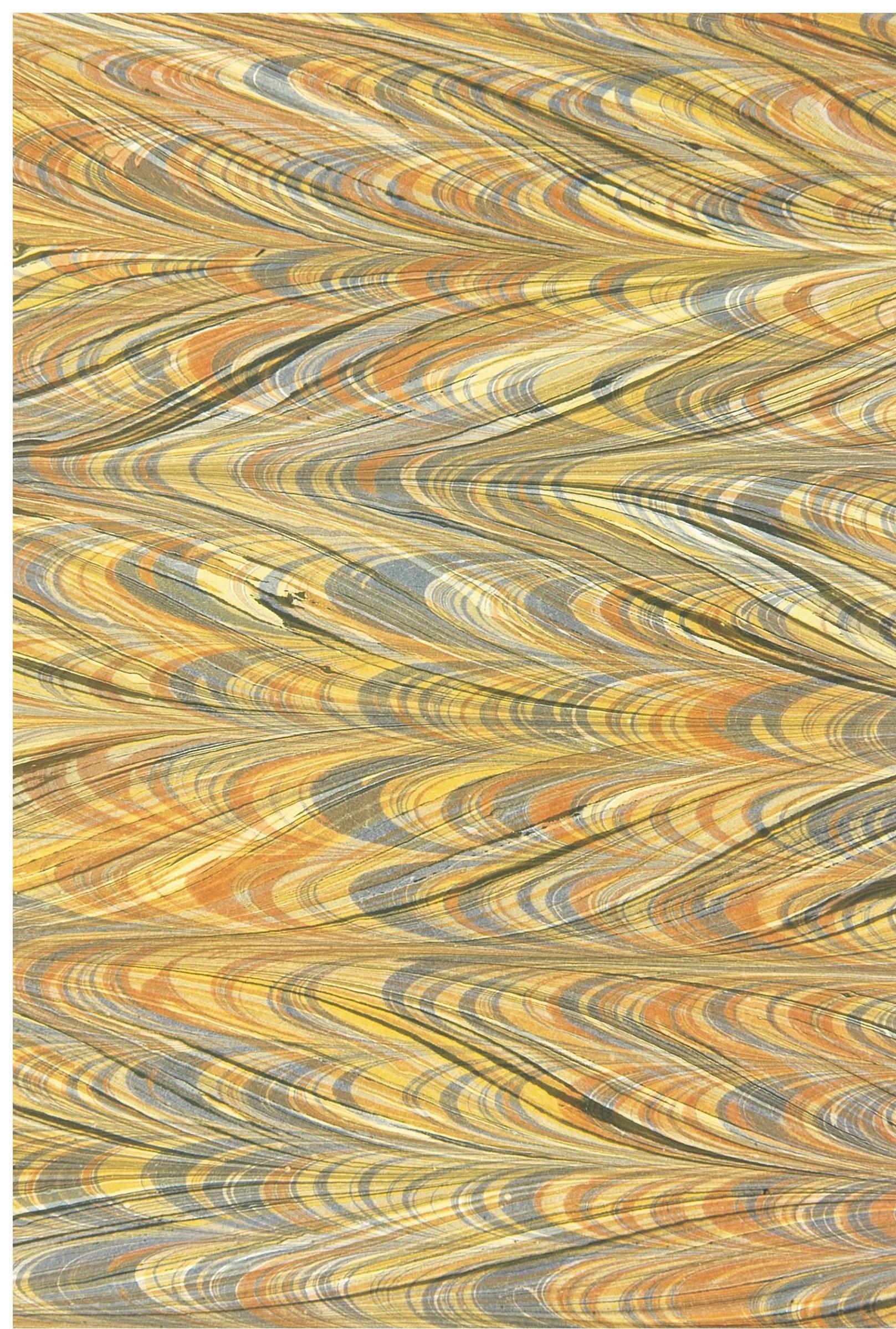

*Bulut ağlar çemen güler, üzülme,
Hakkın her işinde binbir hikmet var!*

Hakir Fakir

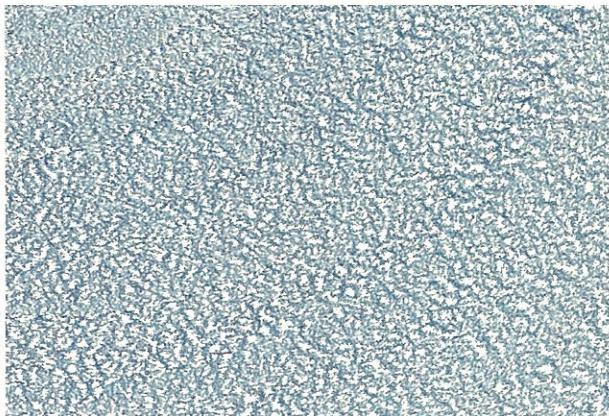

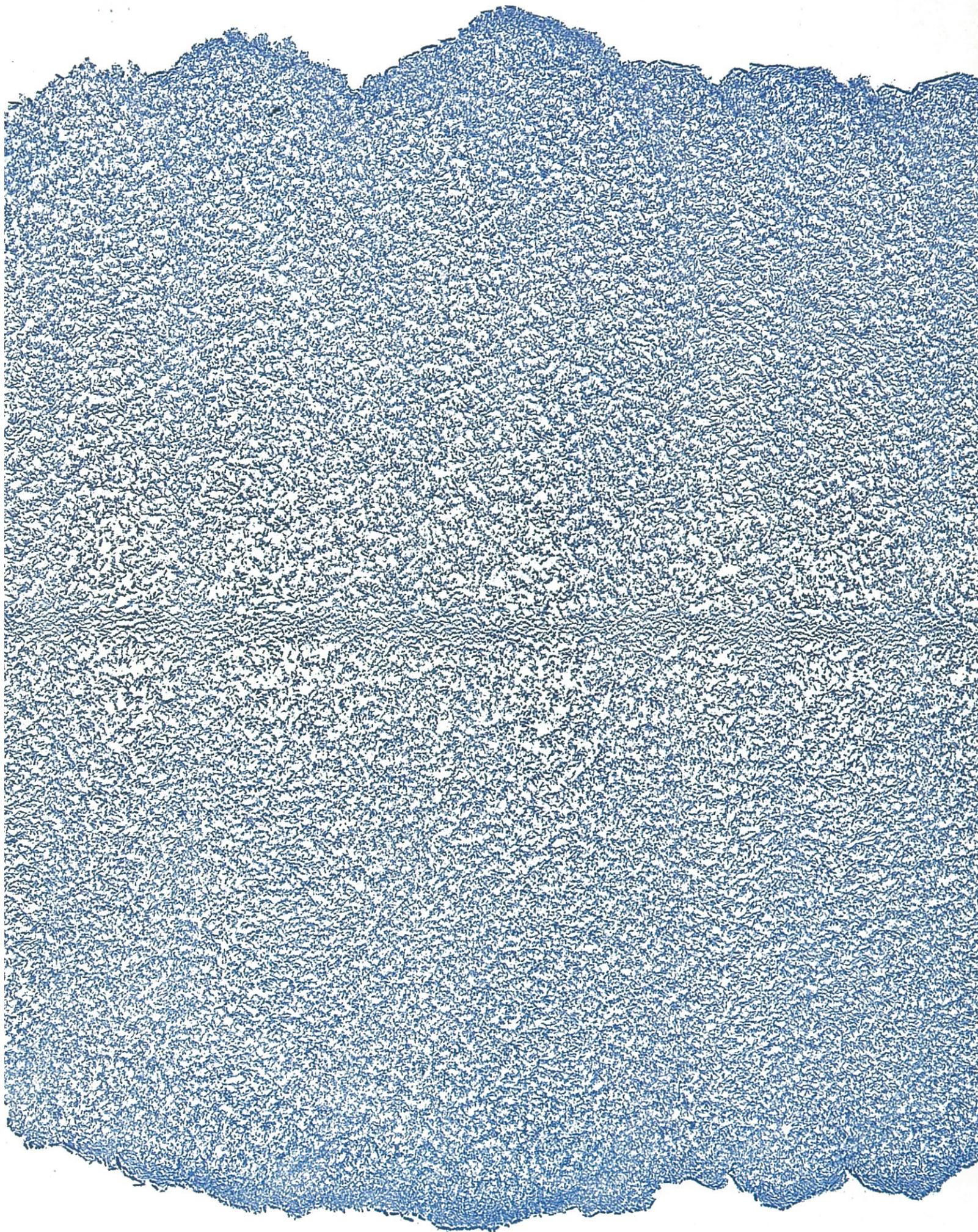
*Sümbülün ebrinde yüzün mâhini piñhân eder;
Kâfîri İslâm'a çökmüş gâret-i imân eder!
Zülfü halinden Nesimî ebce'i kıldı tamam;
Şimdi yüzünden beyân-i sûret-i Rahmân eder!*

Seyyid Nesimî

(XIV-XV. Yüzyıl)

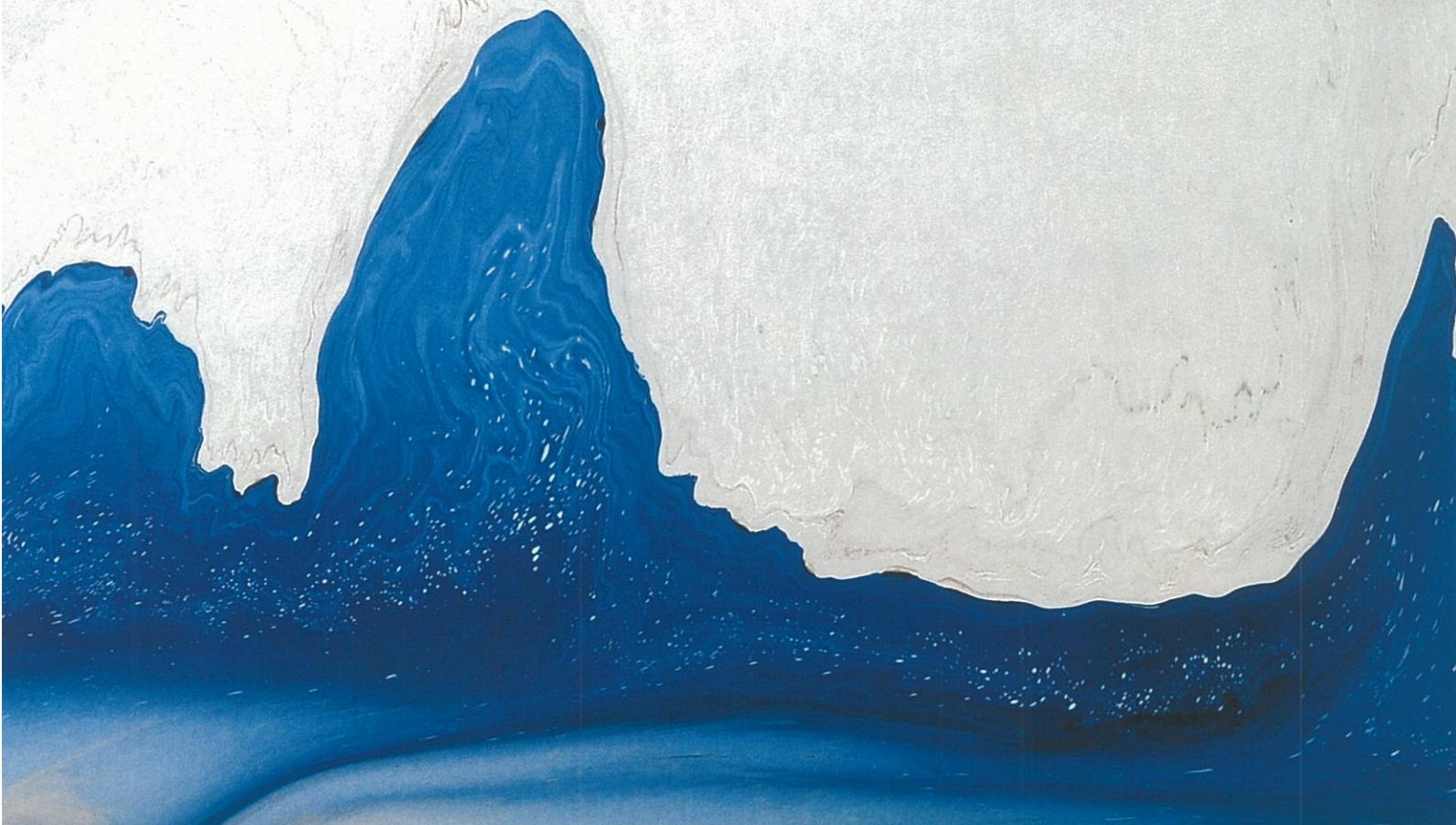
*Salkım saçak sümbül saçların,
kara bir bulut gibi senin ay yüzünü örtünce
kara nur tâifesine mensup bir kâfir İslâmın ümügüne çökmüş de
imâni yağmalyor gibi bir görüntü oluşuyor.
Zülfülerinde ve beninde Nesimî Ebce'i okudu bitirdi!
Şimdi de yüzündeki Rahmâni görüntüyü anlatıyor!*

88 "Ahmed Muhammed Mustafa"
Hatt: Davut Bektaş

لهم اسْتَغْفِرُكَ

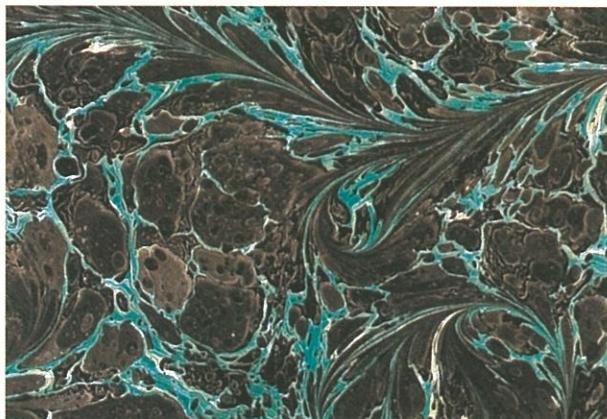
Bağda gül rohlarundır verd-i hamrâdan murad!

Kametindir râst-i serv-i dil-ârâdan murad!

Dûd-i âhîmdir felekde ebr-i bârandan garaz,

Eşk-i çeşmimdir eşîğinde sûreyyâdan murad!

Fatih Sultan Mehmed
(1431-1481)

*Bağlarda bahçelerde açılan kırmızı güller senin gül yanaklarını temsil eder
Göklere ser çeken ve gönül süsleyen dümdüz doğru selviler senin boyun posundur!
Göklerdeki yağmur bulutları, benim âhimin dumanıdır!
Eşîğinde bekleyen sûreyyâ yıldızının parıltıları benim göz yaşlarımdır!*

"Şüphesiz ki sen yüce bir ahlâk üzerinesin."
İhatt: Enes Chami

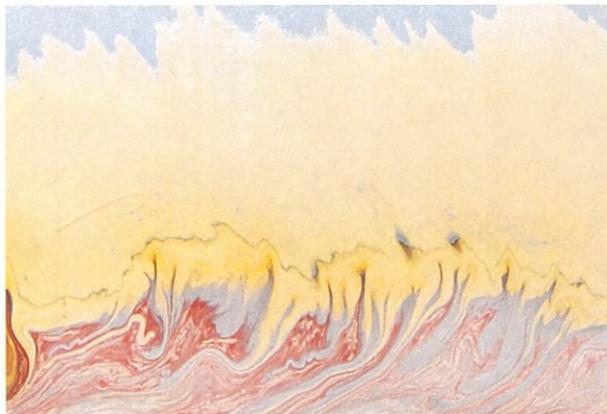
Ebr-i müjem ayâğına gevher-nîsârdır!

Mir'ât -ı dil cemâline âyine-dârdır!

Dil-hânesine kûlsa hayâlin şehî nüzûl,

Yüzüm bisâti ayağına zer-nigârdır!

Fatih Sultan Mehmed

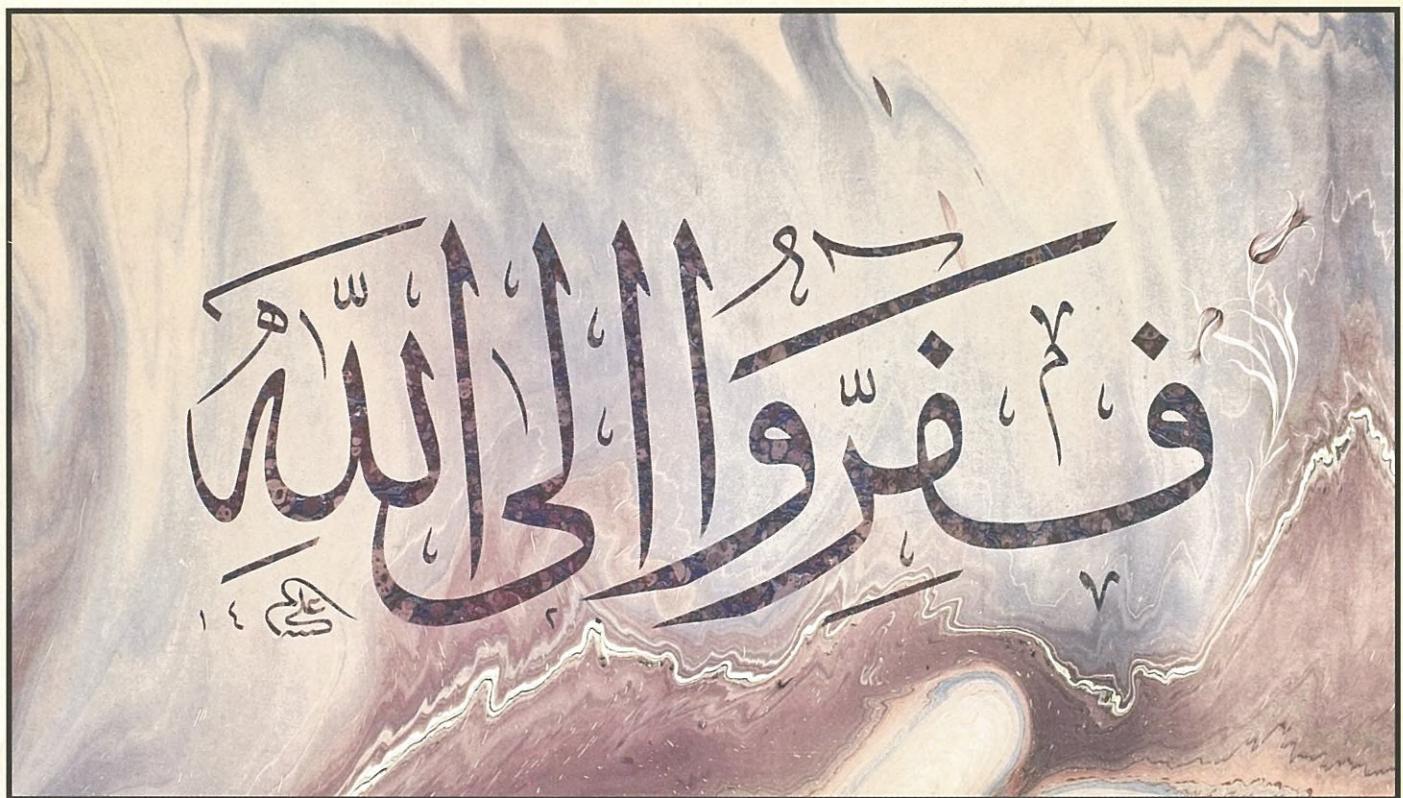
Kirpiklerimin bulutu, gözlerimin buğusu senin ayağına cevher, mücevher saçandır.

Gönül aynası, gönül ekranı, senin güzelliğine ayna tutandır!

Şâhum, hayâlin gönül evime tenezzül buyurduğu zaman,

Hayâlinin gelişiyile bile öyle şenlenirim ki,

o anda yüzüm ayağına altınla süslenmiş bir sergi olur!

"Allah'a doğru koşun."
Hatt: Ali Hüsevoğlu

Yapaldan mescid-i hüsne kaşınla kible-gâh eğri!

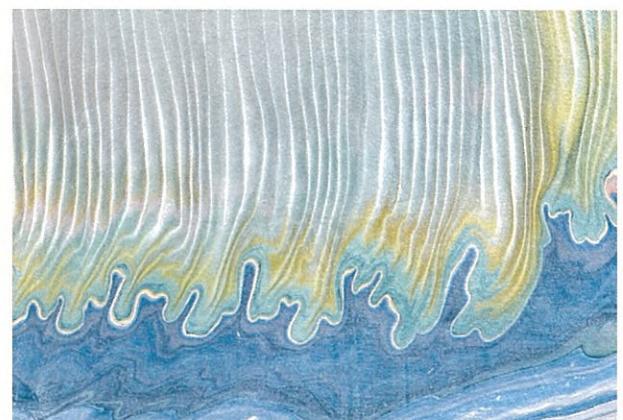
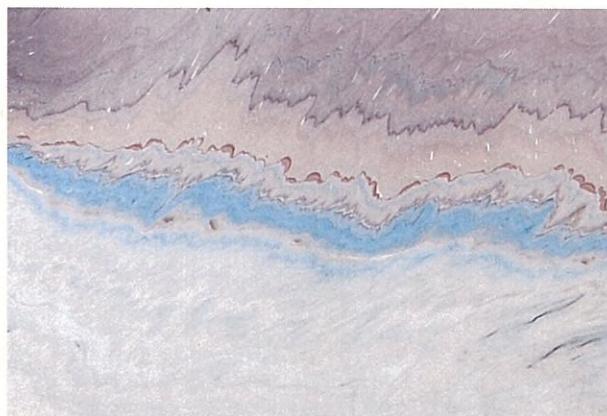
Gözüm kible-nümâsında görünür kible-gâh eğri!

Hilâl ebrûnu göreliden hayâline hilâl olub

Felekde mâh bedr iken olur kâh doğru kâh eğri!

Cem Sultan

(1459-1495)

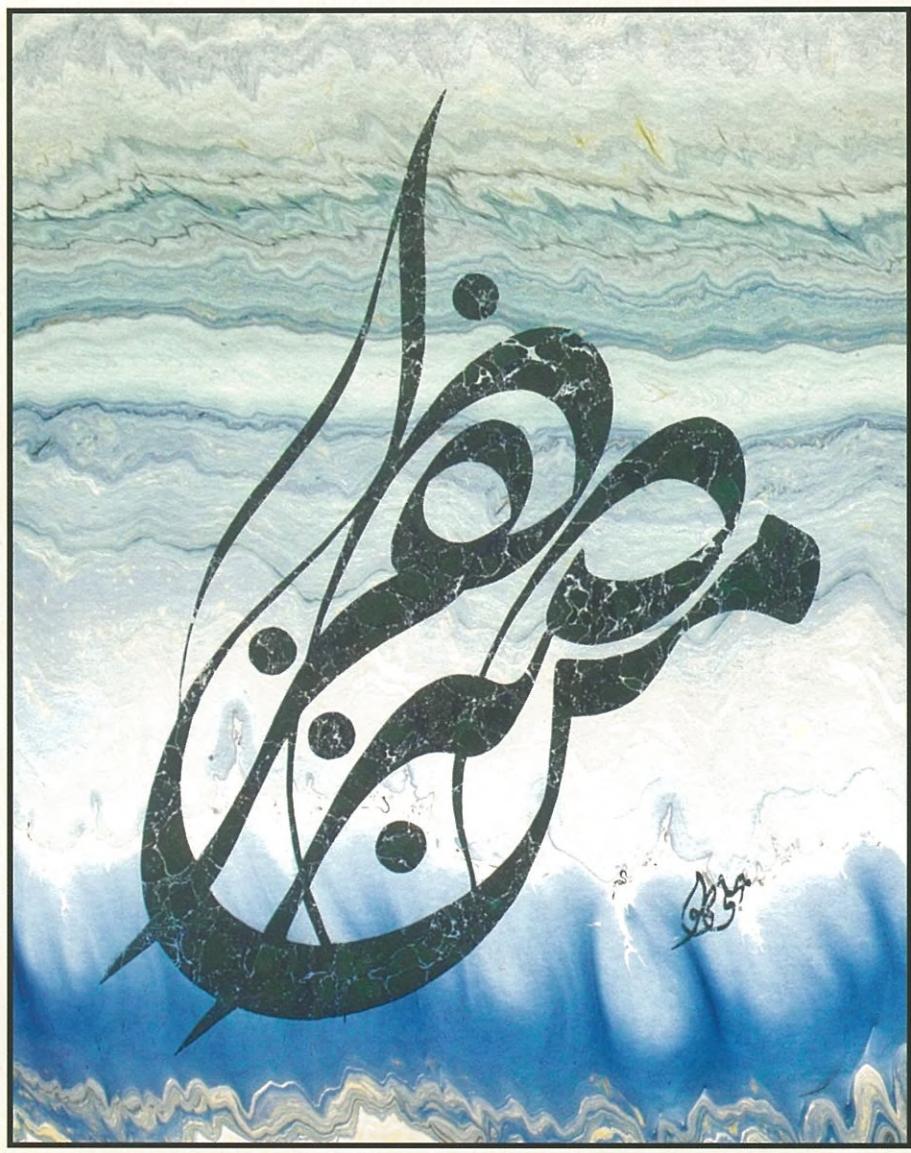
Senin kaşını güzellik mescidine mihrab yaptığım andan bu yana,

gözümün kible aynasında mihrab hep eğri gözüküyor!

Hilâl kaşını gördüğü andan beri gökteki ay,

dolunayken bile senin hayâlinle sendelediği için

kâh doğru (dolunay), kâh eğri (hilâl) oluyor!..

"Sabreden zafere ulaşır"
Hatt: Ali Toy

Külâhın ol hilâl-ebrû geyer kâh doğru kâh eğri!

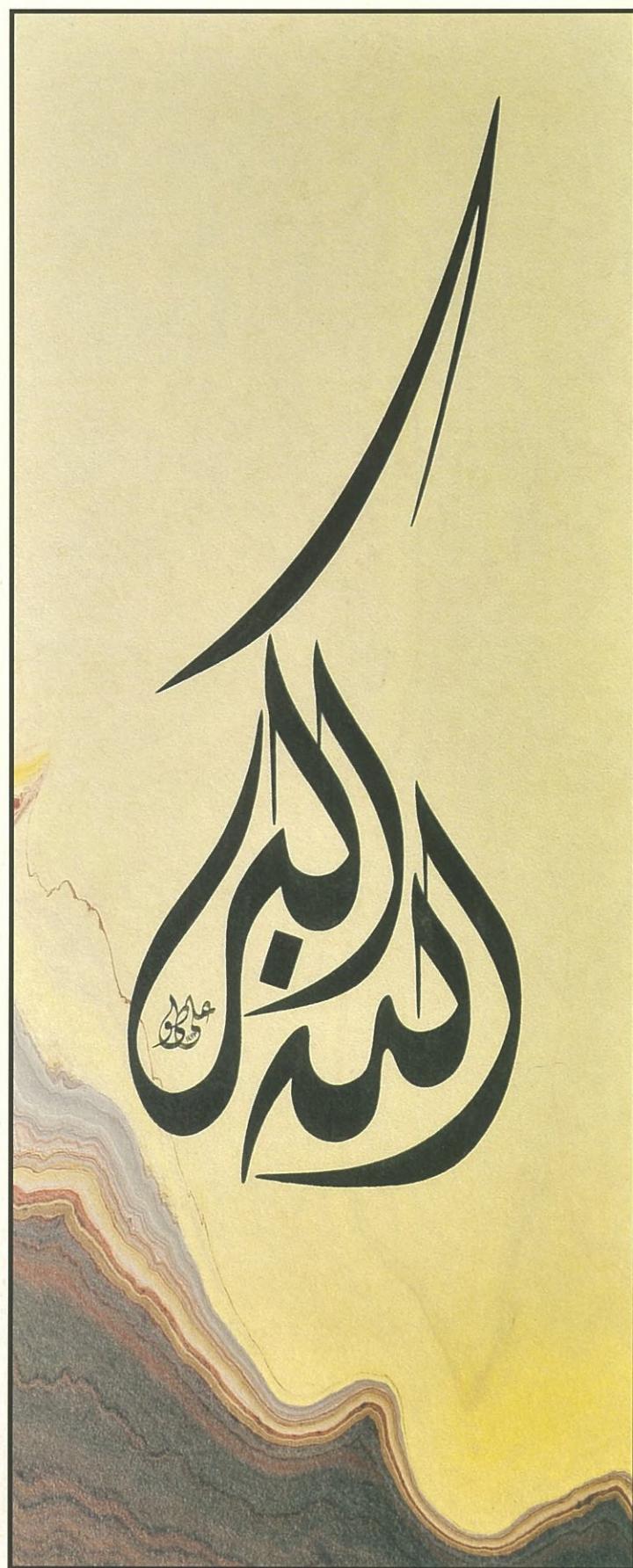
Bu hüsni görse mâh-i nev arunmazdı külâh eğri!

Ahmed Paşa
(?-1497)

O hilâl kaşlı, külâhını kâh doğru, kâh eğri giyer!

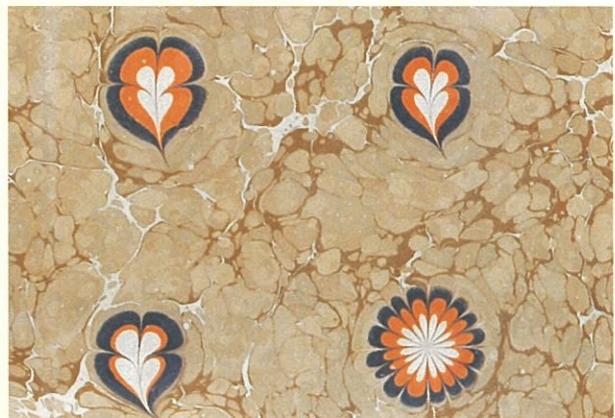
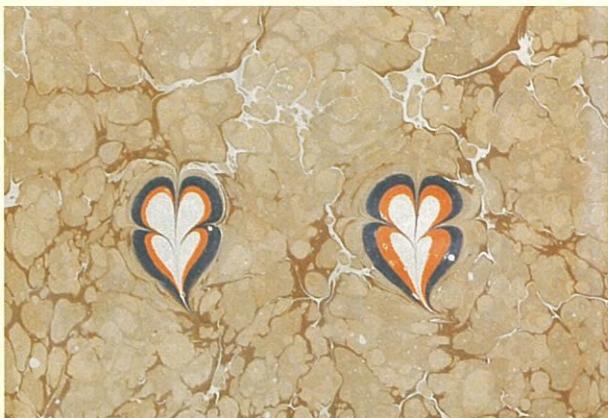
Yeni ay (hilâl) ondaki bu güzelliği görse, eğri külâh (hilâl) hâlini hiç takınmazdı.

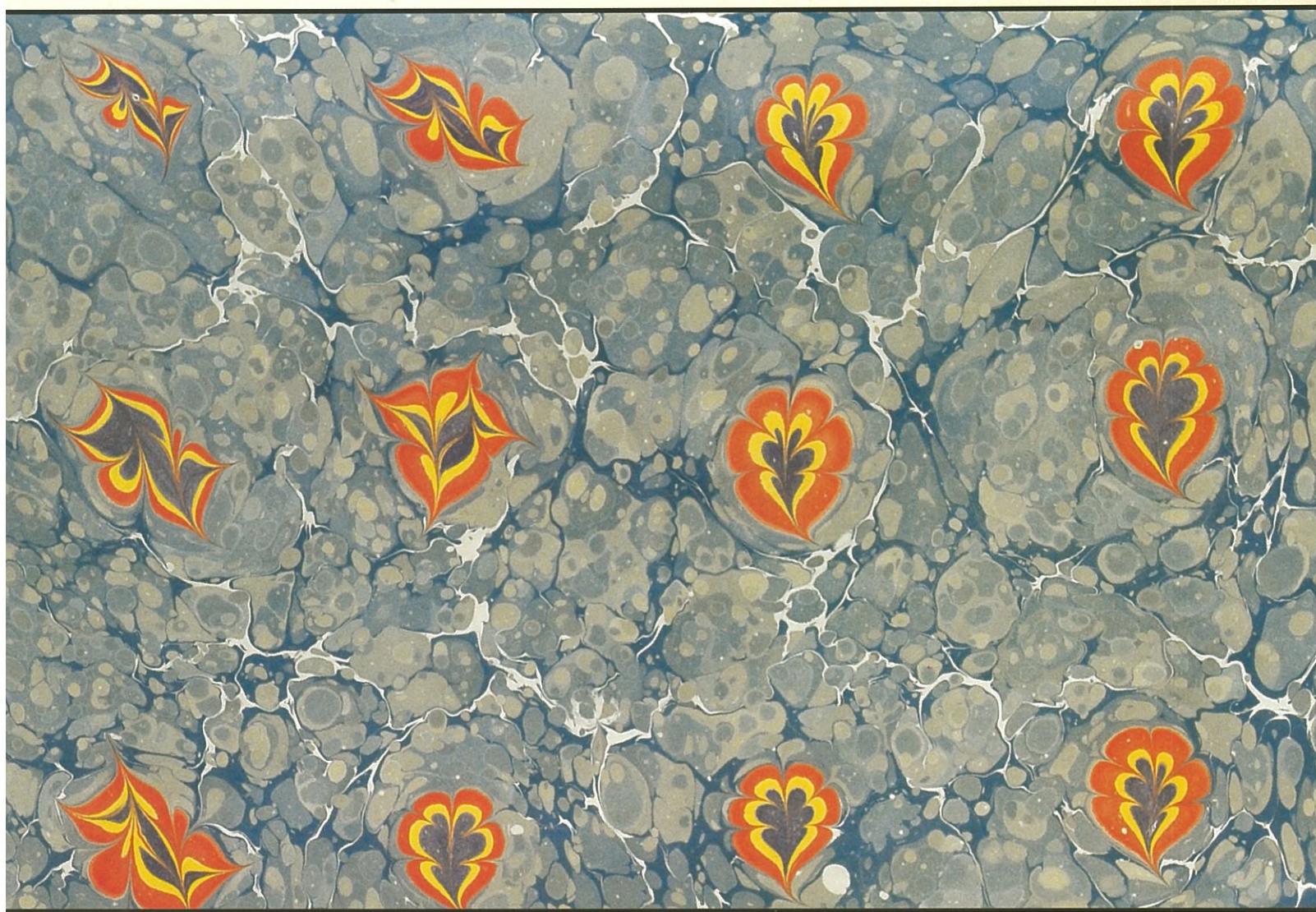
"*Allah-u Ekber*"
Hatt: Ali Toy

*Gözlerin fitnede ebrûn ile enbâz mı ki !
Dil, asılmağa iver zülfüne canbaz mı ki !
Bizi kahreyleğigin lutfuna ağâz mı ki !
Neyi ki, şive mi ki, cevr mi ki, naz mi ki !*

*Yavuz Sultan Selim
(1470-1520)*

*Senin gözlerin kargaşa çıkarmak konusunda kaşlarınlı ortak mı?
Gönül zülfüne asılmak için çok acele ediyor; acaba canıyla mı oynamak istiyor!
Bizi kahretmen, hükmün altına alman, lutfuna başlangıç mı?
Cilve mi, cevir mi, naz mı, ne!..*

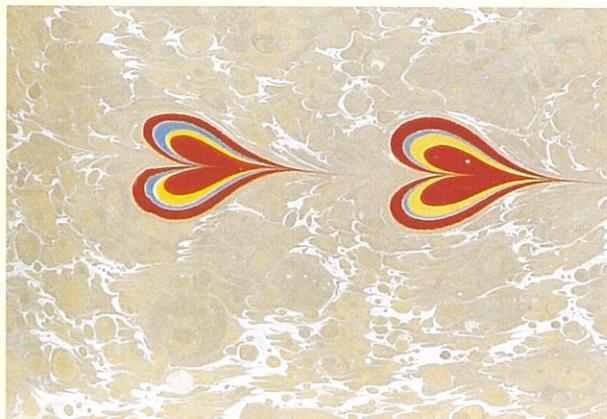
Bîm-i dûzah nâr-ı gam salmış dil-i sûzanıma;

Var ümidim ebr-i ihsânın sepe ol nâre su!

Yümn-i na'tinden güher olmuş Fuzûlî sözleri,

Ebr-i Nîsandan dönen tek lü'lü-i şeh-vâre su!

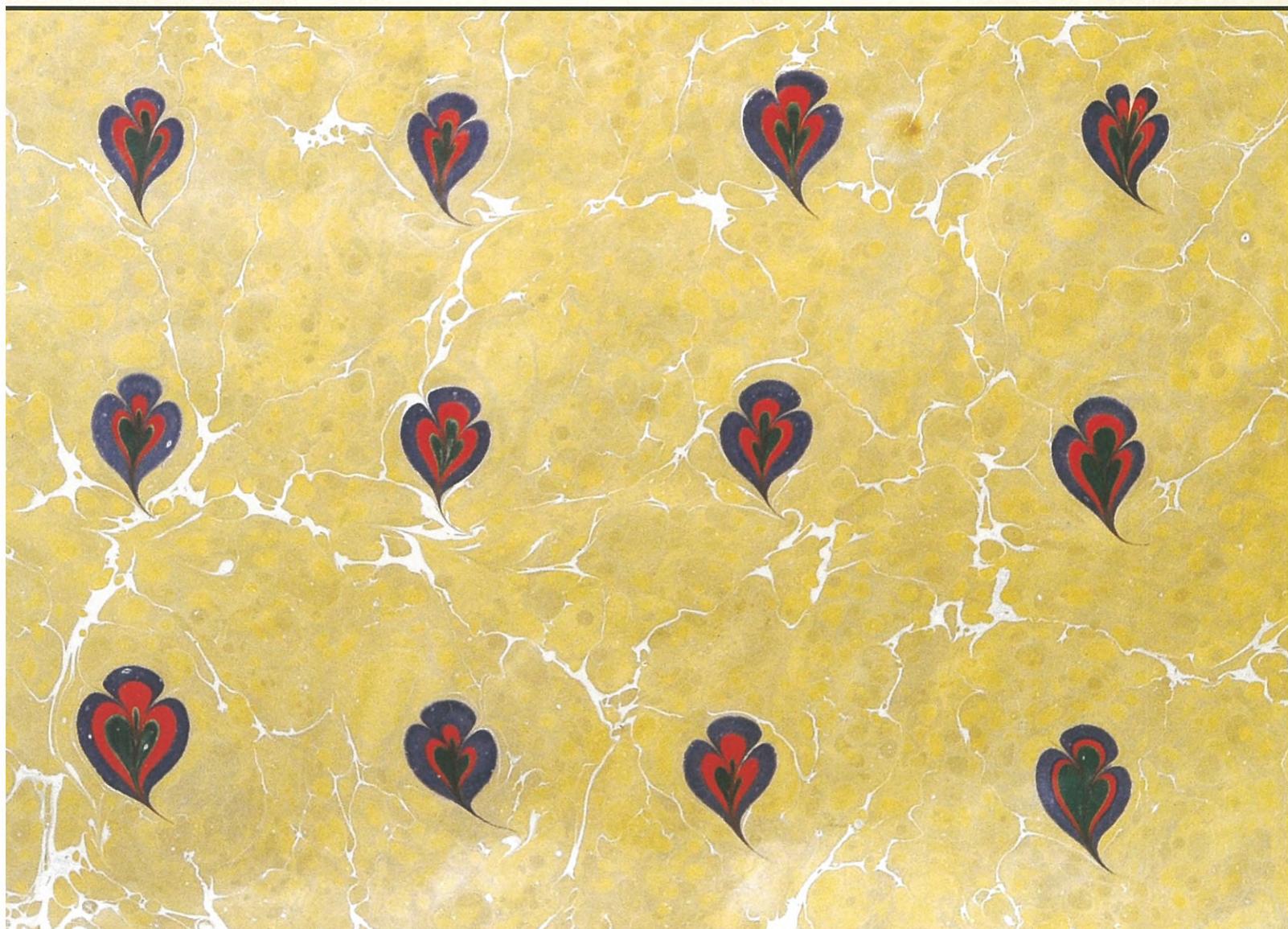
Mehmed Fuzûlî
(?-1556)

Cehennem korkusu, yanık gönüme gam ateşi salmış,

-bu korku ve endişe içimi kemirip duruyor ama- senin ihsan bulutunun o ateşe su serpeceğine -ve onu söndürecekine - ümidim var, yâ Resûlâllah

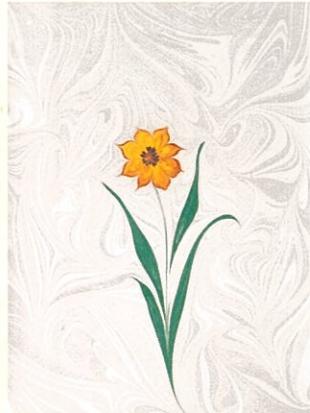
Nisan bulutundan düşen damalar sadefin sırrı içinde nasıl inci haline gelmişse, seni övmenin uğuru içinde Fuzûlî'nin sözleri de değerli birer inciye dönüşmüştür, yâ Resûlâllah!

Ol büt ebrûsun koyub mihrâba döndürmem yüzüm!

Ko beni zâhid, bana çok verme Tanrıycün azâb!

Mehmed Fuzûlî

Zâhid, Allah aşkına beni kendi hâlime bırak, kendi zanlarunla bana azâb edip durma!

Ben o büt ebrûsunu bırakarak yüzümü mihrâba döndürmem!

Tasavvuf edebinde büt (put), vahdete (bırliğe) işaretir. Sevgili, yâr, mâşuk matlub, yâni Allah demektir. Coşkun vahdet neşesi içinde, her yerde ve her şeyde HâCCA bakan ve HâCCA tapan âşıklara büt-perest denilir.

“Ben o putun kaşını bırakarak yüzümü mihrâba döndürmem” diyen Fuzûlî, beni belli bir kaba, belli bir kaliba siğdırıramazsun!

Ben görüntü darlığına takılıp kalmam! Her yerde ve her şeyde ona yönelirim!... demek istiyor olsa gerekdir.

*Hübler mihrâb-i ebrûsına meyl etmez fakîh,
Ölse kâfirdir müselmanlar ona kılman namaz!*

Mehmed Fuzûlî

*Dinin yüzeyinde kalan bilginler, sevgililerin kaş mihrabına eğilmezler!
-Farklı görüntüüler içinde tecelli eden cemâle ilgi göstermezler!..
Müslümanlar, ey Allah'a teslim olanlar,
bu hâl içinde ölen kâfirdir, sakın ona namaz kılmayın!*

Hûn-i dilimi nûş eder ol nergis-i câdû,

Herki ki işâret kila bir köseden ebrû!

Kanûnî Sultan Süleyman

(1494-1566)

*Kaşları ne zaman bir köseden işaret etse,
o nergis cadısı kalbimin kanını içer.*

*Ebr-i felek giryân olup,
Nâr-ı şafak sûzân olup,
Dağlar başı tûfân olup;
Cû'ylar da tuğyân oldu ah!*

*Yahyâ Nevî
(1533-1599)*

*Ââââh ah! Feleğin bulutu ağlamaya,
şafağın ateşi yakmaya dağbaşlarında tûfân olmaya başlayınca; ırmaklar da taştular!..*

Zâhidî mîhrâb-ı mescid ârifî ebrû-yu yâr,
Cilvegerdir pertev-i nûr-i Hüdâ her köşeden!

Yahyâ Nevî

Zâhid için mescidin mihrabı neyse, ârif için yârin kaşı da aynı şeydir!
Hüdâ'nın nûrunun cilvesi her köşede parıldar!

“Tasavvuf açısından sevgilinin Allah oluşu sebebiyle, zâhidin, câmiîn mihrabına
yönelmesiyle, ârifin, sevgilinin kaşlarını mihrab kabul etmesi arasında fark yoktur; çünkü
sevgilinin yüzü hakkın tecelli ettiği yerlerden biridir”
(M.N. Sefercioğlu: Nevî Divanının Tahlili)

Kabul olmaz namâzım, kalbime hergiz safâ gelmez;

Cemalin Kâbesinde olmaya gün secde-gah ebrû!

Yahyâ Nevî

Senin kaşının secdegâh (mihrab) olduğu cemalin kâbesinde kıldığım namaz namazdır!

Bu hâlim dışında kıldığım namaz, namaz olmaz ve kalbim onda huzur bulmaz!

Bir subh dem ki sâr-i güle ebr-i nevbahâr,

Gönderdi jaleden saçılık dürr-i şümâr!

Reftâra geldi serv eline şem-i sebz alıb,

Ezharı sâbesû okudu gülşene hezâr!

Yahyâ Nevî

Bir sabah vakti ilkbahar bulutu, güle düğün saçısı olarak

çiy tanelerinden inciler saçmaya başlayınca,

Servi eline yeşil bir mum alarak yürümeye başladı.

Bu arada bülbül de etrafı dolaşarak, çiçekleri gülşene,

gülbahçesindeki şenliğe davet etti.

Nedir bu handeler, bu işveler, bu nâz ü istiğnâ!

Nedir bu cilveler, bu şiveler, bu kâmet-i bâlâ!

Nedir bu âruz ü hat, yâ nedir bu gesm ü ebrûlar

Nedir bu hâl-i anber, yâ nedir bu habbe-tüs sevda!

Bâkî

(1526-1600)

Bu gülüşler, bu işveler, bu naz ve istemezlik nedir!

Bu cilveler, bu kırutmalar, bu yukarıdan bakmalar nedir!

Bu yanak ve sakal nedir? Ya bu göz kaşlar nedir?

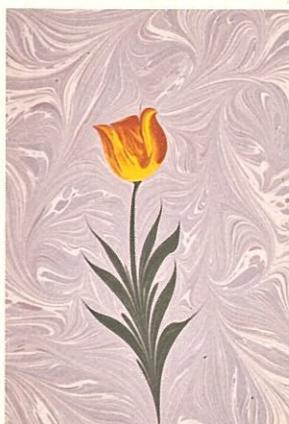
Nedir nedir nedir?

Bu amber ben, bu sevdâ habbesi (kara tâne) nedir!..

*Câme-hâb ol âfeti aldıkça tenhâ koynuna;
Sanırırm ebrin girer mâh-i şeb-âriâ koynuna!
Subh-dem ey fâhte, bîhûde efgân eyleme,
Çün girersin her gece bir serv-i bâla koynuna!*

Bâki

*Yatak, o âfeti kendi tenhalığında koynuna alınca - o dayanılmaz güzel
sessiz sâkin yatağa girince, geceyi süsleyen ayın, bulutun koynuna girdiğini sanırırm!
Ey kumru, sabah sabah boş yere bağırup çağırma, dert yanma,
çünkü sen her gece boylu poslu bir servinin koynuna giriyyorsun!..*

Hattım hesâbin bil dedin, şavşalara saldın beni!

Zülfüm hayalin kıl dedin, sevdâlara saldın beni!

Geh ebr- veş giryân edib, geh bâd- veş pûyân edib

Mecnûn-ı sergerdân edib, sahrâlara saldın beni!

Bâkî

Sakalımın hesâbını bil dedin, kavgalara saldın beni!

Zülüflerimin hayâlini kur dedin, sevdâlara saldın beni!.

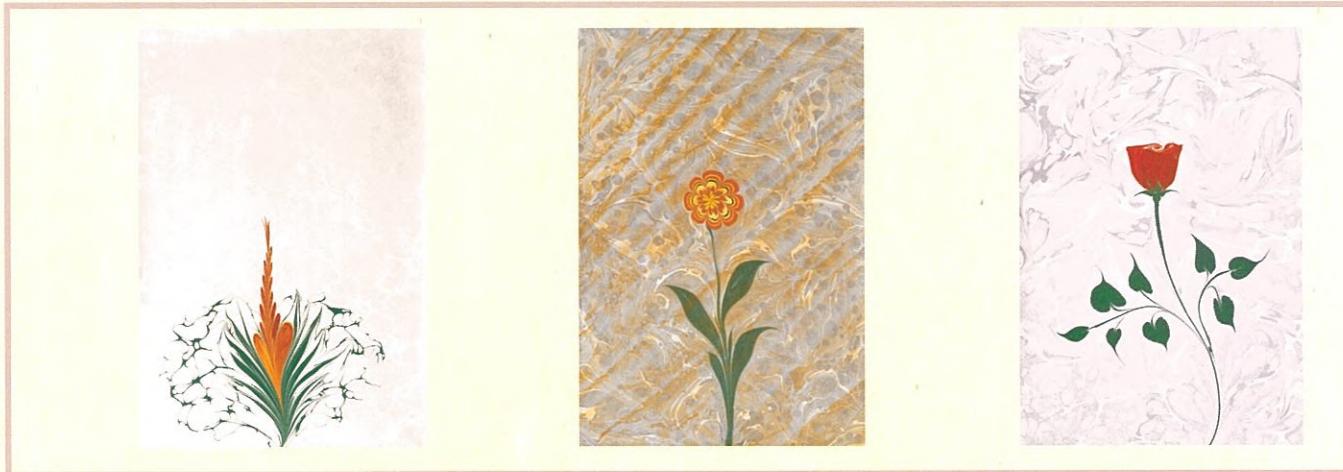
Kâh bulut gibi ağlayıp sızlayarak, kâh rüzgâr gibi esip savurarak;

Boynu büük Mecnûn edip sahrâlara saldın beni!..

*Gün doğdu şâh-ı âlem uyanmaz mı hâbdan!
Kilmaz mı cilve hayme-i gerdûn-cenabından?
Gâhî hicâb-ı ebre girer Hüsrevâ felek,
Yad eyledikçe lutfunu terler hicâbdan!*

Bâkî

*Güneş doğdu, cihan pâdişâhi uykudan uyanmaz mı!
(Vahadetten kesrete dönmez mi?)
Cihan çadırında cilvelenerek şöyle bir yüz göstermez mi?
Ey Hüsrev, ey pâdişah, felek (gök) bazen bulut perdesine girer de;
Senin lutfunu hatırlayınca, utancından terler ve yağmur yağıdır!*

*Gönder efendi sineme tir-i belâlarun!
Olsun siper belâlaruna mübtelâlarun!
Baş eğmez oldu kûşe-i mihrâb-i tâate,
Ebrularuna secde kılan dil-rübalarun!*

Bâki

*Sineme belâ oku gönder efendi, gönder ama, belâlaruna mübtelalarun
(âşıkların, tutkunların) siper olsun!
Kaşlaruna secde eden gönül çerilerin,
ibâdet ve tâat mirâbinin kösesine baş eğmez oldu!..*

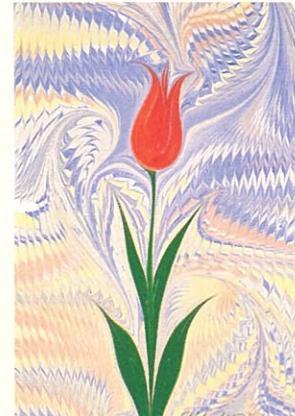
Hadden eþûn mihrim, ol nâ mihibân bilmezlenir!

Hep bilir çok sevdiğim amma, hemâن bilmezlenir!

Hep bilir mâmudur yolunda kurbân olduğum,

Sorsalar ammâ ki ol ebrû-keman bilmezlenir!

Bâkî

O acımasız sevgilim, kendisine olan sınırsız sevgimi bilir ama, bilmezden gelir!

Kendisini çooook çok sevdiğim hep bilir ama, yine de bilmezden gelir!..

Kendimi ona adadığımı ve uğrunda kurban olduğumu herkes bilir, o da bilir,

Fakat kendisine sorsalar, o keman (yay) kaþlı bilmezden gelir!..

Fasl-i hazâni gör ki, gelir ayağına zer;

Ebri-i bahâr âlemi giryân olup gezer!

Evâk-i bâğa neyledi bâd-i hazâni gör,

Bâki gamında şöyle perişân gezer!

Bâki

Bir bahara baaak bir de sonbahara!

*Bak gör ki ilkbahar bulutu âlemi ağlayarak yayan yapıldak yağmur yağdırarak dolaştığı
halde, sonbaharın ayağına altın gibi sararmış yapraklar döküller saçılır.*

Sonbahar rüzgarları bağa bahçeye ne yaptıysa, onların yapraklarını nasıl döküp saçılıysa;

Bâki'yi de senin tasarı darmadağan etmiştir!

*Ükde-i ser-rişte-i râz-i nihânidir sözüm!
Silk-i tesbih-i dürr-i seb'al Mesâni dir sözüm!
Olalî Peygamber-i âhir-zamana na't-qû,
Âb-i rûy-i ümmet-i âhir zamanîdir sözüm!*

*Ömer Nefî
(1582-1636)*

*Benim sözüm, gizli sırlının düğümüdür!
Seb'ul Mesâni (yedi âyetli Fâtîha sûresi) incilerinin dizildiği tesbihin ipidir!
Âhirzaman peygamberine na'tler (övgüler) yazmaya başladığımdan beri, benim
sözüm, âhir zaman ümmetinin yüzünün ağı olmuştur!*

Gamzen ne dem ki tiğ çekip hun-fersân olur,

Uşşâk-ı dil-figâre ecel mihibân olur!

Müjgânlarunla seyreden ol ebruvâni, der;

Birden bu denli tir nice der-kemân olur!

Ömer Nefî

Gamzeli bakışların kılıçlarını çekip de kan dökmeye başladığı zaman;

Gönülleri yaralı olan âşıklara o anda ölüm daha tatlı, daha çekici gelir!

Kaşlarınla kirpiklerini görenler: Bir yayda bu kadar ok nasıl bir araya gelir!..

Hayret ederler.

*Çy kemân ebrû şehid-i nâveg-i müjgânınam!
Bulmuşsam feyz-i nazar senden senin kurbanınam!
Yilda bir kurban keserler halk-i âlem iyd içün,
Dem be dem, saat be saat ben senin kurbanınam!*

Lâ Edrî

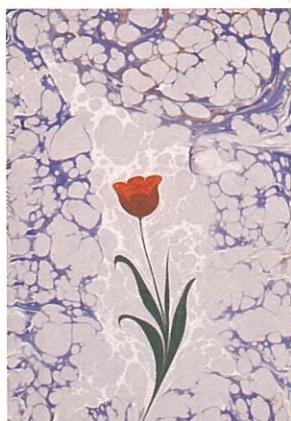

*Çy kemân kaşlı, ben senin kirpik oklarının şahidiyim!
Temiz bakış bereketini ben sende buldum, senden aldım; o nedenle sana kurbanım!
Âlem halkı senede bir defa bayram için kurban keser.
Ben ise, her gün, her saat, her an sana kurban olurum!*

*Cihânu etmeye bir lâhzada harâb sana!
Yeter o nergis-i mahmur-i nim hâb sana!
Selâm-i Nâil-i zârdan mı incindin?
Nedendir ey ham-i ebrû bu piç ü tâb sana?*

*Nâil-i Kadim
(?-1666)*

*Dünyâyi istediğin anda yakıp yıkabilmen için,
O yarı uykulu mahmur nergis gözler yeter de artar bile sana!
Ey eğri kaş, bu çatulsın sebebi nedir?
Habire ağlayıp duran Nâil'in selâmından mı incindin!..*

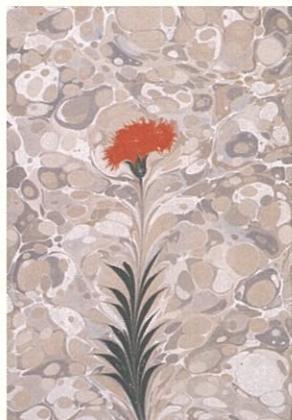
Nisar-ı nakd-i niyaz etmeye şitâbım var!

Benim o âfet ile başka bir hesabım var!

Cihân-ı bî keder-i pür fürûq-ı aşkım ben;

Ne ebr-i tire-i mâhüm, ne âftâbım var!

Nail-î Kadim

Yalvarıp yakarma nakdını döküp saçmak için koşturup duruyorum ben!

Yoksa, o âfetle başka bir hesabım var benim!

Hîç bulantısı olmayan, pırıl pırıl ışıklarla donanmış berrak bir sevgi âlemiyim ben!

Ney ayımı örten bir kara bulut var, ne de güneşimi!

Ayım da güneşim de parıl parıl parıldar benim!

*Ükde-i hâtûrûm ol turre-i pür-tâbe midir?
Yoksa ey bâd, perîşân-ı ahbâbe midir!
Nazârun yârde sen secdede zâhid bilsek,
Bu teveccûh hâm-ı ebrûya mı mihrâbe midir!*

Nâil-i Kadim

*Ey rüzgar, hâtrunda kalan, içinde kimuldayan,
yârun alhnâna dökülmüş dağınuk bukleli saçlar mı;
yoksa dostları darmadağan etmek mi istiyorsun? Niyetin ne?
Ey hep cennet umudu ve cehennem korkusu ile tapınan kuru sofу,
yüzün secdede ama gözün hep karûda kızda hûride yarde!
Bu yöneliş mihraba mı yoksa o eğri kaşlara mı? Ne dersin?*

Fezâ-nişin-i gama dûd-ı âh lâzîmdir!

Bu teff ü tâba bir ebr-i siyâh lâzîmdir!

Zehî sülük-i gedâyân-ı âlem-i himmet,

Ki onlara ne senet, ne penâh lâzîmdir!

Nâil-i Kadim

Gam keder üzüntü boşluğununda durana hep ah lâzîm!

Bu harâret ve yanışa karşı kara bir bulut lâzîm!..

Himmet âleminin varlıktan soyunan yoksul yolcularının öyle harika halleri var ki;

Onlara ne senet sepet dayanak, ne de sığınak lâzîm!..

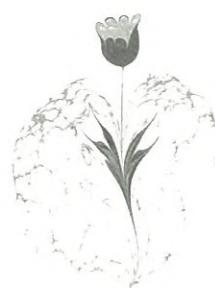
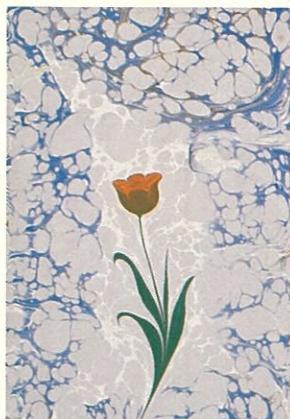
Serv-kadler ki çemenzâra hûrâm âver olur!

Cûylar katre-zenân bâğ'a peyâm-âver olur!

Gitti nakd-i dil ü din Nâili yâ bir büte kim,

Hâm-i ebrûsunâ Cibrîl kuyaâm-âver olur!

Nâil-i Kadim

Servi boylu güzeller çemenlerin üzerinde sereserpe salına salına yürümeye başlayınca,

dereeler coşup köpürerek bağ'a bostana, bahçeye haber getirirler!

Ey Nâil, gönül ve din nakdi öyle bir puta -öyle bir yâre- gitti ki,

onun eğri kaşları karşısında Cebrâil kuyam eder, namaza durur!

Red Tulip

Aşkın ki zîr-i pâda muhakkâr turâbiyiz!

Hüsün hâmîr-i mâyâ-i nâz ü itâbiyiz!

Dervîş-i bi nevâ-yı nemed-pûş sine sâf,

Ebr-i siyehte çerh-i fenâ aftâbiyiz!

Nâil-i Kadim

Biz, aşkın ayaklar altında çiğnenen hor hakir toprağıyiz!

O nedenle de, hem güzelliğin, hem de naz ve azar mayasının hamuruyuz!

Biz sof hırkâlı, saf sineli yoksul dervîşleriz;

kara bulutla örtünmüş yokluk güneşiyiz biz!..

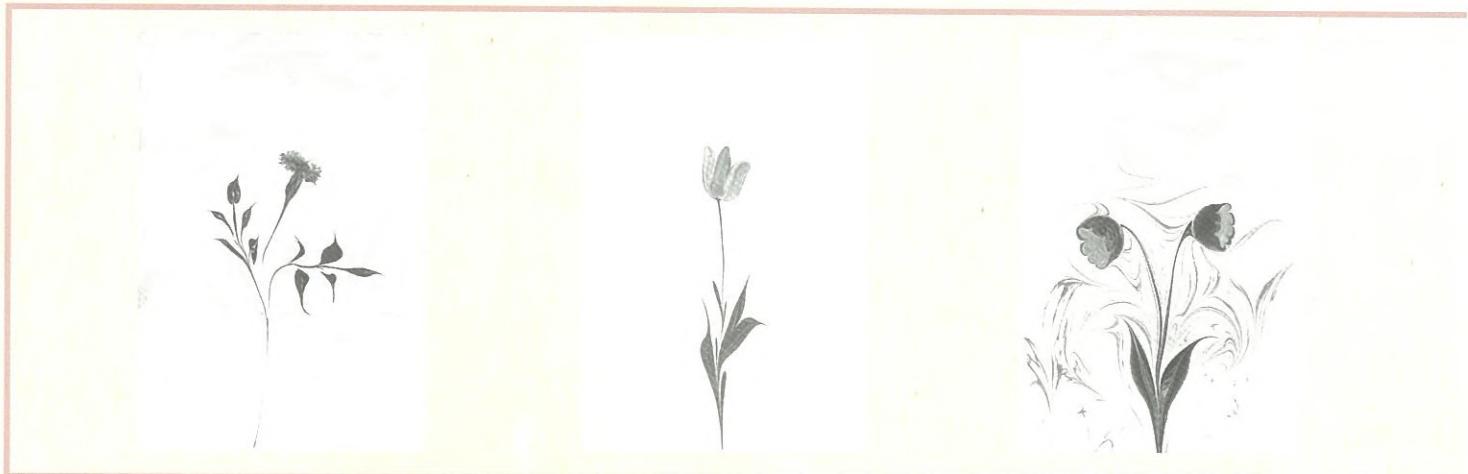
Siyah ebrûlarını durûben çatma!

Qamzen oklarını âşika atma!

Sana gönül verdim, beni ağlatma!

Benim gözün nûru, gönlüm sürüru!

*Kul Mehmed
(16-17. yüzyıl)*

Kara kaşlarını çatıp durma!

Senin için yanıp tutuşan âşika dudak bükerek onu yaralama!

Senin için belki hiçbir şey ifade etmeyebilir ama,

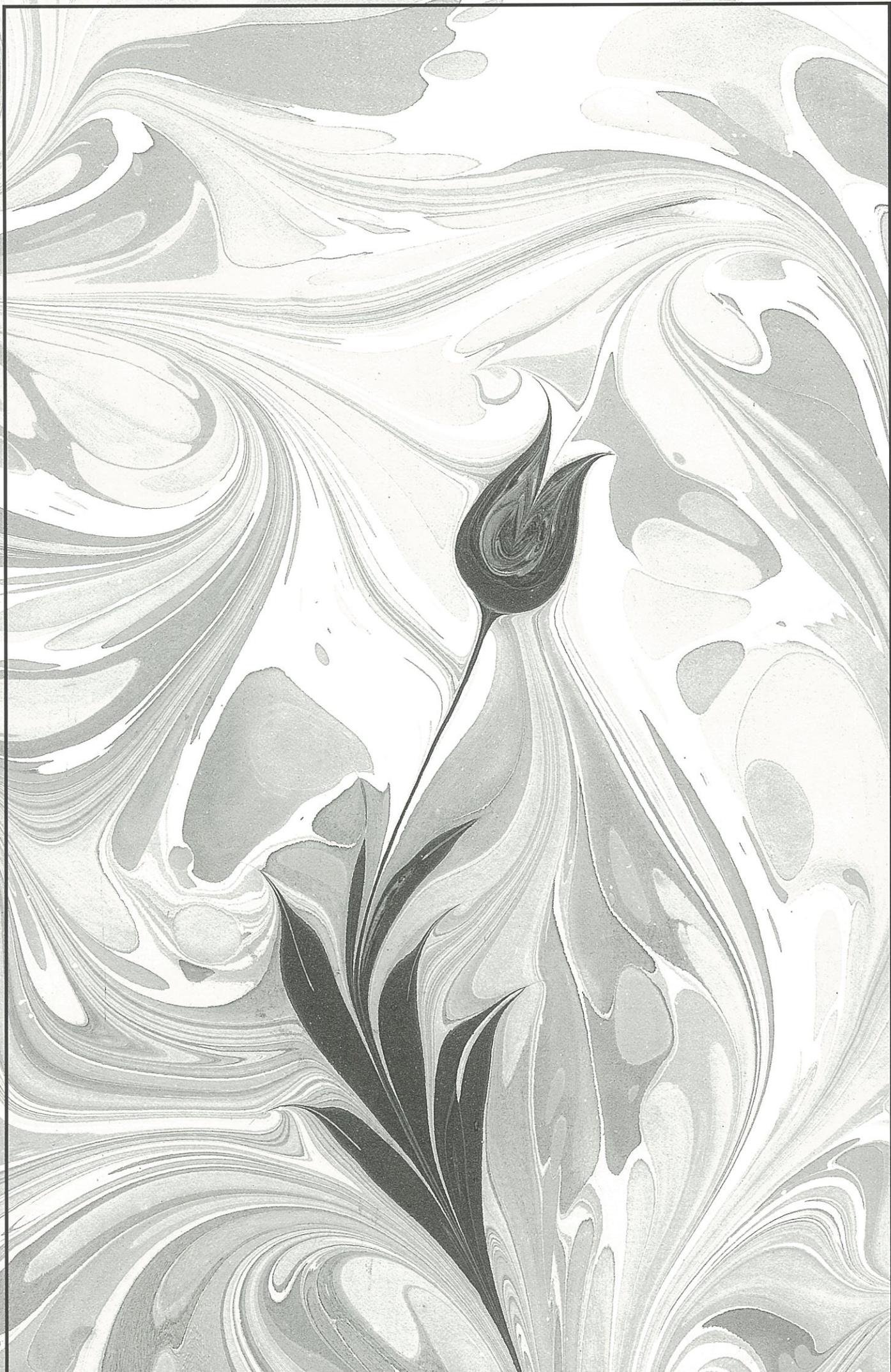
ben her şeye rağmen sana gönül verdim; beni ağlatma!

Bana yüz versen de, vermesen de, fark etmez;

sen benim gözümün ışığı ve gönlümün sevincisin!..

Rohunda bâdeden yârin ki âb ü tâb olur peydâ!

Derûnumda benim bir mâden-i simâb olur peydâ!

Serin sen âşinâyi secde-i aşk eyle de seyret;

Gönü'l ebrû-yi hûbandan sana mihrâb olur peyda!

Nâbi

(1642-1712)

Yârin yanağı bâdenin tesiriyle parul parul parlamaya başlayınca,

benim içimde bir civa madeni ortaya çıkar

(sanki de, duygularım çok yoğun bir biçimde akışmaya başlar!)

Ey gönü'l, sen başını aşk secdesiyle bir tanıştır da ondan sonra seyret;

güzellerin kaşından bir mihrab ortaya çıkar karşına işte o zaman!

Çemende cûy-veş bu cüst ü cûlär hep senin içindir!

Miyân-ı bülbülânda güft ü gûlär hep senin içindir!

Sen ey kışt-i emel neşv ü nemâdan dûrsun ammâ;

Sahâb-âsâ dökülmek âb-rûlär hep senin içindir!

Nâbi

Çemenler, yeşillikler arasında ırmaklar gibi bir o tarafa bir bu tarafa

kırum büklüm akıp gitmek hep senin içindir!

Ey emel ekini, ey bitmez tükenmez istekler ekini,

sen yeşermekten gelişmekten uzaksın, hiçbir zaman boy atmazsun ama;

Yüzsularının bulutlar gibi dökülmesi de hep senin içindir!

Haddeden geçmiş nezaket, yal ü bâl olmuş sana!

Mey süzülmüş şişeden ruhsâr-i âl olmuş sana!

Söyle gerd olmuş Firengistan birikmiş bir yere;

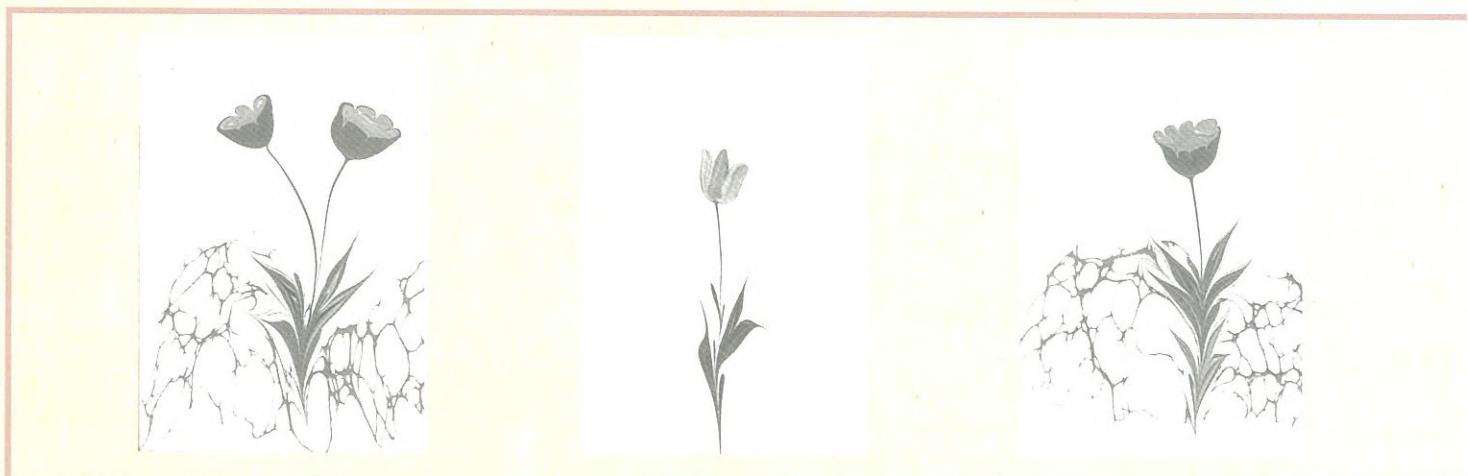
Sonra gelmiş kûşe-i ebrûda hâl olmuş sana

Yok bu şehî içre senin vasfettığın dilber Nedim!

Bir perî-sûret görünmüş hayal olmuş sana!

Nedim

(1680-1730)

Nezaket haddeden geçmiş, sana boy pos nârin endâm olmuş!

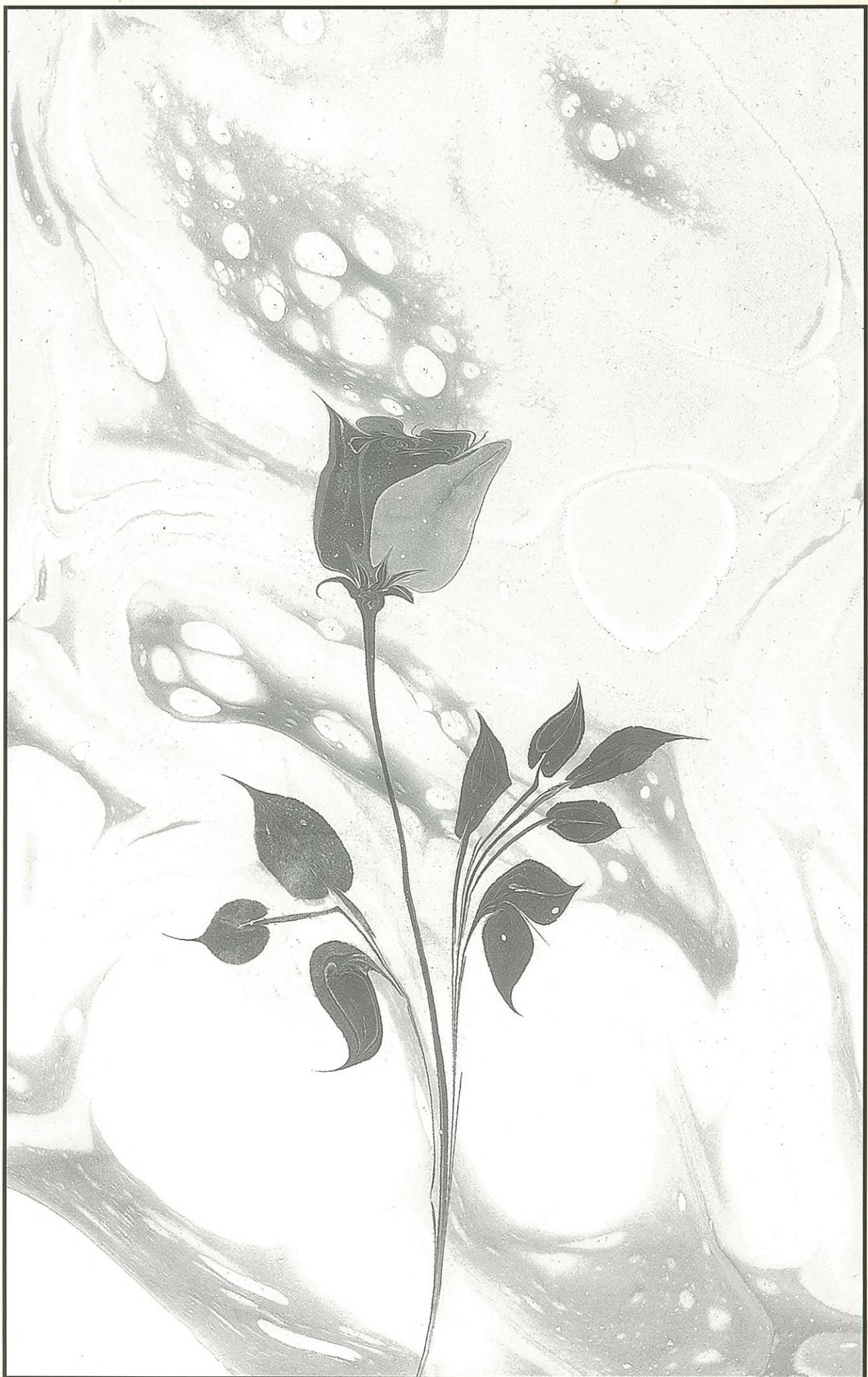
Sarap imbikten geçmiş, sana al yanak olmuş!

*Kara nur (küfür) ülkelerinin tamamı toz toprak olarak bir araya gelmiş,
bir yere birikmiş;*

Sonra da gelmiş, kaşının köşesinde sana siyah ben olmuş!..

Nedim, bu kentin içinde senin sözünü ettiğin güzel yok!

Hayâlinde yaşattığın peri yüzlü bir güzelden söz ediyorsun sen.

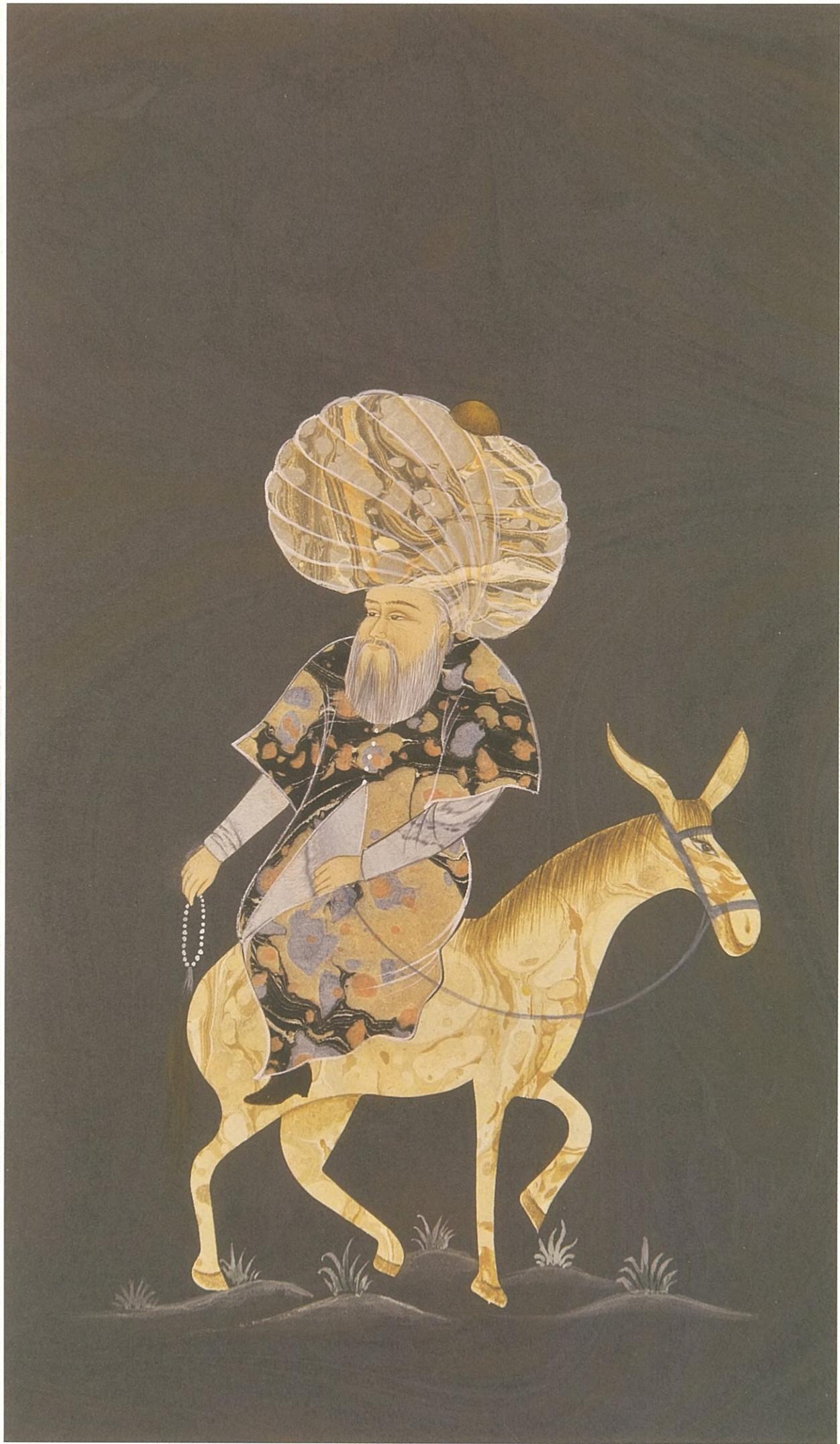

*Ey şûh-u kerem pişe dül-î zâr senindir; yok minnetin aslâ!
Ey kân-ı güher onda ne kim var senindir; piñhân ü hüveydâ!
Çeşmân-ı siyeh mest-i sitem kâkülü pürhân, ebrûları pür-çin;
Benzer ki bu dildâr-ı cefâkâr senindir; biçâre Nâdimâ!*

Nâdim

*Ey lutufkar çapkın, minnet etmene gerek yok,
zâten minnetin de yok, bu ağlayan gönül senindir!
Ey cevher mâdeni, gizli veya açık her ne varsa hepsi senindir!
Saçları dağınık, kaşları çatık olan şu kara kor gözlü sitem sarhoşu,
Çaresiz Nâdim, belli ki bu cefâkâr sevgili senindir!*

Söyle ey kılık-i sühanver bülbül-i güyâ gibi!

Söyle hâmûş olma nakş-i gonca-i zîbâ gibi!

* * * *

Yağdırır levh-i beyâna hûşe hûşe dürr-i nâb,

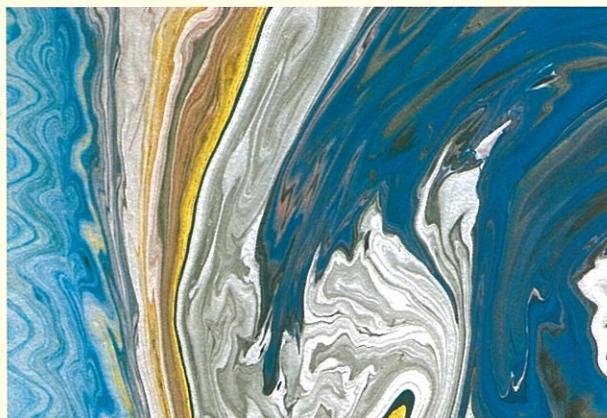
Hâmeni engüste alsan ebr-î gevher-zâ gibi!

* * * *

Habbezâ nevk-i kalem kim şühdur her cünbüşü,

Tarf-ı ebrû-yi civânândan geçen ima gibi!

Nedim

Ey söz ustası kalem, güzel gonca nakşı gibi susup durma,

bülbül gibi şakımäßigə başla, konuş!

Cevher doğuran bulutu andıran kalemini eline alsan,

beyan levhasının üzerine salkım salkım inci yağdırır!

Öne güzel bir kalem ucu ki, her cünbüşü, oynak ve şapkin hareketleri,

tâze dilberlerin kaşlarının ucunda beliren imâyi andırır!

*Akibet gönlüm esir ettin gîsûlarla sen!
Hey ne câdûsun ki âteş bağladın mûlarla sen!
Nazdan hâmûssun yoksa zebânın duymadan,
İstesen bin dâstan söylersin ebrûlarla sen!*

Nedim

*Sonuçta o saçlarımla gönlümü de esir ettin sen!
Hey sen nasıl bir büyüğüsün ki, ateşi kollarla bağladın sen!
Naz ettiğin için susuyorsun, yoksa, dilin bile duymadan,
Eğer istersen, salt kaş göz işaretleriyle binlerce destan söylersin sen!..*

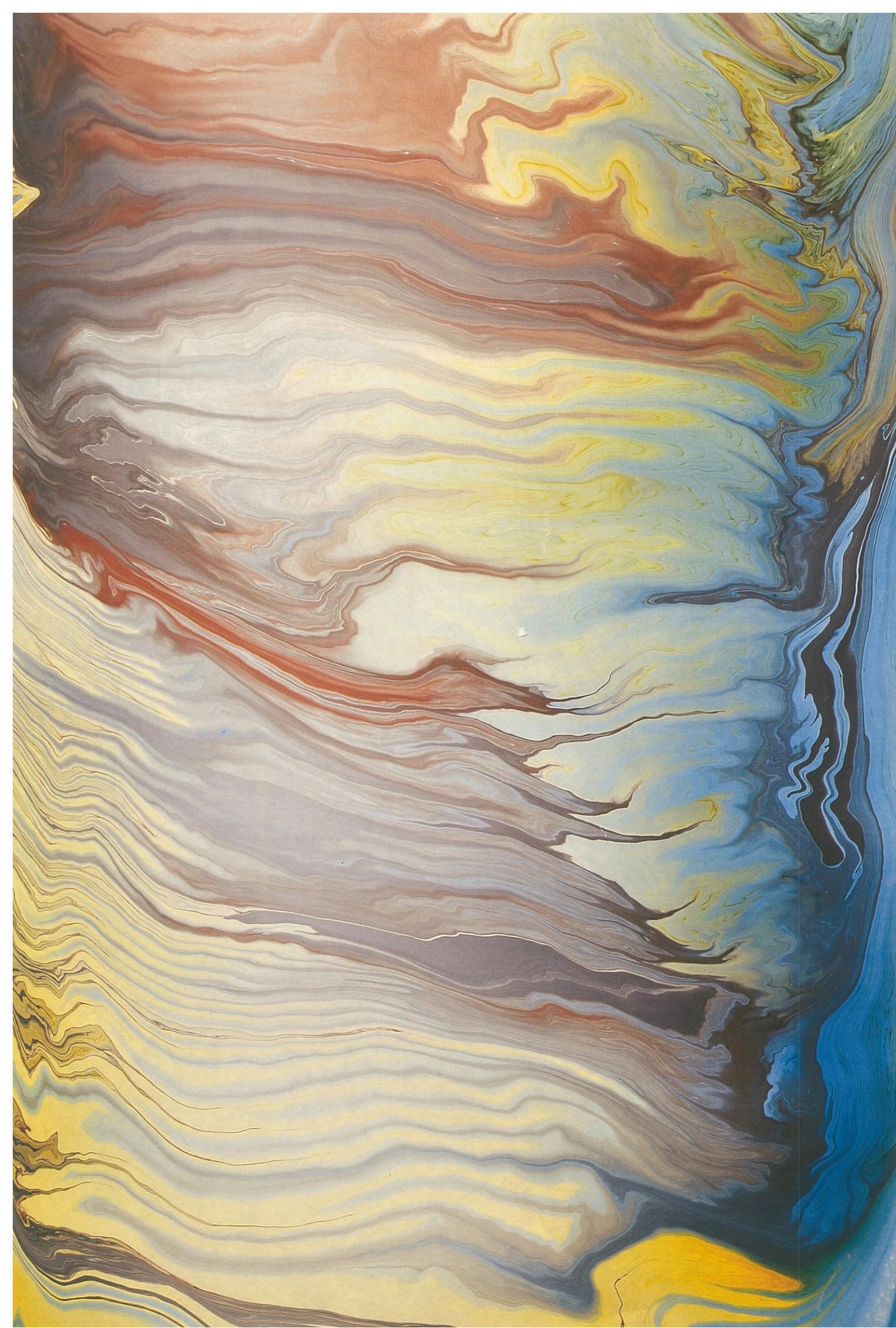

*Olsa da hâmûş lâ'l-i işve-perdezânın senin!
Lâl eder Hârût'u çeşmân-ı sühan-sâzin senin!
Kûşe-yi ebrû-yı dilberden yaman oldu Nedim,
Şive-i dildûz-ı nevk-i kilk-i tannâzın senin!*

Nedim

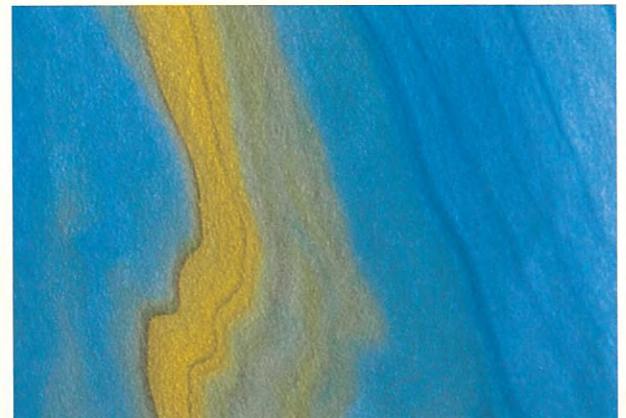
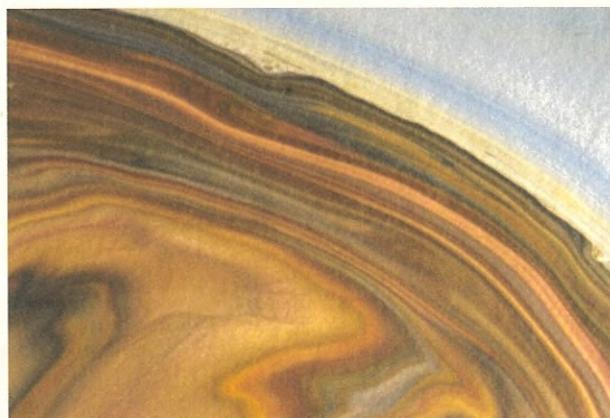
*Senin işveli dudakların sussa bile,
konuşan gözlerin Hârût'u bile dilsiz hâle getirir.
Nedim, senin alayçı kaleminin gönüül delen sıvri dili,
sevgilinin hançeri andıran kaşının ucundan daha beter hâle gelmiştir!*

Peyveste ebruvinini yâd eyleyip senin,

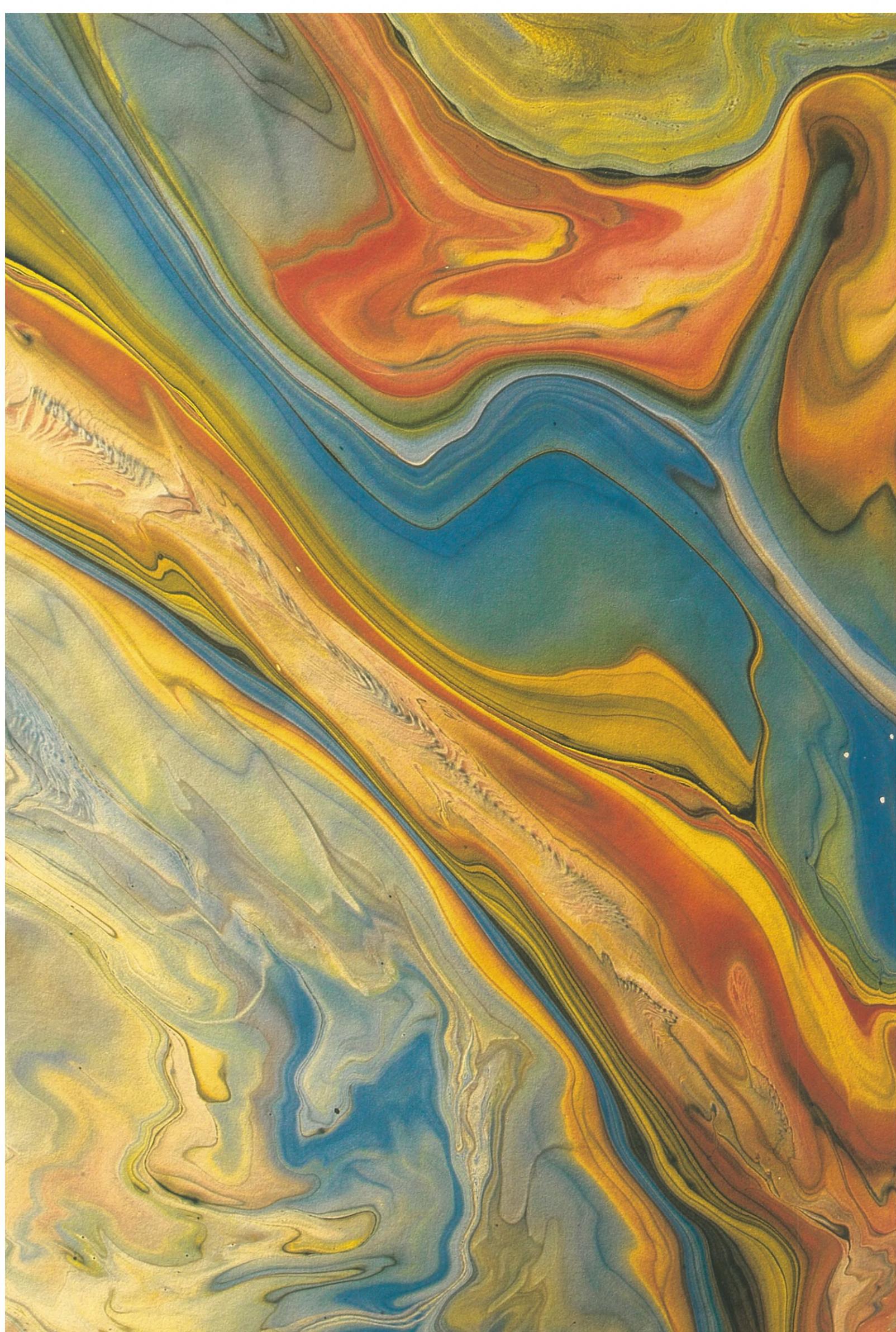
Gitmez tanın gûş kemân-ı keşideden!

Nedim

Hep senin çatık kaşlarını anıp durduğu için,

kemânın bile devamlı kulağı çinliyor!

*Bu şehr-i Stanbul ki bî misl ü bahâdir!
Bir sengine yekpâre Acem mülkü fedâdir!
Câmilerinin her biri bir kûh-i tecelli,
Ebrû-yı melek ondaki mihrâb-ı duâdir!*

Nedim

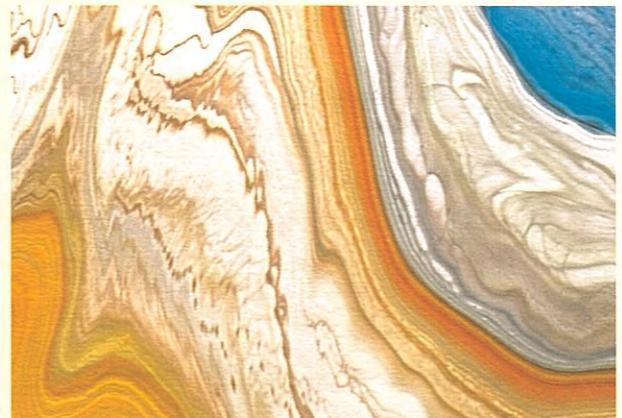

*İstanbul, benzersiz ve paha biçilmez bir şehirdir;
sâdece bir taşına bile başka bir ülke bütünüyle fedâ edilebilir!
İstanbul, iki deniz arasında yer alan öyle nâdide bir pırlantadır ki;
dünyayı aydınlatan güneşle tartılsa yeridir!
Her yan ve yönüyle tam bir nimetler cenneti olan İstanbul'un dergâhları,
umut erbâbinin sığınagıdır!
Yüzyılların birikimine sahip çok renkli bir ilim irfan, görgü zerâfet,
kültür ve medeniyet sitesi olan İstanbul câmilerinin her biri, bir tecelli dağıdır.
Allah'ın tecelli ettiği Tûr-î Sinâ dağını andıran bu dua mihrâbı da,
sanki oradaki melegin kaşıdır!..*

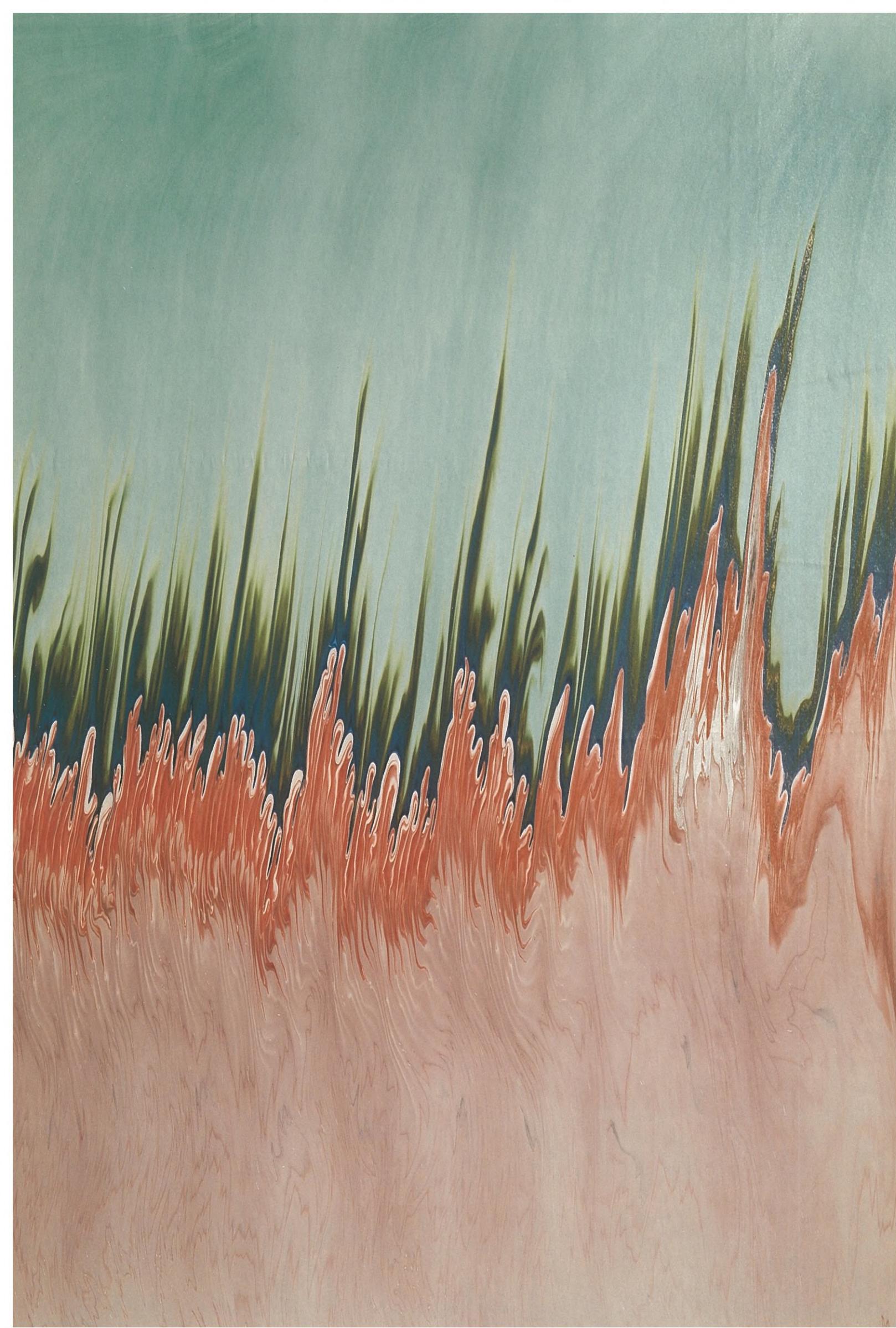

*O zâlimde yine dildâde-küşlüktен nişan vardır!
Görürsün hançer-i ebrûsunun nevkinde kan vardır!
Serâpâ söyle pürdür naz ü imâ ve işaretten,
Sanırsın her ser-i müyunda çesm ü ebruvân vardır!
Nigâhın ebruvânının görmeden evvel inanmazdım,
Ki derler nazdan hançer tegâfülden keman vardır!*

Nedim

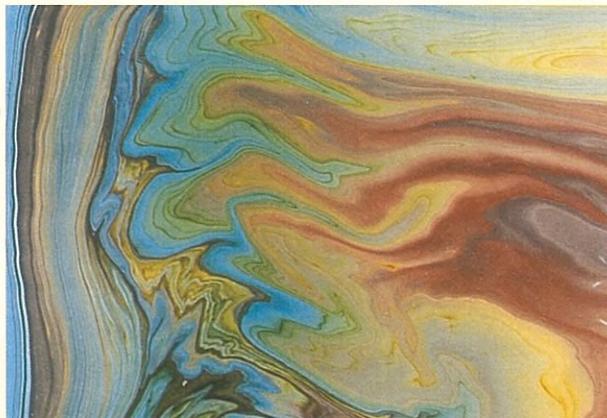

*O zâlimde yine kendine gönü'l verenleri öldürerek gibi bir hal var!
Baksana, hançeri andıran kaşlarının ucunda kan var!
Tepeden tırnağa her tarafı, öyle naz, imâ ve işaretle dolu ki;
sanırsın ki saçının her telinde, vücutunun her kılunda kaş göz var!
Onun bakışlarını ve kaşlarını görmeden önce;
onda nazdan hançer ve tanımazlıktan gelmeden yay vardır!
derlerdi de inanmazdım...*

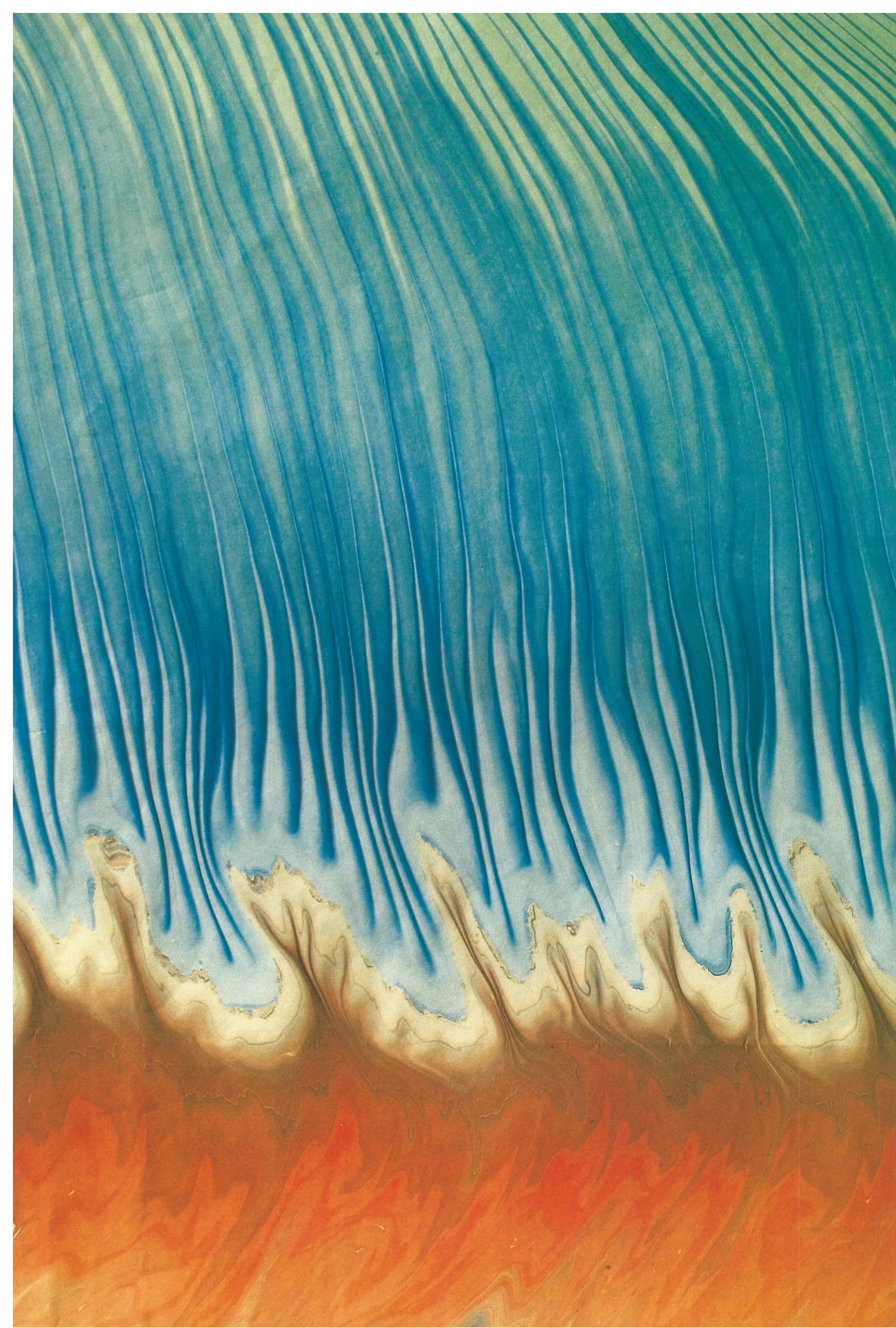

*Dehânu hasreti huşk etmedik dehân mı kodu!
Miyânu mihneti ham kûlmadık mîvan mı kodu!
Siyah kaşları mı yoksa kahramân-ı cemâl,
İki kılıç kuşanıp âdın ebruvân mı kodu!*

Nedim

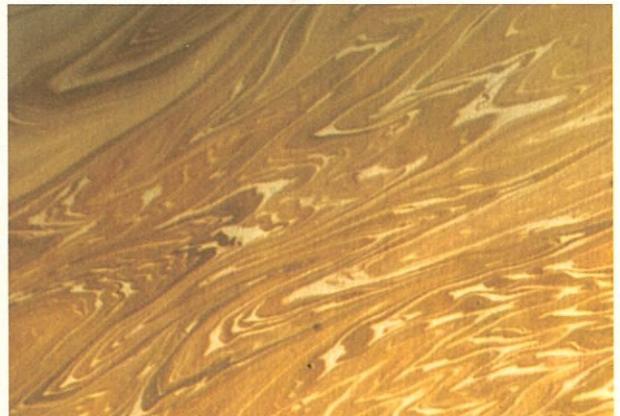

*Dudaklarının hasreti kurutmadık ağız mı bıraktı!
İnce beli yüzünden çekilen mihnet bükmek bel mi bıraktı!
O kara kaşlar kaş mı, yoksa o,
İki kılıç kuşanmış bir güzellik kahramanı da adını kaşlar mı koymuş!..*

*Cûy gösterdi yine âjine-veş rûy-i gülü!
Pençe-i mihr açtı hemçün şâne zülf-i sünbülli!
Gülşen-î hüsnün görün sünbül-hevâ-yi gülşenin,
Ebr-i müşkin veş dağittıkça nesim ol kâkülü!*

Nedim

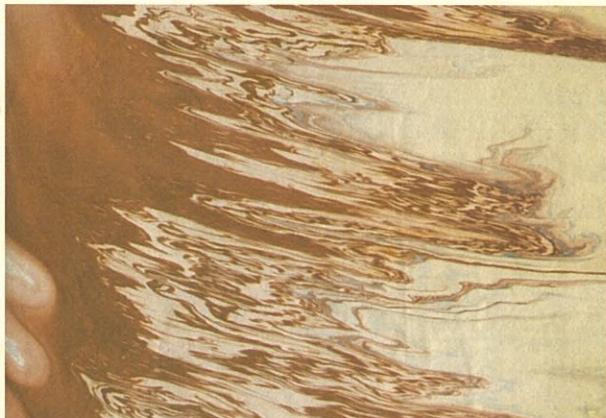

*Yine ayna gibi gülün yüzünü gösterdi;
Bahçede akan berrak suya gülün görüntüsü yansdı!
Güneşin pençesi, ışık huzmeleri,
çok renkli bir tarak gibi sünbülin saçlarını açtı saçtı taradı!
Yumuşak bahar esintisi, o taranan saçları
mis kokulu bulutlar gibi dağittiği zaman,
Türüm türüm sünbül tüten o gül bahçesinin güzelliğini bir görün!..*

*Perde bîrûn olmadan sahn-i çemende rûy-i gül,
Hâcle endâz-i cemâl olmuş idi bânû-yı gül!
Goncanın gülzârda çîn-i cebinden ne gam;
Ükdesin hâl eylemişti çîn-i seher ebrû-yı gül!*

*Neccarzâde Mustafa Rizâeddin
(1679-1746)*

*Havalâr kapanmadan önce çemenliğin ortasında,
gerdek odasında yüzündeki peçeyi atan Güllâhânum gibi yüzünü açan bir gül vardi.
Gül bahçesindeki goncanın alhindaki kırışıklıktan dolayı gam yiyip keder içmeye gerek yok;
çünkü, seher dönemecinde onun buklelerini çözen gülün kaşıdır!*

İlâhî, gonca-ı maksûdu handân eyleyen sensin!

Gönül murğun seherler zâr û giryân eyleyen sensin!

Bahâr-ı feyz-bâr-ı iştiyâkın gülistanında,

Sûr-ı şekkim, mâye bahş-i ebr-i Nîsân eyleyen sensin!

Neccarzâde Mustafa Rızâeddin

Allahum, ulaşmak istedigimiz,

açılıp saçılmasını arzuladığımız gâye goncasını açan saçan, güldüren sensin!

Gönül kuşunu seher vakitlerinde ağlâtıp inleten de sensin!

Bereket saçan, bolluk yağdırın bahârin özlenen gülistanında,

Şek (şüphe, kuşku, endişe) sırrumu

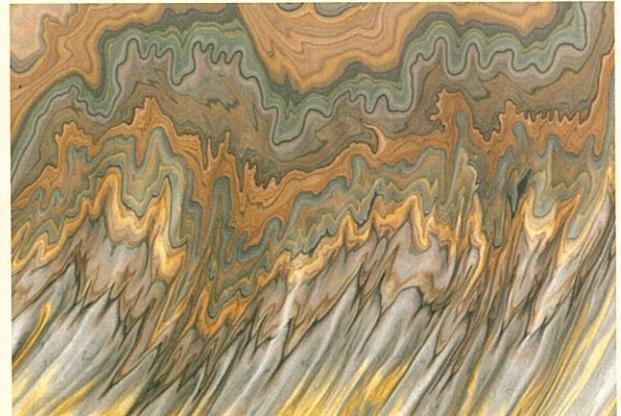
Nisan bulutuna lutuf ihsan mayası yapan da sensin!

*Bend-i peyvend-i dilim ebrû-yi gaddarundandır!
Rışte-i cem'yyetim zülf-i siyah-kârundadır!
Hastayım ümmid-i sîhhat çeşm-i bîmârundadır!
Bir devâsîz derde oldum mübtelâ sevdim seni!*

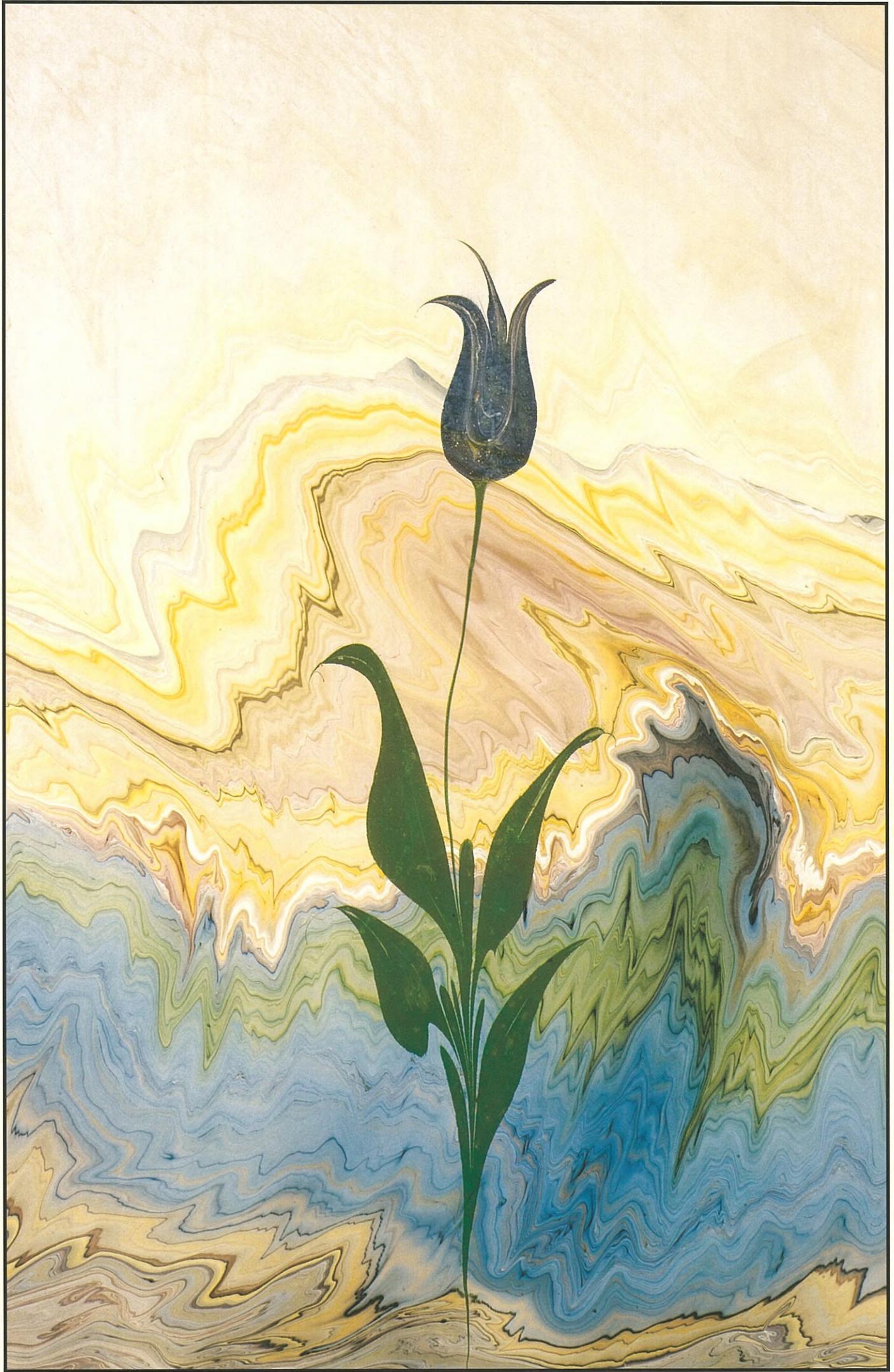
*Ey hilâl-ebrû, dilin meyli sanadır doğrusu!
Sûy-i mihrâba nigâhım geç-edâdır doğrusu!
Râ kaşından inhîrâf etsem riyâdır doğrusu!
Yâ savâb olmuş veyâ olmuş hatâ sevdim seni!*

*Seyh Gâlib
(1757-1799)*

*Gönlümün bağı bağlantısı gaddar kaşındadır!
Topluluğumun bağı bağlantısı hep o zâlim siyah saçlarındadır
Hastayım ve sağlığı kavuşma ümidiș senin hasta gözlerine bağlıdır!
Devâsîz bir derde düştüm, sevdim seni!
Ey hilâl kaşlı, gönlün meyli hep sanadır doğrusu!
Mihrâba bakışında bile bir egrilik var doğrusu!
(Çünkü ben hep sana bakıyorum!)
Râ harfine benzeyen kaşından yüzcevirsem bile,
bu dönüş salt gösterişten ibâret kalır, riyâ olur doğrusu!
El hâsil, kısacısı, doğru veya yanlış, gerçek şu ki, sevdim seni!*

*O bahr-i cezbede kim gönlüm ıztıraba gelir!
Gûher derûn-ı sadeften çıkışp habâba gelir!
Hatt-ı Firenk gibi zülf-ü ebruvân geç ü meç;
Ne anlanır rakam-ı mekri ne hesâba gelir!*

Seyh Gâlib

*Gönlümün karman çorman olduğu o cezbe denizinde,
inci sadeften çıkışar habbe (dâne) hâline gelir!
Saçlar ve kaşlar Lâtin harfleri gibi eğri büğrüdür, tersidir;
ne hilesinin sayısı anlaşıılır, ne hesâba gelir!..*

Etsem dedim cemâline ey pür cefâ nazâr!

Yâr açtı sînesin dedi âşık safâ-nazâr!

Ebrû-yı nâz ü gamze-i cânândan olsa da,

Billâh çekilmiyor hale hiç geç-edâ nazâr!

Seyh Gâlib

*Ey bakışı cefâ olan, ey bakışıyla beni kesip biçip doğrayan,
güzel, yüzünü açsan da cemâlini bir kez görsem ne olur! diye yalvardım yakardım.*

*Kendisini, güzellikinin sonsuzluğuyla örten o eşsiz güzel,
aramızdaki perdeyi aralayarak: Temiz bakış isterim âşık, temiz bakış aşk! dedi.*

Güzele güzel bakmak, güzele temiz bakmak sevabtir.

Güzele çırkin bakmak, temize kirli bakmak günâhtır!

Sevabta misun, günâhta mı, ne dersin?

Bos yere düşünüp durma, her şeyin bir sırrı var, güzellik aynasına şaş bakma, ters bakma!

*Güzele güzel bakabilersen, temize temiz bakabilersen, perde merde kalmaz; görmek istedigin
her cemâli, vesilesiz görürsün; ama bakışın bulanır ve halin kirlenirse, o bulanıklık, o kırılık
sana perde olur da, çırılçıplak güzeli bile göremezsin!*

*Allah'a yemin olsun ki, sevgilinin nazlı kaş ve bakışı da olsa, hoş olmayan eğri bakış hiç
çekilmiyor vesselâm!*

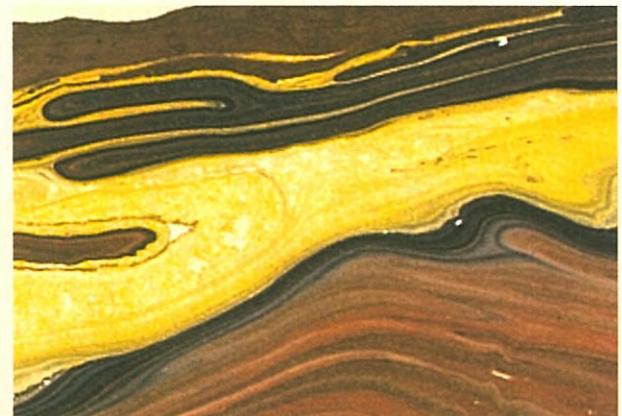
Bir görüşte gönlümü hüsünle hayran eyledin!

Âkibet ey meh, beni meşhûr-ı devrân eyledin!

Kavs-i ebrû, tır-i müjgânından anlık el aman,

Sinemî pür-şerha kıldın, didemi kan eyledin!

Ali İlhamî
(1800'ler)

Bir görüşte güzelliğinle gönlümü çeldin!

Neticede ey ay, beni herkese tanıttın!

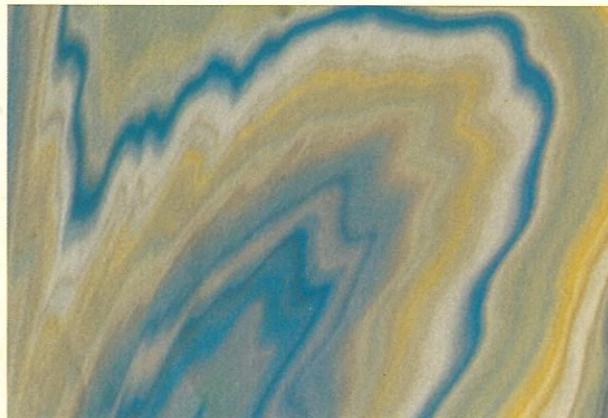
Gönlüm lime lime yara bere içinde ve gözlerin kan ağlıyor!

*Kaşlarının kıvrımlarından ve kirpiklerinin okalarından çektiğim yeter artık,
senden yine sana siğınıyorum!*

*Ebrû-yı mâh-râyını görmüş hilâl-i uyd,
Pînhân olup nigâh cihândan hicâb eder!*

*Müştak Baba
(1759-1832)*

*Senin mehtab gehrendeki kaşlarını gören bayram hilâli,
cihânın bakışlarından utanır ve gizlenir! Ufkutan çekilir.*

*Âşık olsa vâsil-i dilber, hem ağlar, hem güler!
Mevsim-i hicrânı zikreyler, hem ağlar, hem güler!
Ebr içinde mihr olur kâhi uyân, kâhi nihân,
Nevbahâr-i gûlistân perver, hem ağlar, hem güler!*

*Saban Hulûsî
(1775-1833)*

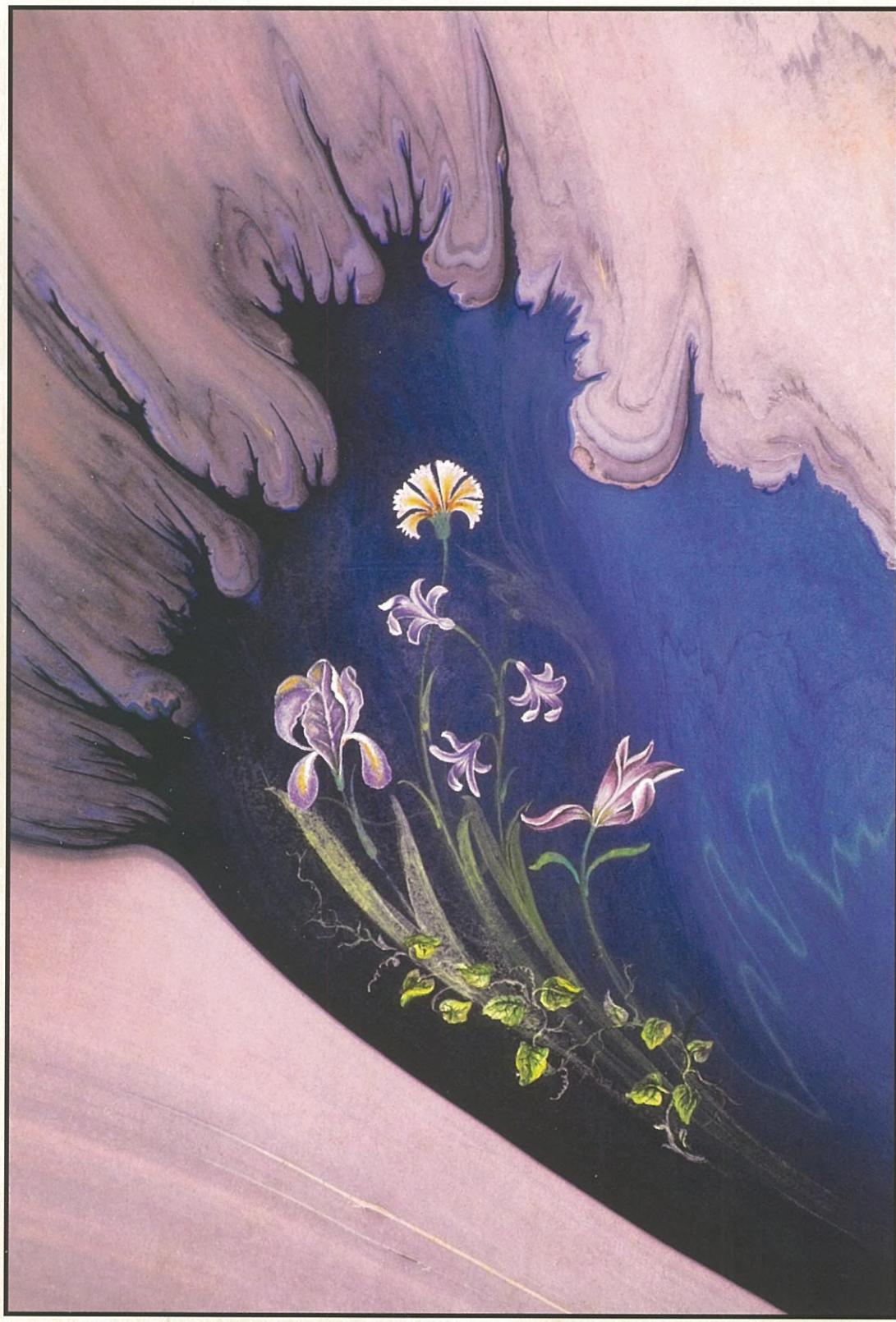

*Âşık, vurulduğu dilbere kavuşsa bile, hicran dönemlerini anarak,
hem ağlar, hem güler!
Gülbahçesinin taze baharına tutkun olan,
ay, bulutun içinde bir görünüp bir kaybolunca, hem ağlar, hem güler!*

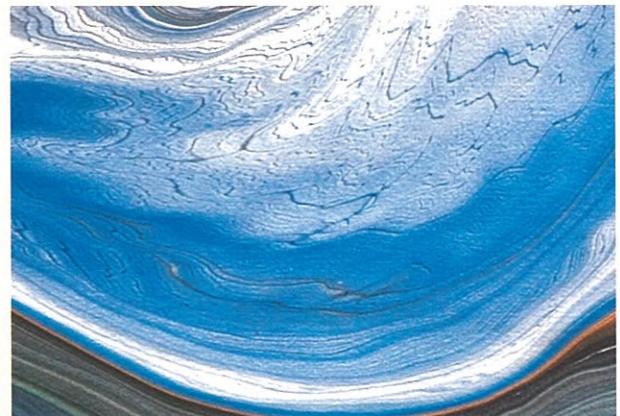
*Hasretim hüsnüne eyvân-i nâzdır ebrû!
Dil-fütâdeye taak-i niyâzdır ebrû!
Müveşah olsa da hüsn-i hat ile nâme-i aşk,
Çû satr-i bismile unvan-tırâzdır ebrû!
O şeh bu tîq ile kışver-kü şâ-yı hüsn olalı,
Muallak kemter-i imtiyâzdır ebrû!
O meh bu hançeri derdest-i çesm-i şûh edeli,
Kazâya lerzede ihtiâzdır ebrû!
Nigâh-i fitne şikâre budur veren pervaz,
Bi-aynihi ki per-i şahbâzdır ebrû!
Görünse de o felek-hûde cünbüş-i temkin,
Hilâl-veş yine pür ihtiâzdır ebrû!
Gönül geçerse verâsi behîst-i râhattır,
Sîrât-i aşka tâkât-güdâzdır ebru!
Yasâg-i çesm eder amma ki vâiz rûze,
Bakılsa ğurre-i abde cevâzdır ebrû!
Muhabbeti reviş-râ sitândır Pertev,
Reh-i hakikate cisr-i mecâzdır ebrû!*

*Pertev M.Said Paşa
(?-1837)*

*Her kim ki taak-i ebrûsunu kible-gâh eder,
Etmez huzûr-i kalb ile mihrâba ser-fürû!
Mahv eylemez şerâre hârâyi ayn-i âb,
Te'sir eder mi al dil sengine âb-rû!*

*Mâhir Numan Bey
(?-1843)*

*Sevgilinin kaşlarının kemerini kible edinen,
gönül huzuru ile mihrâba yöneliş secde edemez!
Sert kayayı, kivilcim, suyun gözü kadar aşındırıramaz!
O gönül taşına, o katulaşmış kalbe suyüz (su gibi yüz) tesir eder mi?*

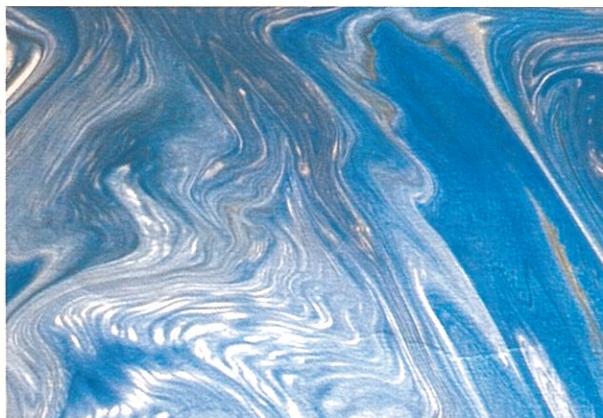

*Bizlere dünyâda vrâd-i devlet,
Miras pederden sevdâ mı kaldi!
Her güzeli gördüm kıldım iltifat,
Mecnûn olmadığım sana mı kaldi!*

*Eğdin kametimi ey kemân-ebrû!
El aman elinden dilber-i dil-cû!
İmlâya gelmedin ey sihî-i câdû!
Sana çekilmek esmâ mı kaldi!*

*Emrâhî kıldıkcâ âh ile zanı,
Aktı sel oldu cisminin kanı!
Âşık-i Leylâ'ym Mecnûn-i sâni,
Benim gezmediğim sahra mı kaldi!*

Erzurumlu Emrah
(?-1860)

*Ebrûsun kemân ediyor,
Yavrûm hoşm ile gidiyor!
Kaſdan Kaſa hükmediyor,
Benzer Hünkâra kaſları!*

*Ab-i Zemzeme dolubtur,
Yavru aklımı alubdur;
Cellâtlığa pek tâlibtir,
Çekiyor dâra kaſları!*

*Emrâh'ım hâlim bilmiyor!
Muhib yârânum gelmiyor!
Elim bir işe varmuyor!
Göndermez kâra kaſları!*

*Yâr zülfüne estikçे sabâ telleri titrer!
Kim etse temâşâ âni mafsalları titrer!
Kuddûsî'yi öldürmek imiş kasdı o hûb'un;
Ebrûları, müjgânları, sünbülleri titrer!*

*Ahmed Kuddûsî
(1769-1849)*

*Sabâ rüzgârı eserken sevgilinin saçlarının telleri titrer!
Sevgiliyi bu halde görenlerin bacakları titrer!
O güzelin amacı, Kuddûsî'yi öldürmekmiş,
Zira, Kuddûsî'ye karşı devamlı olarak kaşları, kirpikleri ve saçları titrer!*

*Almış giribânum destine felek,
Çalar taştan taşa bî karar beni!
Bana vâcib oldu can verib ölmek,
İflâh etmez âhir bu derd kâr beni!*

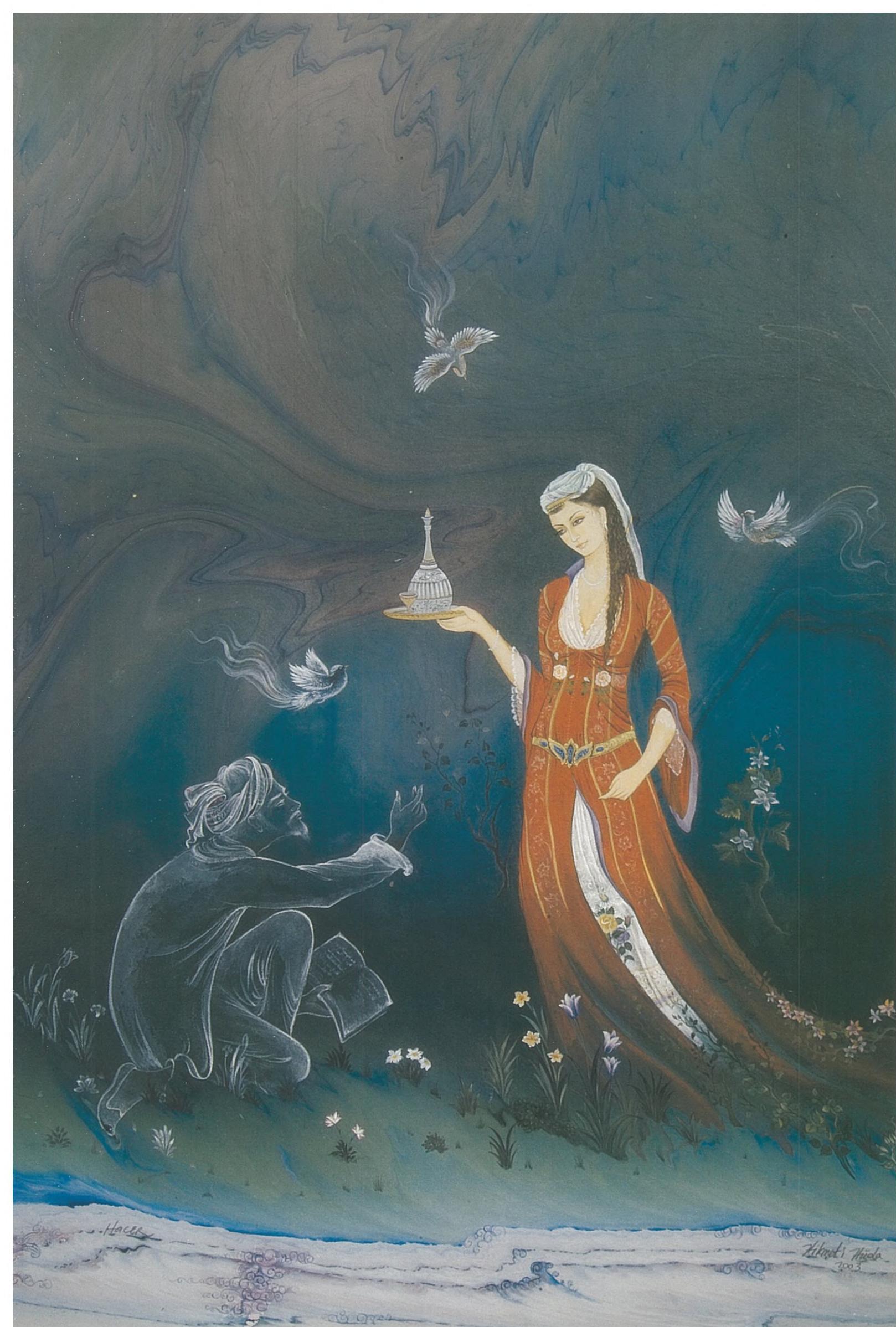
*Gezdim şu cihânu vüçûdum hâste!
Murğ-ı dil hayrette gönü'l şikeste!
Dil verdim rahmi yok bir geşm-i meste!
Âglatır rûz ü şeb zâr zâr beni!*

*Emrâh, mey yerine nûş etti zehri!
Tuttu ebr-i âhum mâh-i sipihri!
Elin sitem sözü feleğin kahri,
Etti genç ömrümde ihtiyâr beni!
Mâsivâdan geçib nûş eden gülsün,*

*Serâb-ı aşk ile bir bâdemiz var!
Hakikat pîrinden himmetin alsın,
Donanmış meclis-i âmâdemiz var!
Sofî gel aldanma bu nakış kâre!
Sen de öz başına eyle bir çâre!*

*Bî tekelliâf durma ebrû-yi yâre!
Bizim ol mihrabda seccâdemiz var!*

*Emrâh'ın sözleri hakikat gibi!
Sâhib-i mürside tarikat gibi!
Berât-ı mensûr-i şeriat gibi!
Destimizde emr ü irâdemiz var!*

Bir nûm nigâhınla ey kemân-ebrû,
Beni virân ettin ay cîgerim yâr!
Kurulu kaşların sineme karşı,
Elif kadim ettin yay cîgerim yâr!

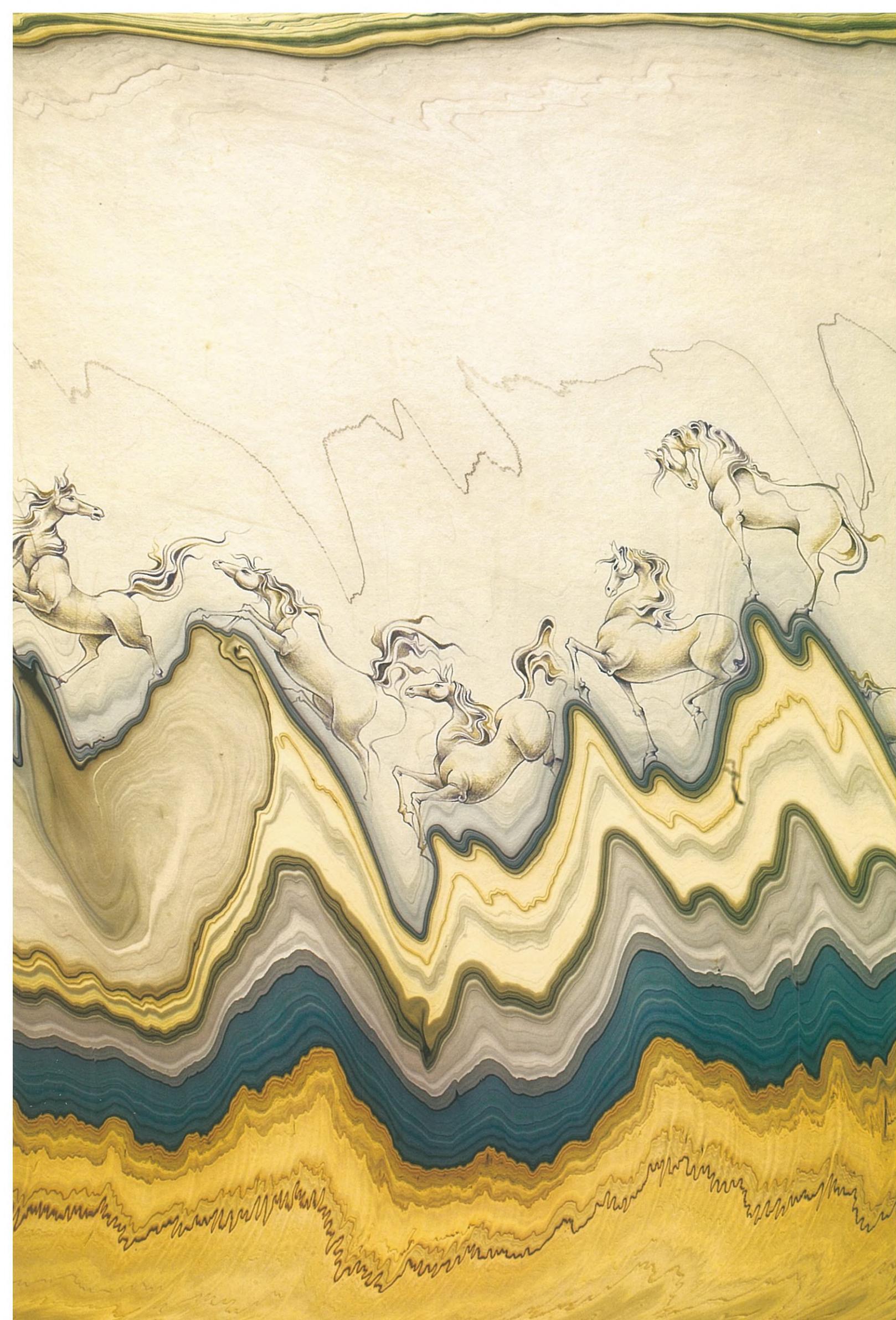
Aldandin sözüne bir münâfiğin,
Nasıl terk eyledin bağı yanığın!
Cevrinle eriyen garib aşığıñ,
Elbet demez vay cîgerim yâr!

Emrâh, bıktı benden el çekti tabib,
Yaralarum sizler misl-i andelib;
Yıkılsa başıma kûh-i Serendib,
Demezdim vallahi ay cîgerim yâr!

Revişi, etvâru cilvesi uygun,
Bakışları günde yüz bin kan eder!
Bu hüsn-i zîbasi menendsiz dilber,
Revnâk-ı hüsn ile nice şan eder!

Mâye-i ezeli, hüsn-i zâtında,
Meserret kesb eder hâme mehdinde!
Sihir var cihânın bu âfetinde,
Gören üftâdeler ser divân eder!

Emrâh'ı mest etti rûy-i dîlrubâ,
Âşk ile geçirdi nice mâcerâ,
Çekilmiş ebrû'dan kadem-i tuğra,
O gözler cellât mı, neye kan eder!

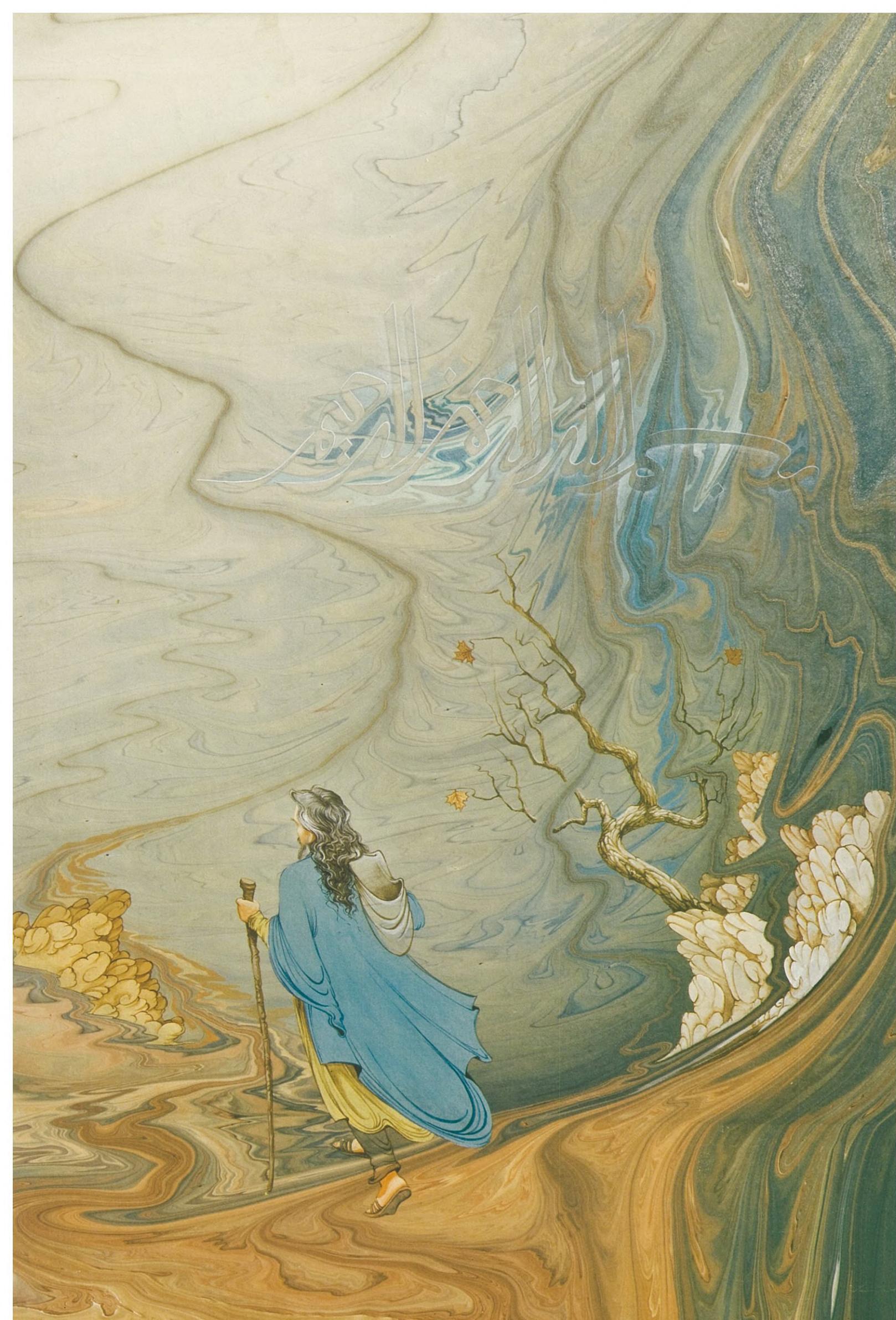

*Es salâtü ve's selâm, ey pîşvâ-yı mürselîn!
Es salâtü ve's selâm, ey kible-i İslâm ü din!
Cennet-i firdevs eylerdi "ke lemhin bi'-l basar",
Ateş-i nîrâni, kahrûn verse ger ebrûna çîn!*

Osman Şems

*Sana salât, sana selâm ey Allah Elçilerinin Öncüsü!
Sana salât, sana selâm, ey İslâm ve din kiblesi!
Senin kahrûn kaşlarını çatsa bile, "bir İlâhî göz atışı gibi",
Cehennemin ateşini Firdevs cennetine çevirirdi!*

*Akl ü idrâki edib cezbe-i Rahmân'a fedâ,
Eyledim nâru gül-i Ravza-i Rûdvân'a fedâ!
Yârin ebrûsuna, ruhsâruna, hatt ü lebine,
Kâbe ve câmi ü bûthâne ve meyhâne fedâ!*

Osman Sems

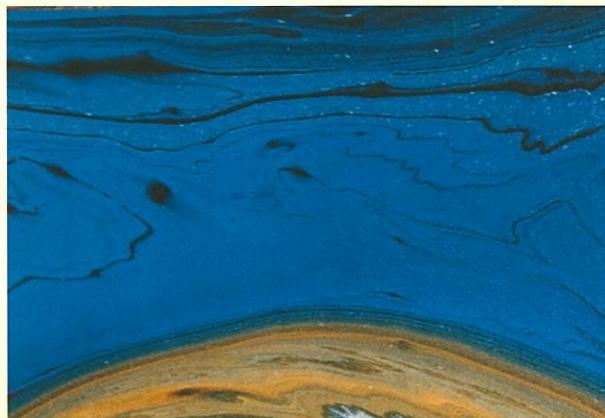

*Akl ve idrâki Rahmânî cezbeye fedâ ederek,
ateşi cennet bahçesinin gülüne değiştim!
Kâbe de câmi de, puthâne de meyhâne de,
hepsi de yârin kaşına gözüne, yanağına dudağına,
hatta yüzündeki tüye fedâ olsun!*

*Ebrûvan-ı yâri seyret, gamzesin gör zîrde,
Nâvek-i dil-dûzdur kavs-i Kazâ te'sirde!
Nevk-i ebrûsunda dildârun dil-i âğıste-hûn,
Sanki morq-ı nîm-bismildir leb-i şemşirde!*

Osman Şems

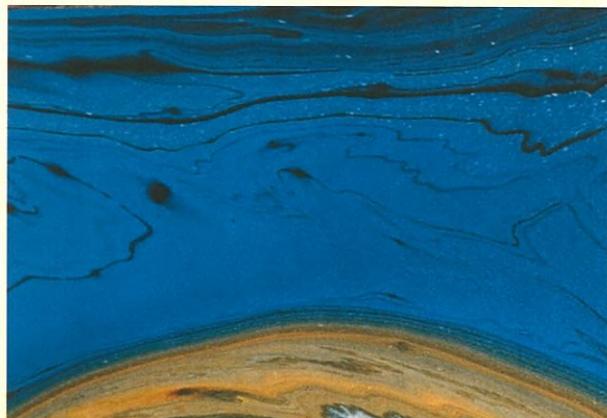
*Yârin kaşlarıyla gamzelerine şöyle bir bak hele, o kaşlar ve gamzeler,
kaza ve kader yayından fırlayan okun gönül delen temreniyle
aynı tesire sahibtir!*

*O gönül alan sevgilinin kaşının sıvri ucuna takılan kana bulanmış gönül,
kilicin dudağında çırpinan yaralı kuşu andırır!*

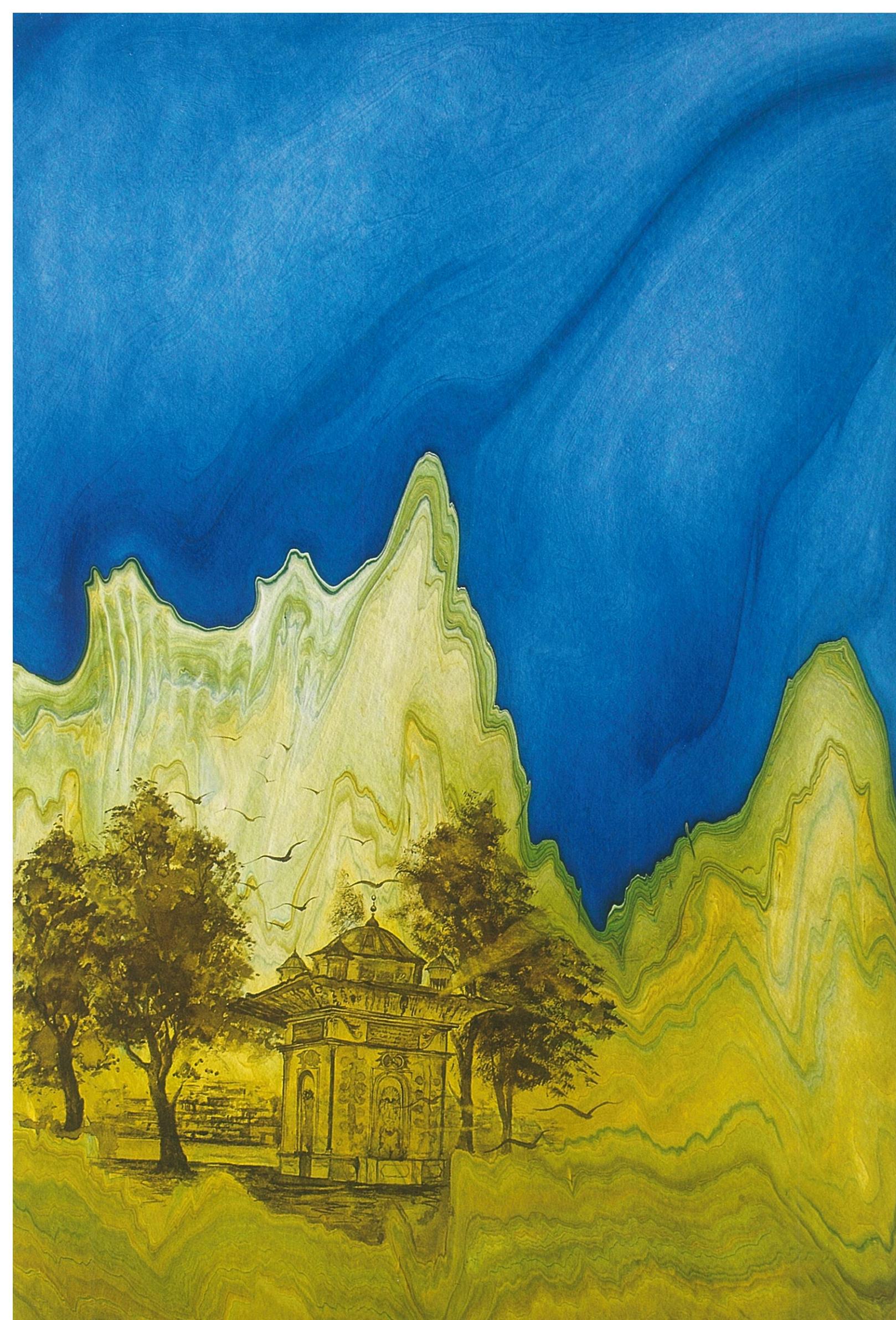
*Ebrûvan-ı yarı seyret, gamzesin gör zîrde,
Nâvek-i dil-dûzdur kavs-i kazâ te'sirde!
Nevk-i ebrûsunda dildârun dil-i âğıste-hûn,
Sanki morğ-ı nîm-bismildir leb-i şemşirde!*

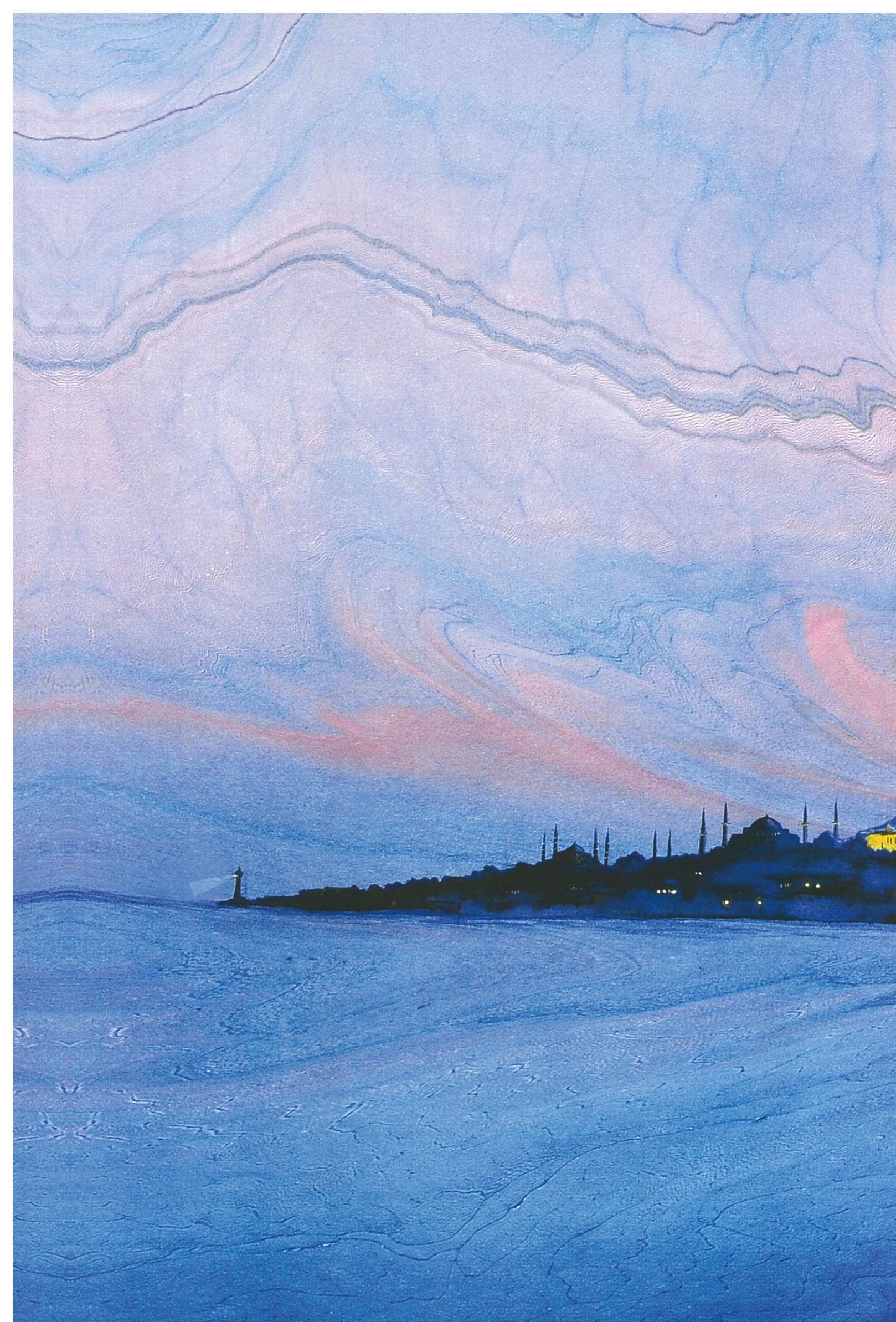
Osman Şems

*Yârin kaşlarıyla gamzelerine şöyle bir bak hele, o kaşlar ve gamzeler,
kaza ve kader yayından fırlayan okun gönül delen temreniyle
aynı tesire sâhibtir!*

*O gönül alan sevgilinin kaşının sıvri ucuna takılan kana bulanmış gönül,
kılıçın dudağında çırپınan yaralı kuşu andırır!*

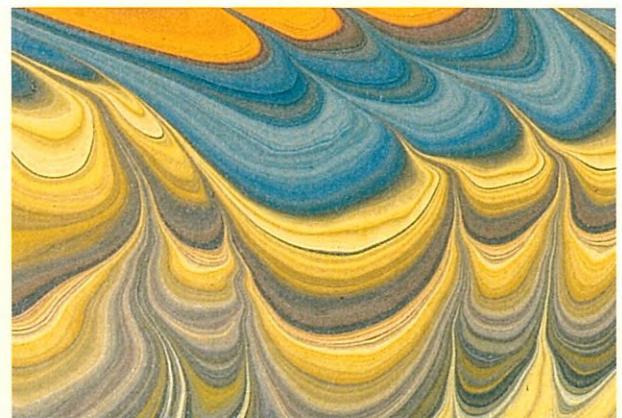
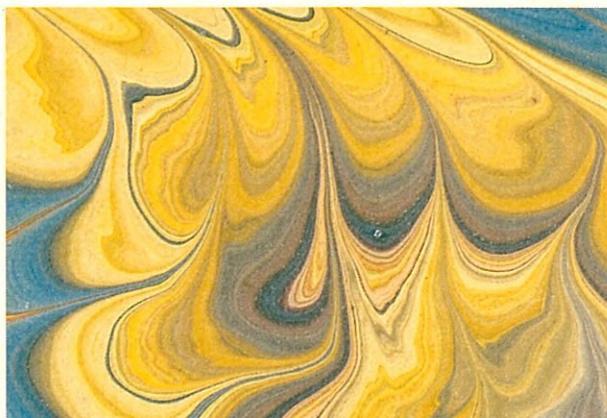

*Bağ-ı fenâda kârumu âh ü figân eden,
Ol gonca-i lebler ile seni gûlistân eden,
Dest-i kazâ ile hedef etti beni, senin
Müjgân ü ebruvânını tîr ü kemân eden*

Osman Sems

*Bu yokluk bağında işimi gücümü ah vah eden,
O gonca dudaklarla seni gûlistan eden kudrettir.
Senin kaşlarını ve kirpiklerini yay ve ok hâline getiren kazâ ve kader,
Beni onlara hedef etti.*

*Benim ey şûh yârimsin, habib-i dilpesendimsin;
İki âlemde sultânım, efendimsin, efendimsin.
Dilersen çek leb-i şemşîre, berdâr eyle istersen.
Ki ebruvâni şemşîr ü ham-i zülfü kemendimsin*

Osman Sems

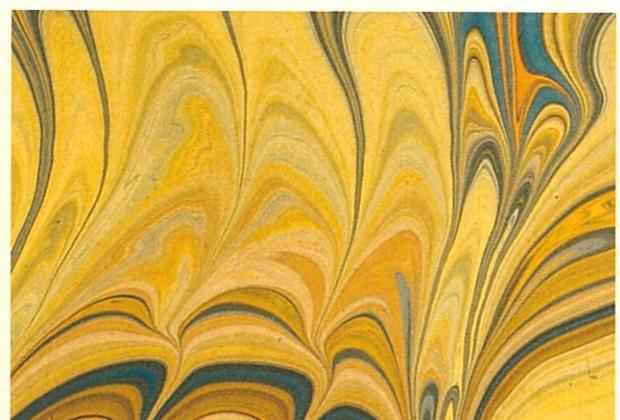
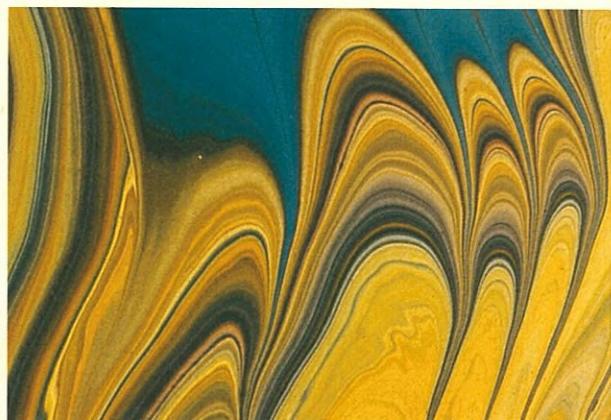

*Ey kıvrak güzel, sen benim yârimsin,
ayulp bayıldıgım beğenip bağılandığım sevgilimsin.
Hem bu dünyâda hem öte dünyâda,
hasılı her iki âlemde de sen benim sultanım efendimsin.
Sen ki kaşları kılıç zülüfleri kement olan sevgilimsin,
beni istersen kılıcının dudağında kes,
istersen zülüflerinin buklelerinde as, idâm et.*

*Ey sâkî-yi sabûh-i mahabbet, şerâb ver!
Mahmûr-i hecr ü firkatine âb ü tâb ver!
Ve'y ebr-i nev bahâr-ı gûlistân-ı aşk-ı dost,
Teşne-lebân-ı gonca-i ümmide âb ver!*

Osman Sems

*Ey muhabbet sabahının sâkisi, içecek bir şey ver!
Senden ayrı gayrı kalmanın mahmûrluğu içinde dağılan aşika çeki-düzen ver.
Ve ey gül bahçesini andıran dost aşkınnı ilkbahar bulutu,
dudaklara hasret ümit goncalarına su ver.*

Sözüm ef'i-nihâda zehr ü deryâ dilde dürr olmak

Semâ-yı vahdet üzre ebr-i Nisân olduğumdandır

Osman Şems

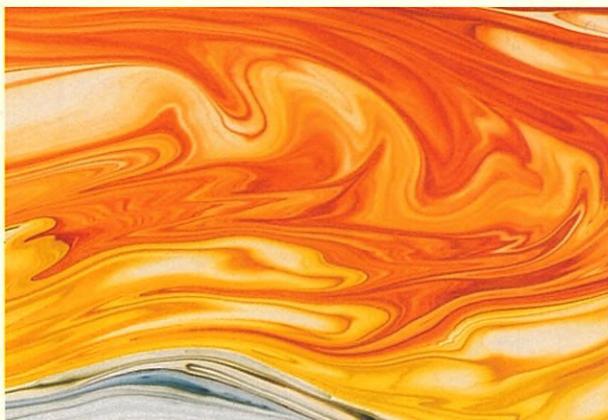

*Sözümün yılan huylularda zehir zemberek,
derya gönüllülerde inci panzehir tesiri yapması benim,
birlik göğüne nisan bulutu oluşumdan kaynaklanır.*

*O ebrû-yi mukavves kim cebîn-i yâre yaslanmış
İki nev mâh güyâ âlem-i envâre yaslanmış
Âlüp Attâr ile Hallâç behre ebruvânından
Birisini tîgden geçmiş, birisi dâre yaslanmış*

Osman Sems

*Yârin alnına yaslanan o iki kavisli kaş,
nurlar âlemine yaslanmış iki hilaldır sanki.
Ferüdüddin-i Attar ile Hallac-ı Mansur da senin kaşlarından
nasip almışlar da, birisi kılıçtan geçmiş, birisi idam edilmiş*

*Nûr-i vechinden ki Hâk mihr-i dirahşân eylemiş
Dide-i dünyayı seyrânında hayrân eylemiş
Geceler encüm degildir, dûd-i âhîn derd-i hecr
Çarh-i gerdûn içre ebri âteş-eşân eylemiş.*

Osman Şems

*Ey sevgili, Cenab-ı Hakkın parul parul parıldayan güneş diye yarattığı yüzünün ışığı seni
seyreden dünyanın gözünü gönlünü öylesine kamaştırmış ki,
ne yapacağını bilmez hâle gelmiş.*

*Geceleri gökyüzünde görünen yıldızlar degildir, ayrılık derdi âhimin dumanını devran
çarkında ateş saçan bulut hâline getirmiştir.*

*Sağilan veya durağan, kuyruklu ya da kuyruksuz yıldız şeklinde gördüğünüz gök cisimleri
benim aşk ateşimin kivilcimleridir.*

*Eyleyen şemşir-i hûn-eşân kasv ebrûların
Gönlümü bismilgeh-i aşkında kurban eylemiş.*

Osman Şems

*Senin kavisli kaşlarını kan saçan birer kılıç hâline getiren yüce kudret,
gönlümü aşk keselgesinde kurban etmiştir.*

*Sâye saldı meh-i ruhsârına taak-ı ebrû
Tal'atıyla iki kat oldu mizaak-ı ebrû
Çekmiş âgûşuna göyâ kameri iki hilâl,
Pek yaraşmış kamer hüsne nitaak-ı ebrû,
İki yüzlü görünür çesmine melhûz bu kim
Devşire ara yere fitne nîfaak-ı ebrû
Dâne-i hâle cenâh açtı hümâ-yı perçem
Oldu ya deste bedel çüft ile taak-ı ebrû
Çâr ebruluk ona vefk-i murabba' gibidir
Vermez endişe bana hat ile vifâk-ı ebrû
Var vüsükum nazarın kesmez o meh, kesmem emel
Olsa da çesm-i siyekâre vesâk ebrû
Muttasıl şevk ile dünbâle-i çesmin gözetir
Ne yaman sarmış o âhûyu merâk-ı ebrû
Kûşe-gir ol diye taak eylediler tâkatimi
Ah ol kûşe-i çesm, ah o taak-ı ebrû
Şevk ile kâh kemân, kâh hilâl eyleyerek
Nevres âhir belimi büktü firâk-ı ebrû*

*Osman Nevres
(?-1876)*

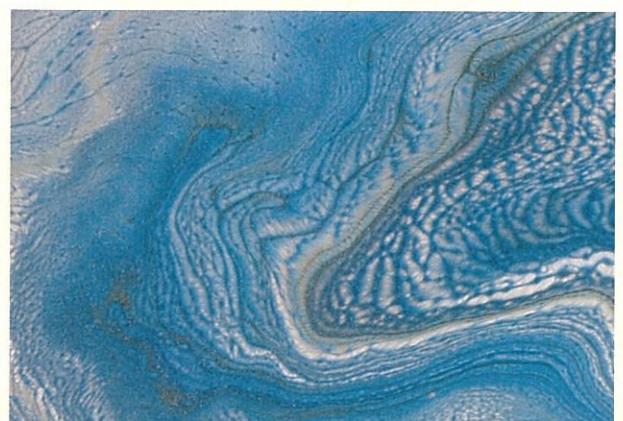
Bakma hilâl-i gehre sen ebrû-yi yâre bak

Ol meh-cebinî seyreyle zevki kenâre bak

Ehl-i kemâl ü mârifetin kadri dûn olur

Nâdâne Rahmî dehirde şu itibâre bak

Rahmî

Sen gökteki hilâle bakma sevgilinin kaşına bak.

Sen o ay alınlığı seyret, onun hâlesini tatmaya bak.

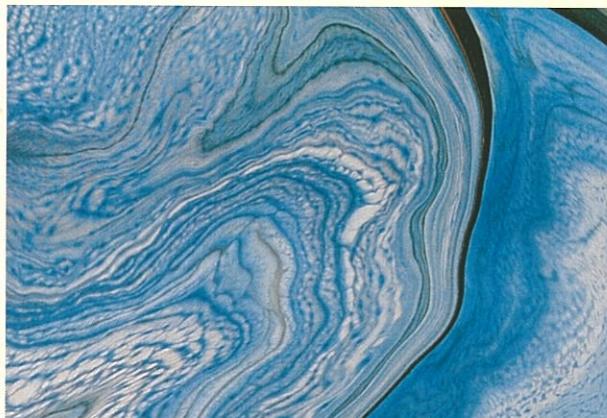
Bilgi, görgü ve olgunluk erbâbinin piyasa değeri düşük olur, onların değeri pek bilinmez.

Ey Rahmî şu zamanda hep câhile itibar var; ama sen yine de işine bak.

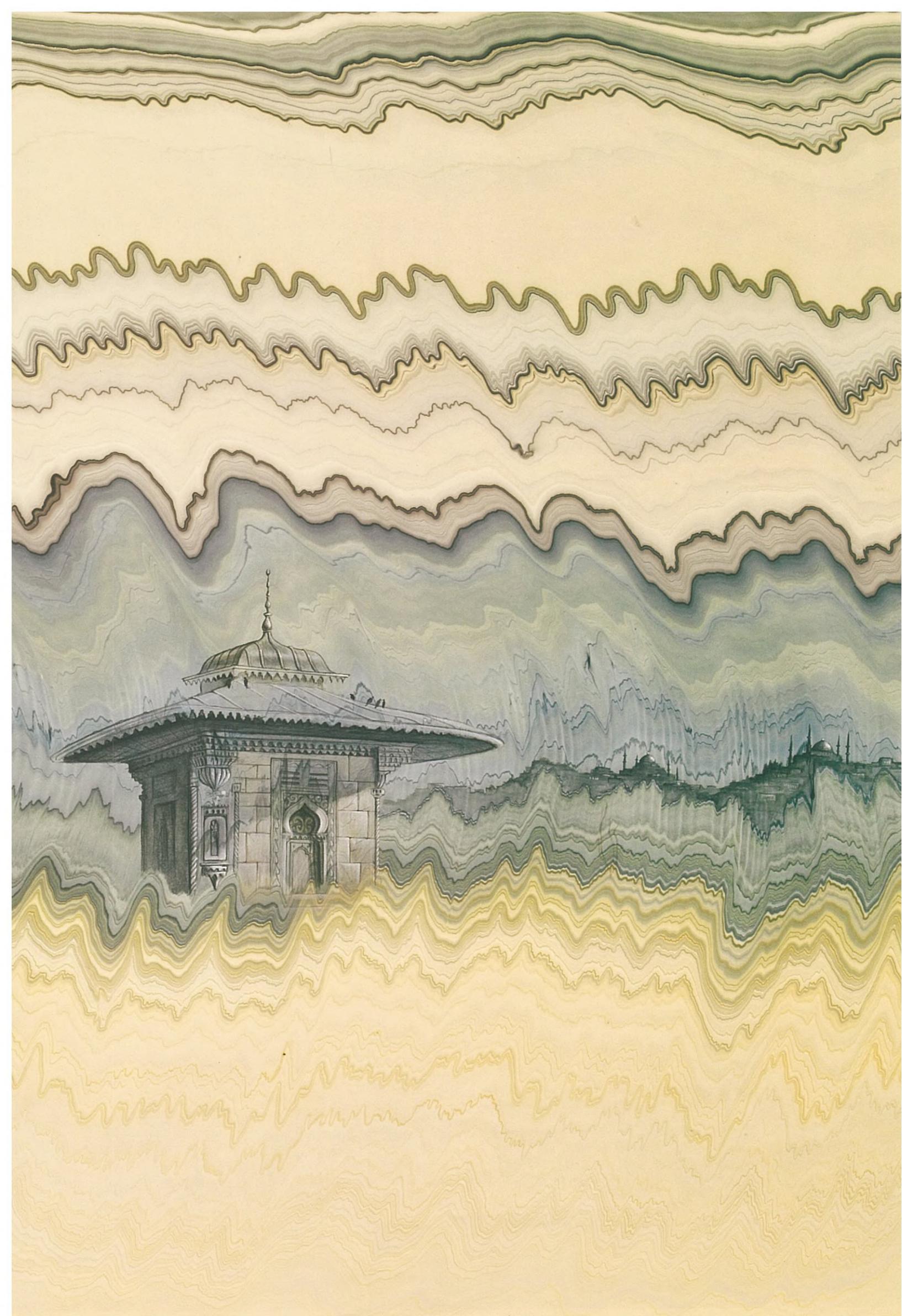

Tır-veş deldi ciğergâhım kemân ebrûların!
 Cânuma kasd etmede ol bî amân ebrûların!
 Kâkûl-i ham der hamîn verdi derûna pîç ü tâb,
 Sabr ü sâmânum hebâ eyler yaman ebrûların!
 Âsitânında döken bir ben miyim hûn-i sırişk?
 Kıldı çar iklimi câna nâlüvân ebrûların!
 Oldu tenfirin nigâh-ı içtinâbindan ayân,
 Çekmesin tefhîme zahmet tercüman ebrûların!
 Çün Nakuye, bulmadım bir dem rakîbândan refâh,
 Olduğu günden beri dilde nihân ebrûların!

Hatice Nakuye
 (1846-1899)

Keman (yay) kaşların ok gibi bağımı deldi!
 O amansız kaşların canuma kasdediyor!
 Burgu burgu buklelenen saçların ateşten bir yiv gibi içime işledi!
 O yay kaşların sabır servetimi toz duman ediyor!
 Eşliğinde kan ağlayan sâdece ben miyim senin?
 Kaşların yedi iklim dört bucağın canına okudu!
 Bakışlarındaki kaçınma hâli nefretini ortaya çıkardı!
 Bunu anlatmak için kaşların tercümanlık zahmeti çekmesin!
 Boşuna kaş çatma!
 Zirâ, ben Nakuye, kaşların gönüldede gizlenmeye başladığı günden bu yana,
 rakîbler yüzünden bir an bile huzur bulmadım!

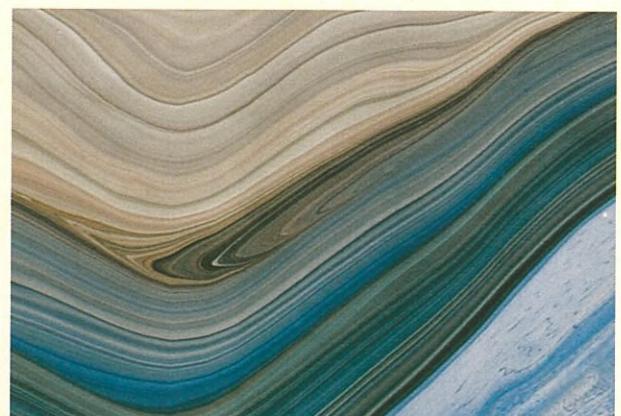
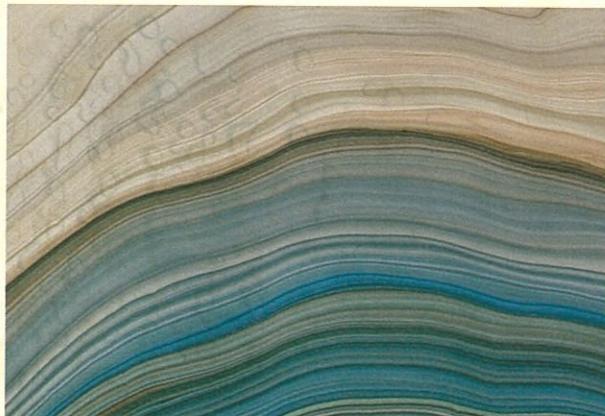
Tenezzül etme dökme âb-i rûyun rif'at istersen

Edîb sarf-i âb-i rûyun umma lutf erbâb-i hissetten,

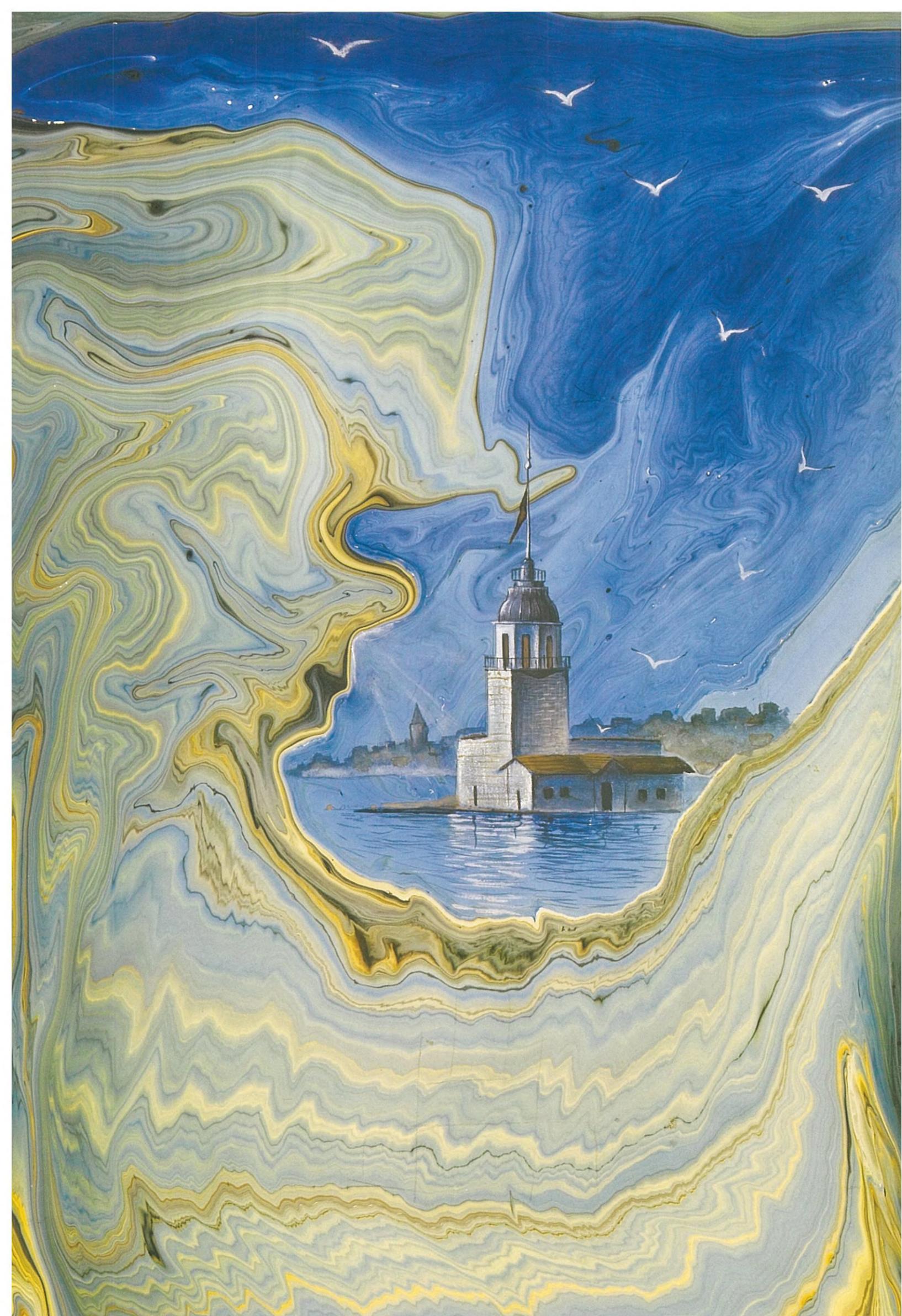
Nel denli âb versen nahlı-i huşke meyvedâr olmaz

Fitnat Hanum

(1842-1909)

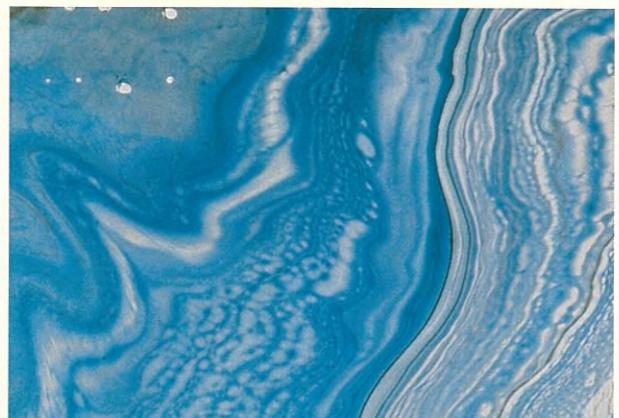
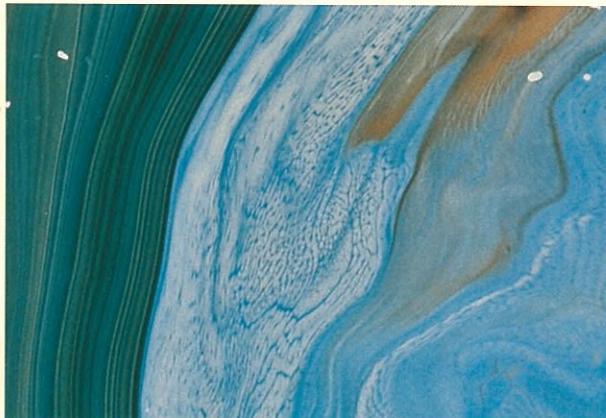

*Eğer yükselmek, yükselmek istiyorsan, ezilip büzüllerdek,
yüzünün suyunu yere dökerek, şeref ve haysiyetini ayağa düşürme.
Boşu boşuna yüzsuyu dökerek cimriden cömertlik bekleme,
ne kadar su verirsen ver, kuru hurma meyve vermez.*

*Sâhs-i nâmerde temellak etme, dökme âbrû
Hâhiş-i feyz etme, bir boş çeşmeye tutma sebû.*

*Sâkir Âgâhî
(1838-1902)*

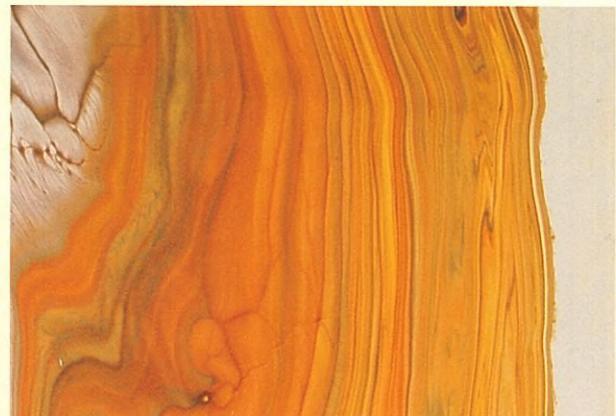

*Nâmerde yaltaklanma, yüzsuyu dökme, onurunu ayağa düşürme,
akmayan çeşmenin önüne testi koyarak ondan bolluk bereket akışı bekleme.*

*Cebinin matla'-ı nûr-i Hüdâ'dır yâ Resûlâllâh
Femin serçeşme-i âb-ı bekâdır yâ Resûlâllâh
Teveccûhgâh-ı kurb-i kaabe kavseyne hakikette
Hilâl ebrûların kîble nümâdır yâ Resûllâh*

*Tâhir Mevlevî
(1877-1928)*

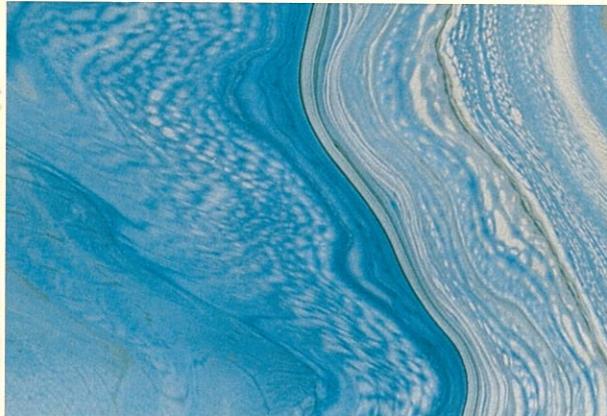

*Âlnın, Allah'ın nûrunun doğusudur yâ Resûlâllah,
Âğzin, kalımlık suyunun başçesmesidir yâ Resûlâllah,
Allah'a yakınlık yayalarının yönelme yeri, gerçekte,
Senin kîbleyi göztereren hilal kaşlarınındır yâ Resûlâllah.*

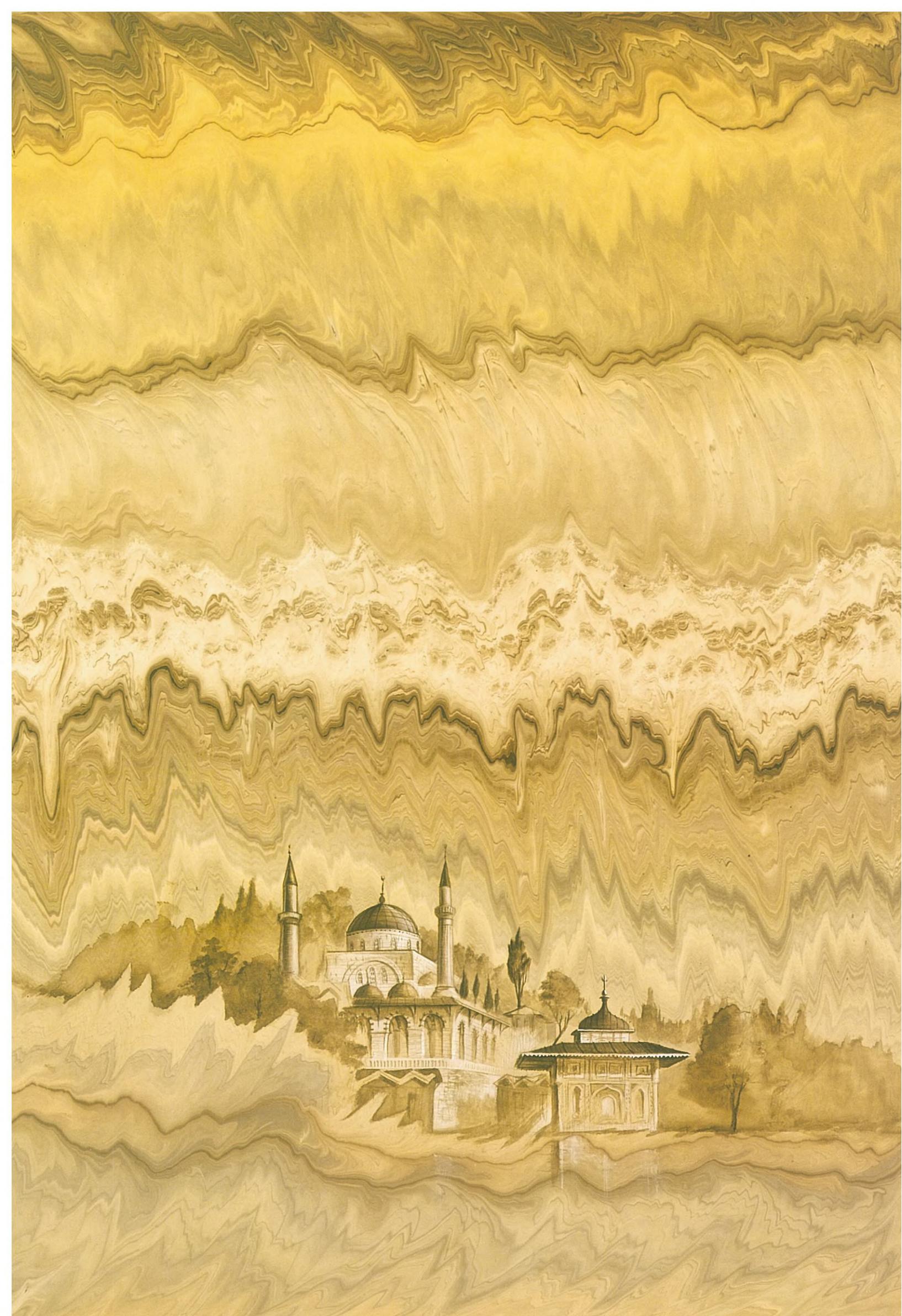

*Cihânu cennet etmiş âdetâ bu iyd-i can fezâ
Koy olsun cümle ihvân izzetle safâ-bahşa
Hilâl-i ebruvânın görmeden ben subh-i iyd etmem
Libâs-i mâtem-i soymam olursa cennet-i a'lâ*

*M. Esad Erbili
(1847-1931)*

*Can a can katan bu bayram, dünyayı cennet hâline getirmiş,
Bırak, bütün kardeşler, kendi onurlarıyla gönüllerince gönensinler.
Ben senin kaşlarının hilalini görmeden bayram etmem,
Cennete bile olsam, mâtemden soyunmam.*

*Âruzin şevkiyle gönlüm gül gibi handan olur
Gözlerin gördükçe gözler şâd iken giryân olur
İyd-i vaslinla hilâl-i ebruvânın cilvesin
Mü'min ü kâfir görürse şüphesiz kurbân olur*

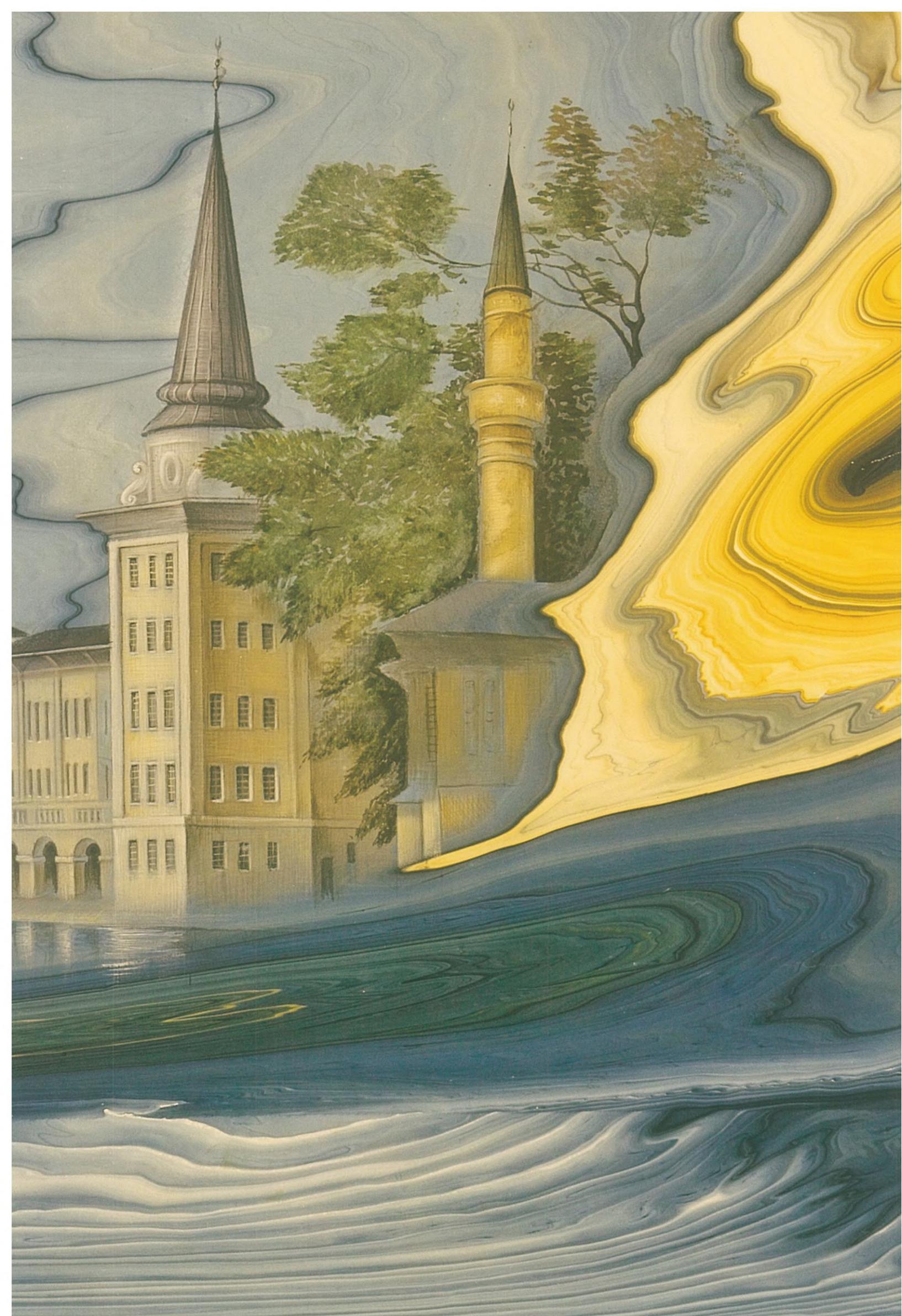
M. Esad Erbili

*Senin yanağının neşesiyle gönlüm, gül gibi handan olur,
Gözlerim gözlerini görünce, sevinçli iken ağlamaklı olur.
Sana kavuşmanın bayramı içinde hilâl kaşlarının cilvesini görenler;
Mü'min veya kâfir, hepsi sana kurban olur.*

*Ben de tûfan gibiym, yağdırırum mevt ü hatâr
Gözyaşım seyl-i belâ, âh ü grîvîm: sarsar
Zulmetin çâk edip ey şeb, salarum subha nazar
Berk-i tehdid ile ey ebr, ben olmam muztâr.*

*Abdülhak Hâmid
(1851-1938)*

*Ben de tûfan gibi ölüm ve tehlike yağdırırum.
Göz yaşlarum belâ seli, âhum ve feryâdım, bağırup çağırmalarum kasırgadır.
Ey gece, ben senin karanlığını yirtar, sabaha bakarum.
Ey bulut, ben tehdid şimşegi ile sarsılmam, blöfe papuç bırakmam.*

*Meâni-yi ezelliyet içinde ketm ü beyân
Çakan bir ebr-i keremedir, budur, budur insan.*

*Neyzen Tevfik
(1879 - 1953)*

İnsan, ezeli anlamlar içinde gizli ve açık bir cömertlik bulutudur.

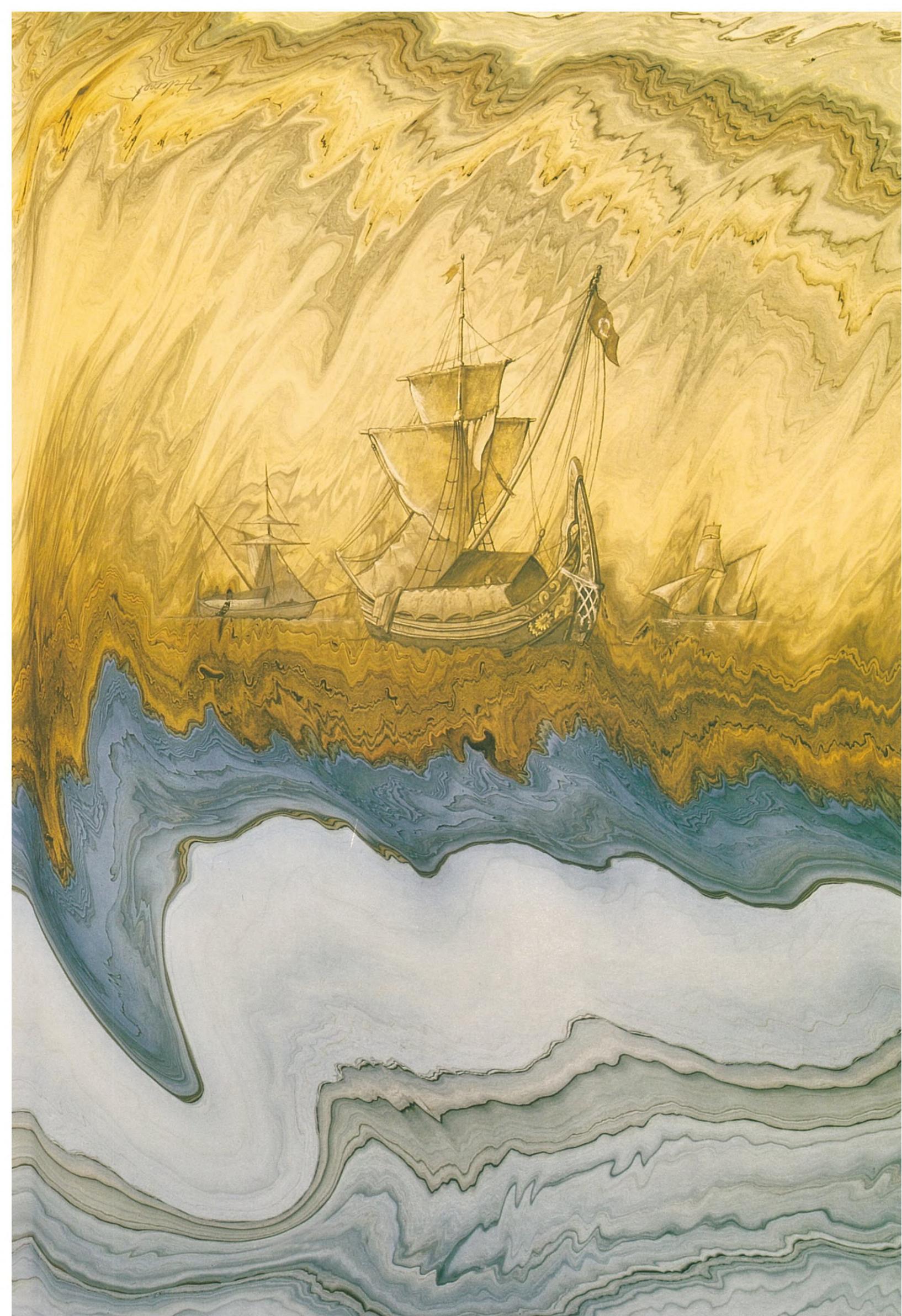

*Kemâlât ehline derbân olan kâmil olur elbet
Verem cânına cân sırrına şâmil olur elbet
Keman-ebrû güneş-veş rû cemâl-i câvidâñîden
Âçarsa perdeyi uşşak olan nâil olur elbet.*

*Alvarlı M. Lutfî efe
(1868 - 1956)*

*Olgun insanların kapısını bekleyen , onlara kapıcılık eden de olgun olur.
O kapıdan elbet bir nasip alır.
Cânâñına can veren, sevgilisi uğrunda yanıp tutuşan,
onun sırrına şamil olur, onu içine alır.
O keman kaşlı, güneş yüzlü sevgili, önsüz ve sonsuz güzelliğini gizleyen perdeyi açarsa,
âşıklar o zaman elbet nuratlarına ererler.
Onlar başka türlü nasıl kâm alır?*

Burc-i merhametten bir güneş doğar,

Bu âlem tenvir ü münevver olur.

Ebrû-yı rahmetten emtarlar yağar.

İslâmlar tathîr ü mutahher olur.

Alvarlı M. Lutfî Efe

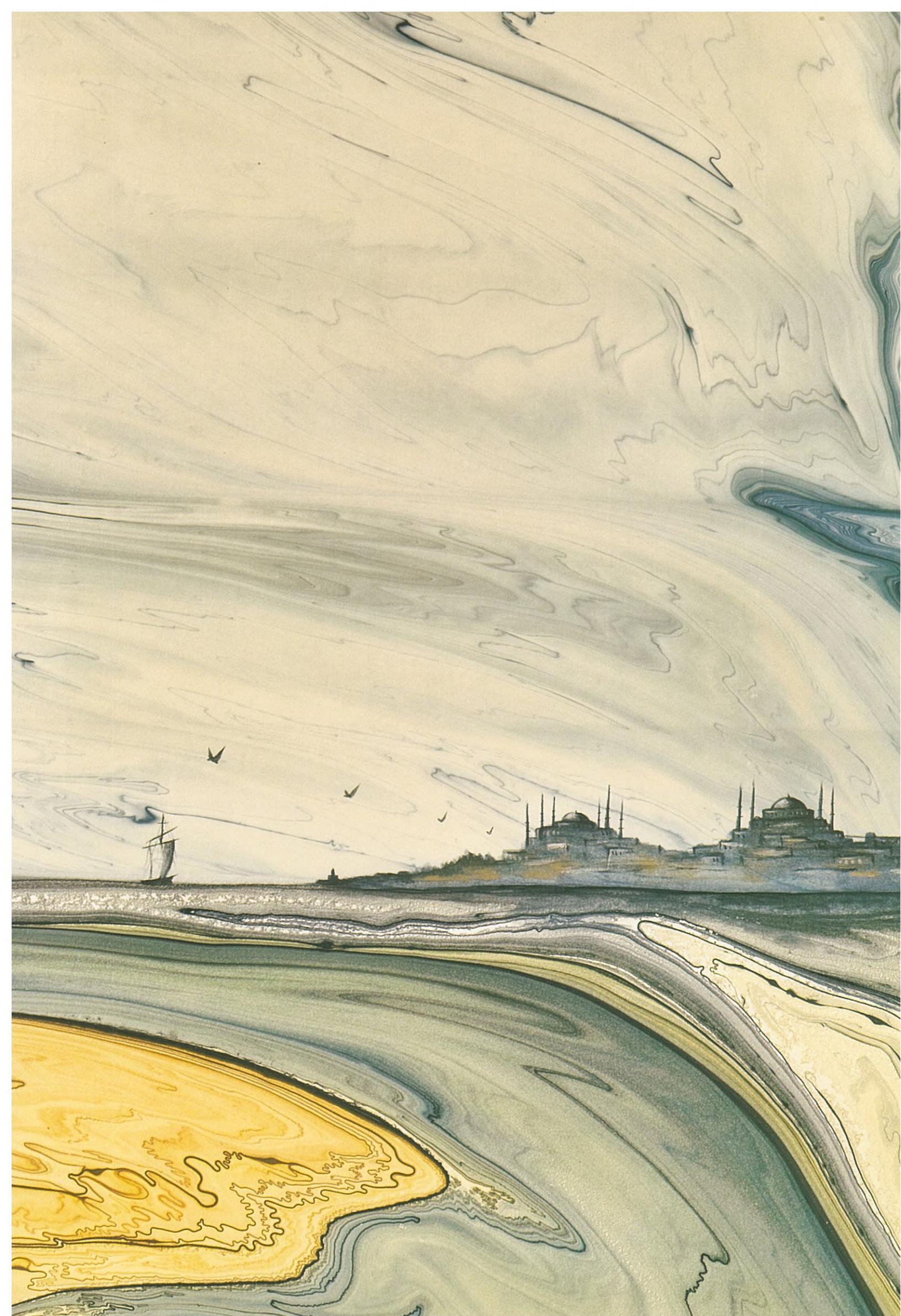

Merhamet burcundan bir güneş doğar,

Bu âlem ışıklanır ve aydınlatır olur.

Rahmet bulutundan yağmurlar yağar,

Müslümanlar temizlenir ve tertemiz olur.

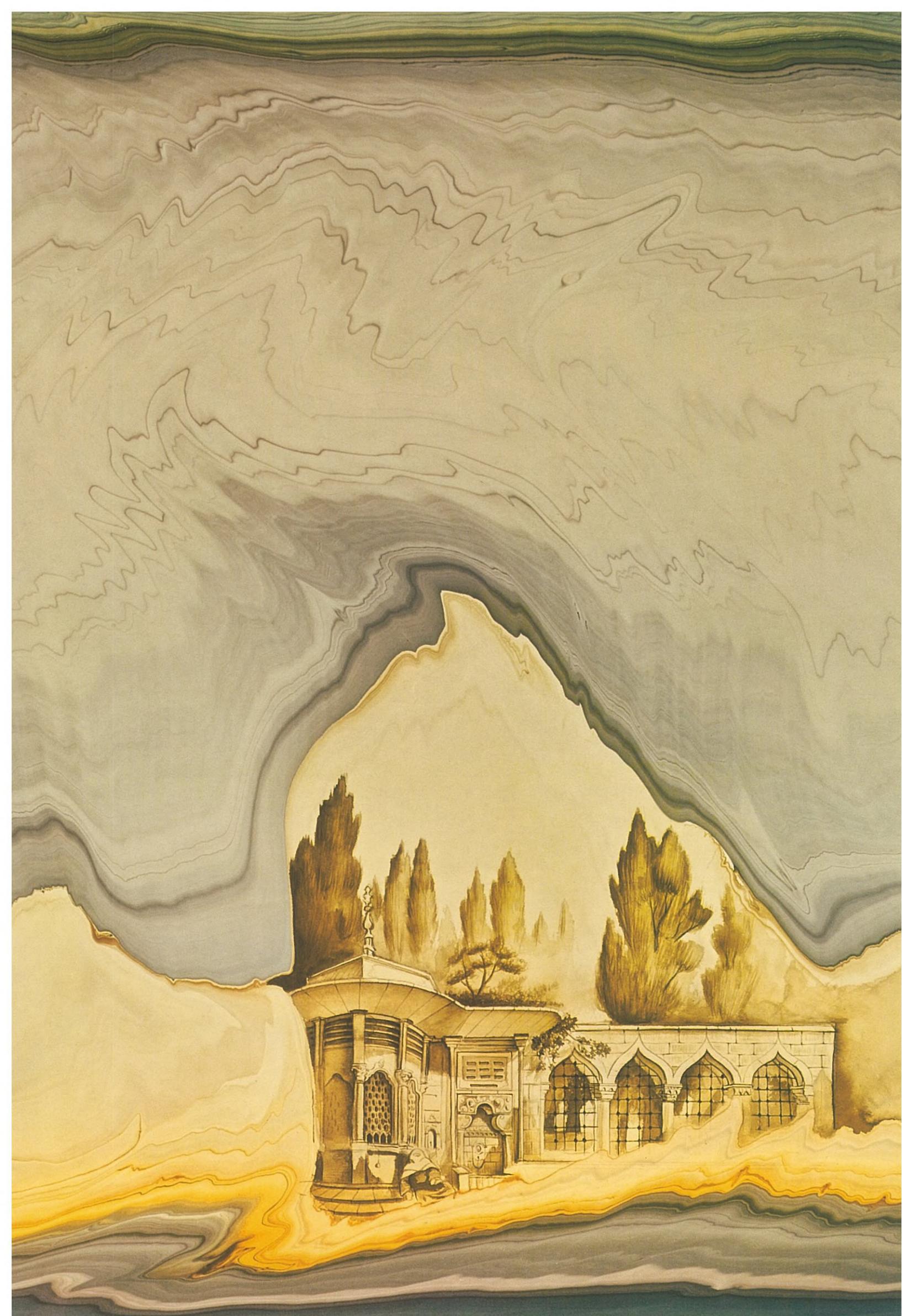

*Meydân-ı muhabbett meydân eden erler var
Cân-gâhunu cânâne kurbân eden erler var
Şems ü kamere hayret vermiş o keman ebrû
Meşrik-ı mehâsında cevlan eden erler var.*

Alvarlı M. Lütfî Efe

*Muhabbet meydanında muhabbet açıp saçan erler var.
Varını yoğunu her şeyini sevgiliye kurban eden erler var.
O keman kaşlı sevgili aya ve güneşe şaşkınlık vermiş;
Zîra iyiliklerin ve güzelliklerin doğusunda yerine duramayan
ve sürekli dönüp ayan erler var.*

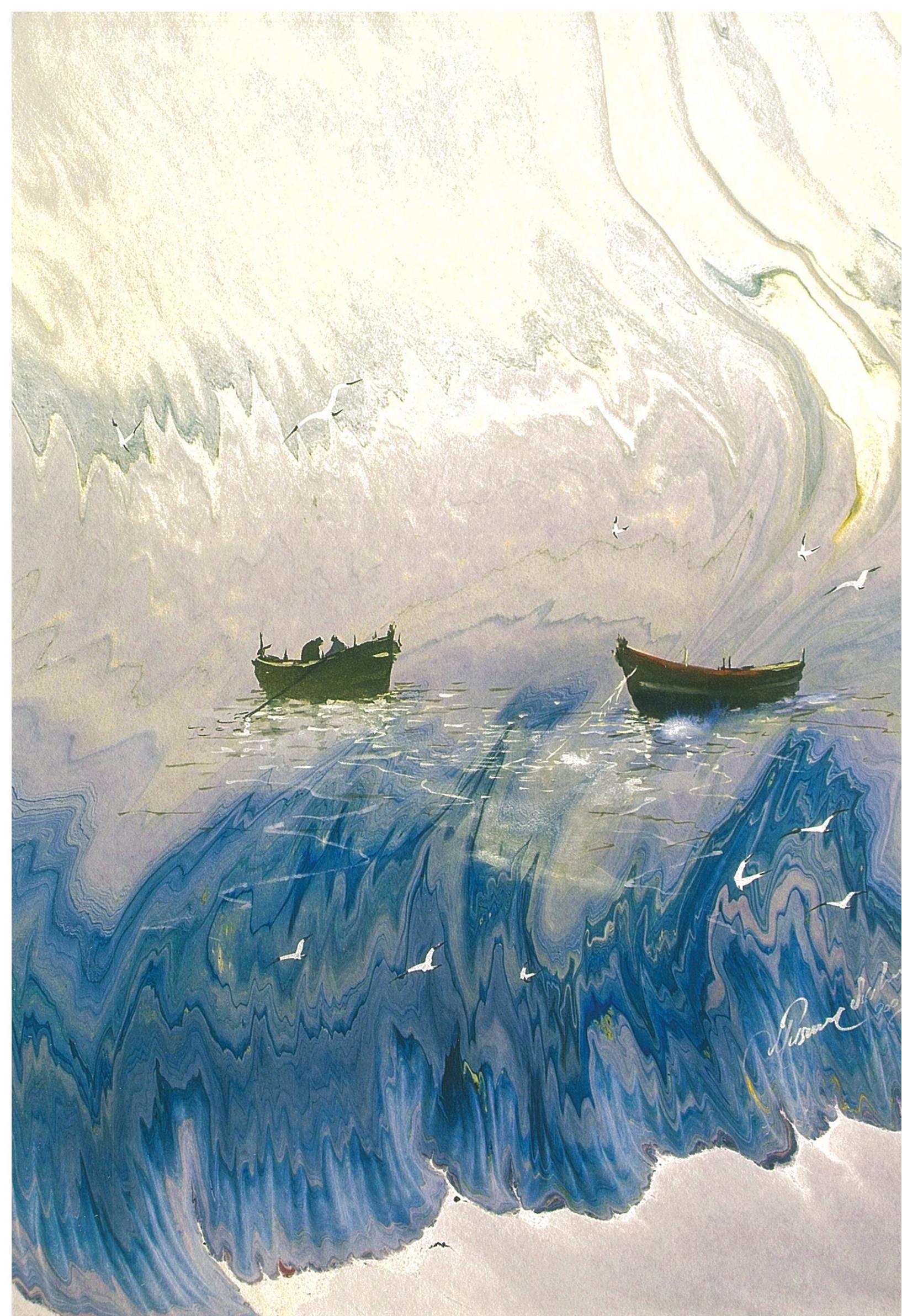

*Mâh-i nev ebrûlara bakma gönül elden gider
Halları Hindûlara bakma gönül elden gider
Gerden-i simin-bere karşı görünmez âfitâb
Berkuyâ meh-ebrûlara bakma gönül elden gider*

Alvarlı M. Lutfî Efî

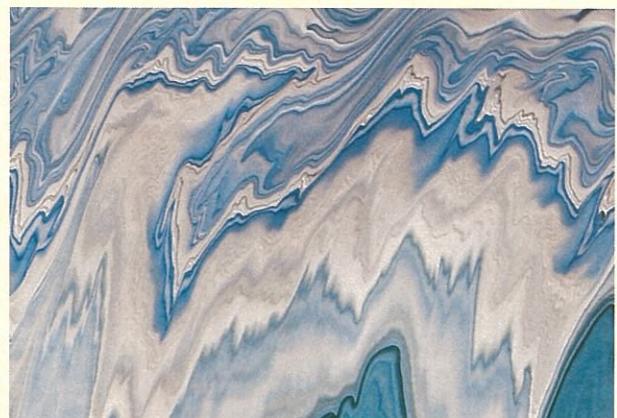

*Hilâl kaşlılara, hint benlilere bakma gönül elden gider.
Gümüş gerdan karşısında güneş görünmez,
şimşegi andıran o hilal kaşlara bakma, gönül elden gider.*

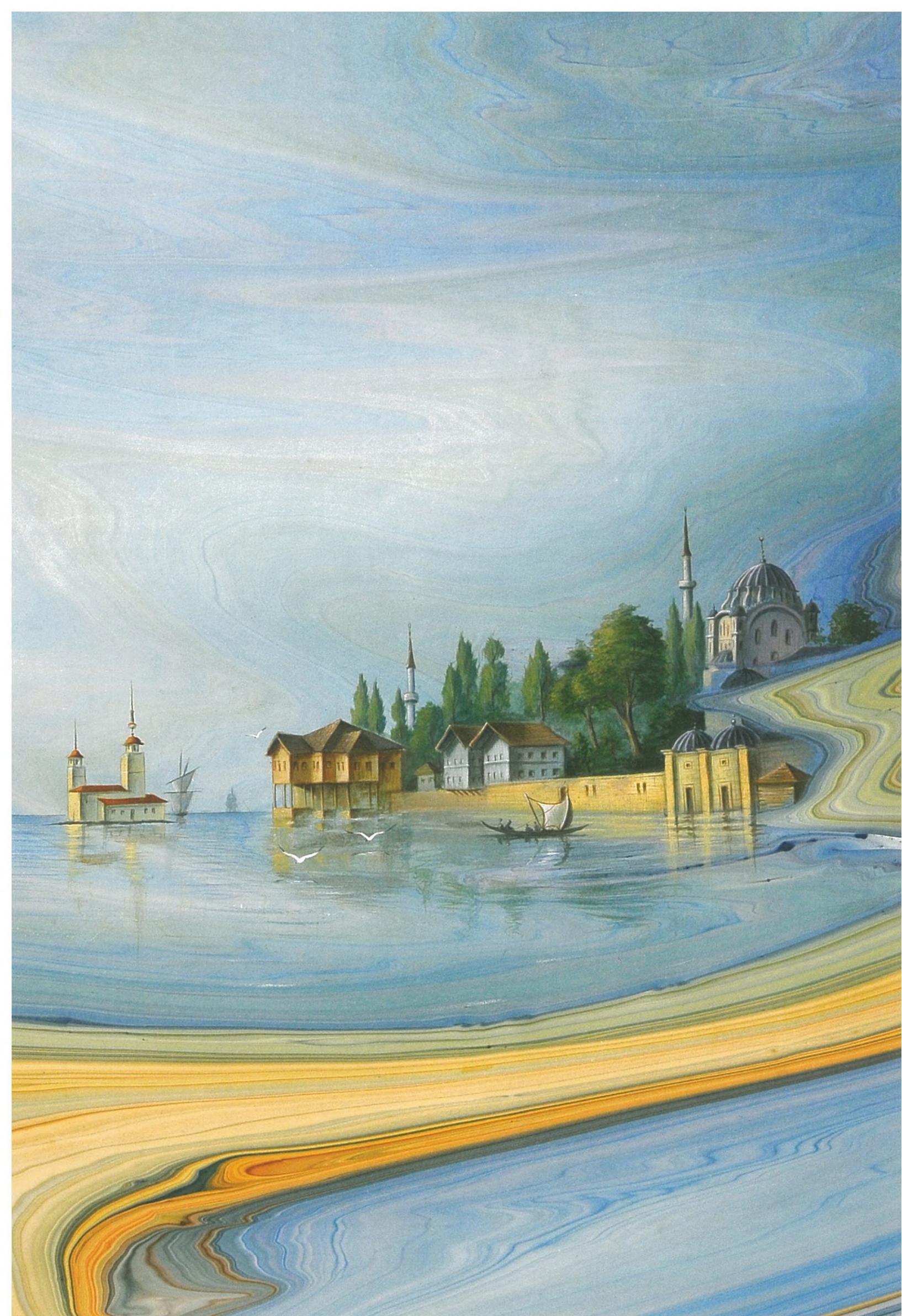

*Ebrû-keman dilberlerin âfet-i cân olduğunu
Âlem bilīr eyle hazer, eyler hazer şems ü kamer*

Alvarlı M. Lütfî Efe

*Keman kaşlı dilberlerin can afeti olduğunu herkes bilīr.
Onlardan ay ve güneş bile çekinir, sen de çekin, sakın ondan, uzak dur.*

Kemân ebrûların mihrâb-i kudret.

Sûreti âfitâb sıreti hikmet

Şâh-i devran görse eyler muhabbet

Cemâlin cihâna sultan gösterir.

Alvarlı M. Lutfî Efî

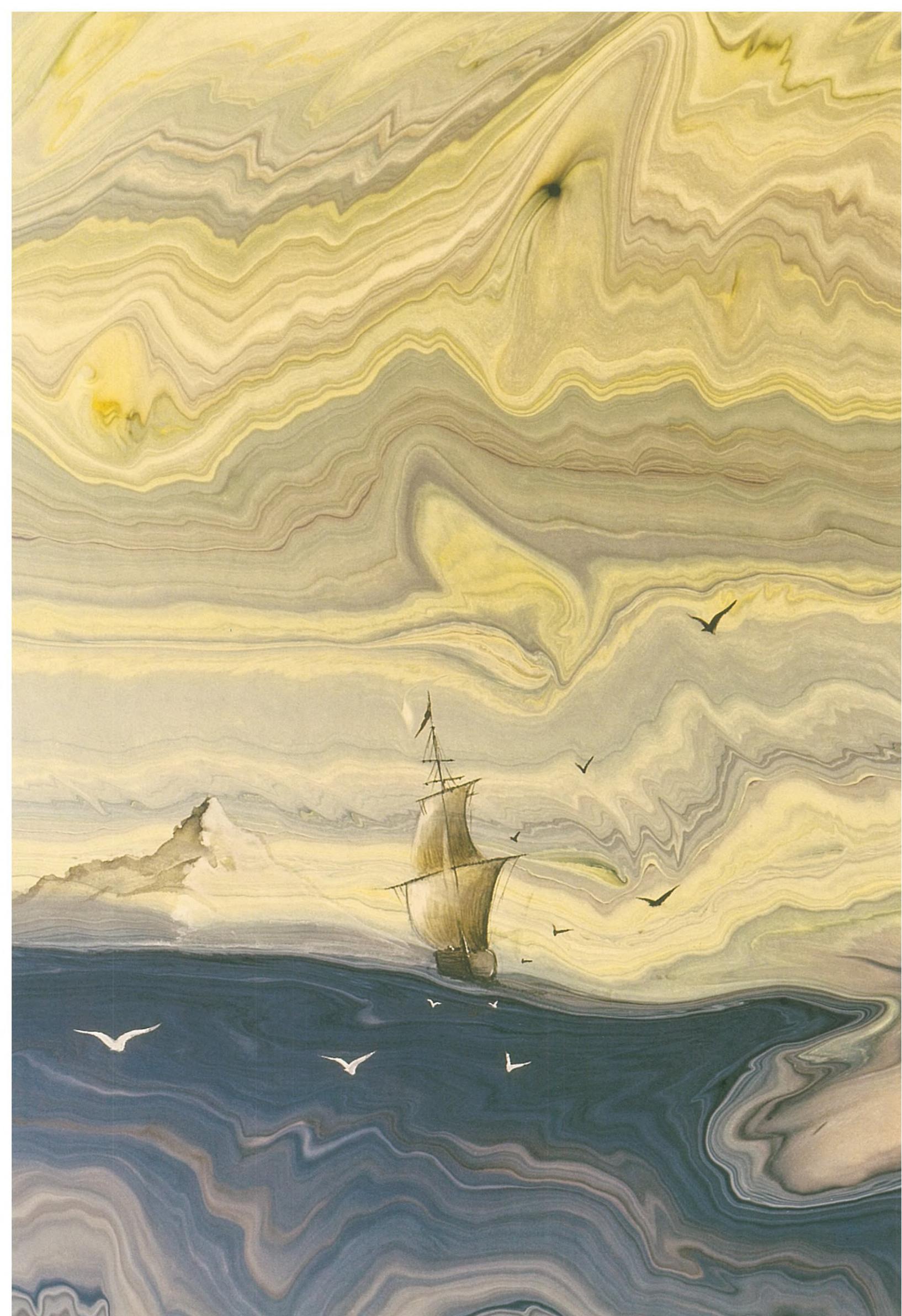

Keman kaşlarının kudret mihrabı.

Dişyüzü güneş, iç yüzü hikmet.

Dünyâya hükmeden bir imparator bile bu özellik ve güzellikten etkilenir ve vurulur.

Senin güzelliğin herkese, bu özellik ve güzelliğin asıl sahibi olan sultani gösterir.

*Taak-i ebrû-yi kemânın dilberâ mihrâbımız
Kevser-i lâ'l-i lebindir bâde-i nâyâbımız
On sekiz bin âlemi hayrette koydun ey güzel
Âşk ile doldu gönüller kalmadı boş kabımız*

Alvarlı M. Lutfî Efendi

*Ey güzel, keman kaşlarının kemerî bizim mihrâbımızdır.
Bizim benzeri bulunmaz bâdemiz senin kırmızı dudaklarının kevseridir.
Güzelliğinle on sekiz bin âlemi ne yapacağını bilemez bir hâle getirdin.
Bütün gönüller sana karşı aşkla doldu taştı, boş kabımız kalmadı.*

*Hat bozduysa hüsnün ebrûsu kemâ kân
Mescid n'ola virân ise mihrab yerinde*

Tâlî

*Biraz yipranmışsun ama güzelliğin ebrûsu hâlâ yerinde.
Mescid harâb olmuş; ama mihrap yerinde, sen hâlâ çok güzelsin.*

EBRÜ ÜN ÂME

Ebrûdaki görünen su nukûşâta iyi bak
Şuunât-ı ilâhîdir sıfatından ayan Hak
Nakşı sun'un pertevinden Hubb-u Rahman âşikâr
Rûyetullah sırrıdır bu müsemmâdir her varak.

Zen etme ki bu eşkâlin hâlikiyiz senle ben
Gafil olup şirke dalma bir fâildir iş gören
Fırça, çanak, boyâ, tekne vâsitadır bilmış ol
Hep suver-i ilmiyedir mezâhirde görünen.

Türlü türlü şekillerde arz-ı dîdâr eyleyen
Kitâb, levha sâir eşya zeyn-i envâr eyleyen
Suh ve câzip hatlarıyla kalb-i insan zevkiyâb
Saltanat-ı ebrûdur bu aşk-ı izhar eyleyen.

Onaltinci yüzyılında Turan ebru mebdei
Orda zâhir olmuş amma burada bulmuş neş'eyi
Yüce Türkler ülkesinde kemâl bulmuş bu hüner
Rabbim dâim hifzeylesin ebrû yapan zümreyi.

Ebrû demek ebir demek yâni gökteki bulut
Âb-ı rû da tutar mânâ su yüzüdür et şuhât
Bir kelâm-ı fârisîdir ebrû insan kaşları
Her tevcihe sezâdır kim mânâsı da pek velût

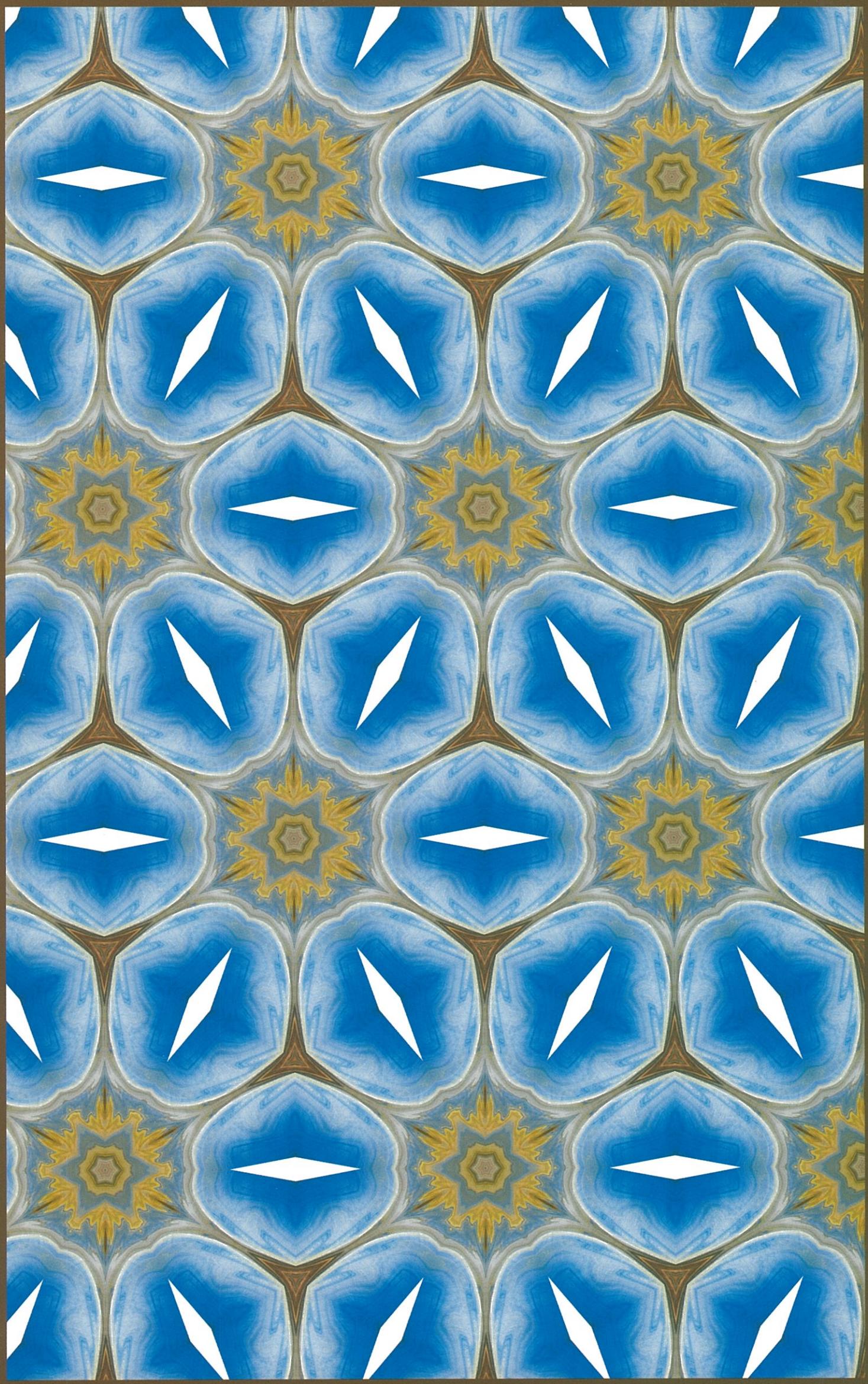
*Kadîmecdat yâdigarı müzeyyen bir san'âttil
Tabiatten mülhem olan bu nakışlar mir'âttil
Sâni-i Hâk sun'undan hep kendi kendin seyreder
Nakışnakkaş şey-i vâhit bir vahdeti hikmettir*

*Bu meslekte çok ustalar emek verip yetişmiş
Biz yetistik zavâline hepsi Hâkka göç etmiş
Büyük ustâ Özbek Seyhi Ethem Kâmi Efendi
Hezar-fen pür-mârifet bu san'âtta pîr imiş.*

*Son zamanlar şems-i ebrû gurub etmiş nâgihân
San'atkârı kalmamış hiç, ne de işten anlayan
Bir er çıkışmış Üsküdar'dan ihyâ etmiş bu zevki
İsmi hâttat Necmeddin'dir tek ustatdır bu zaman*

*Üstadımız Necmi Molla çığır açmış bu işte
Azimkârdır, muktedirdir anlayışta sezişte
Lâle sünbül karanfille bezendirmiş ebrûyu
Tâlim etmiş tâliplere zevâl yok bu gidişte.*

*Destizenkte ezilir hep renkli cism-i boyalar
Sarı zurnık inatçıdır ebrûcuyu oyalar
Zurnık, lâhur, gül bahar, al ebrûda hep esastır
Bu dört renkle çok renk olur bu cümbüşte neler var.*

*Bu çeşitli boyaların cilgâhi teknedir
Rahm-i mâder gibi sanki reng-i vusla teşnedir
Tekne içre kitre mahlûl bekler sîr-i fitraru
Bazen tutar bazen tutmaz bir acâyip nesnedir.*

*Ayru ayru çanaklarda boyaların kıvamı
Su, öd ile ayarlanır başlar işin devamı
Kitreli su üzerine fırçalarla boyalar
Serpilerek nakşedilir kağda çıkar tamamı*

*Târif gerçi kolay amma tatbikatta güzlichkeit var
Tecrübesiz yapılrsa insân olur bî karar
Görünüşte aldanıp da çok kolaymış deme sen
Bir ihtisas işidir bu aşık olan er yapar.*

*Mütenevvî şekillidir ebrûların sureti
Battal, hatip, taramayla gör âsâr-i kudreti
Karanfille lâle sünbül papatyayla menekşe
Taraklı da tezyin eder bu elvân-ı kesreti.*

*Ebrû yapan seyredende gam kasâvet bulunmaz
Gönülleri tenşit eder zevkle doyum olunmaz
Yapan hayran, bakan hayran, alan, satan hep hayran
Bu ebrûdan zevk almayan, ebrûcuya yâr olmaz.*

*Nazar kıldık kâinata baktım mutlak ebrûya
Vech-i yâri âyan gördüm salât ettim bu Ru'ya
Kenz-i mahfi tezâhuru aşk-i Hüdâ nümâyân
Ebrû görüp Allah dedim irdim kalbi duyguyla.*

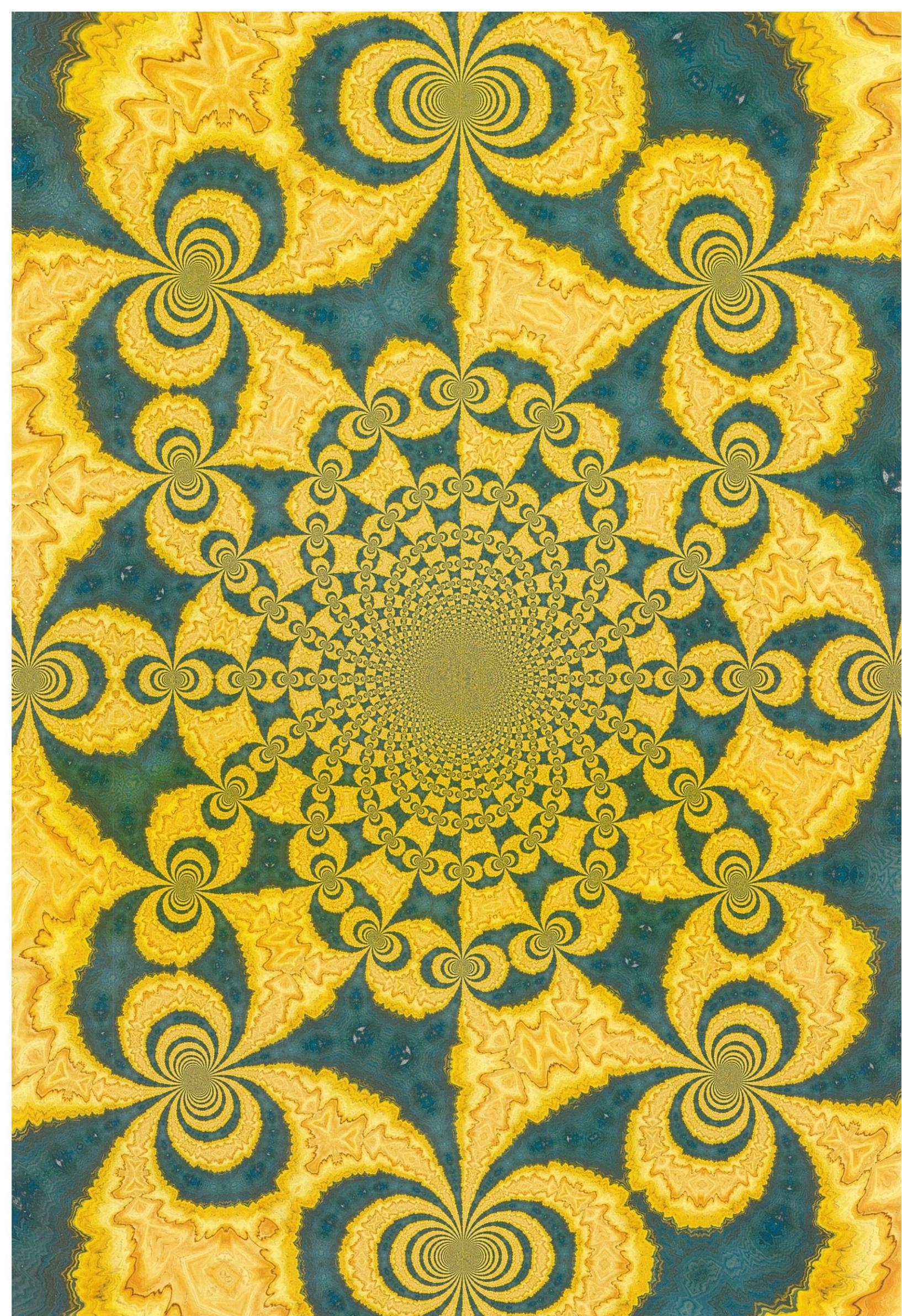
*Bî hududu zevk-i elvan ebrûculuk san'âti
Erbâbinin nazarunda çoktur onun kıymeti
Her varakta sîrr-i cemâl âşikârdır zahidâ
Bu ebrûlar, bu sâfalar hepsi aşkıñ hikmeti.*

*Ben ebrûya aşık oldum düştüm onun peşine
Leylâ gibi nazlar etti yaramadı işime
Bir aralık isyan ettim görmedim hiç iltifat
İnsaf edip yüzün güldü işler açtı başıma.*

*Besmeleyle tezgâh açıp ebrû yapan kişiyiz
Fırça ile su üstünde hüner satan kişiyiz
Üstadımız Özbek Şeyhi hem Necmeddin hocadır
Büyük'lere boyun kesip Hakka tapan kişiyiz*

*Ey Mustafa nakşî sevda sana neler öğretti
Derûnunda duran nakkaş "Eynemâ"yı öğretti
Bab-i ebrû rehnümâdır vech-i bâkî fehmine
Ârif olan bu ezhari bir noktadan seyretti.*

*Mustafa Düzgünman
(1920-1990)*

"Mest-i aşkı bu dokuz câm ferahnâk edemez
Dil nedir, aşk nedir, gam nedir, onlar bunu idrâk edemez"
Âb-i rûy-i ebr-i ezel gerek bize cânâ
Fîkr ü zikr-i mâsivâ bizi ak pâk edemez

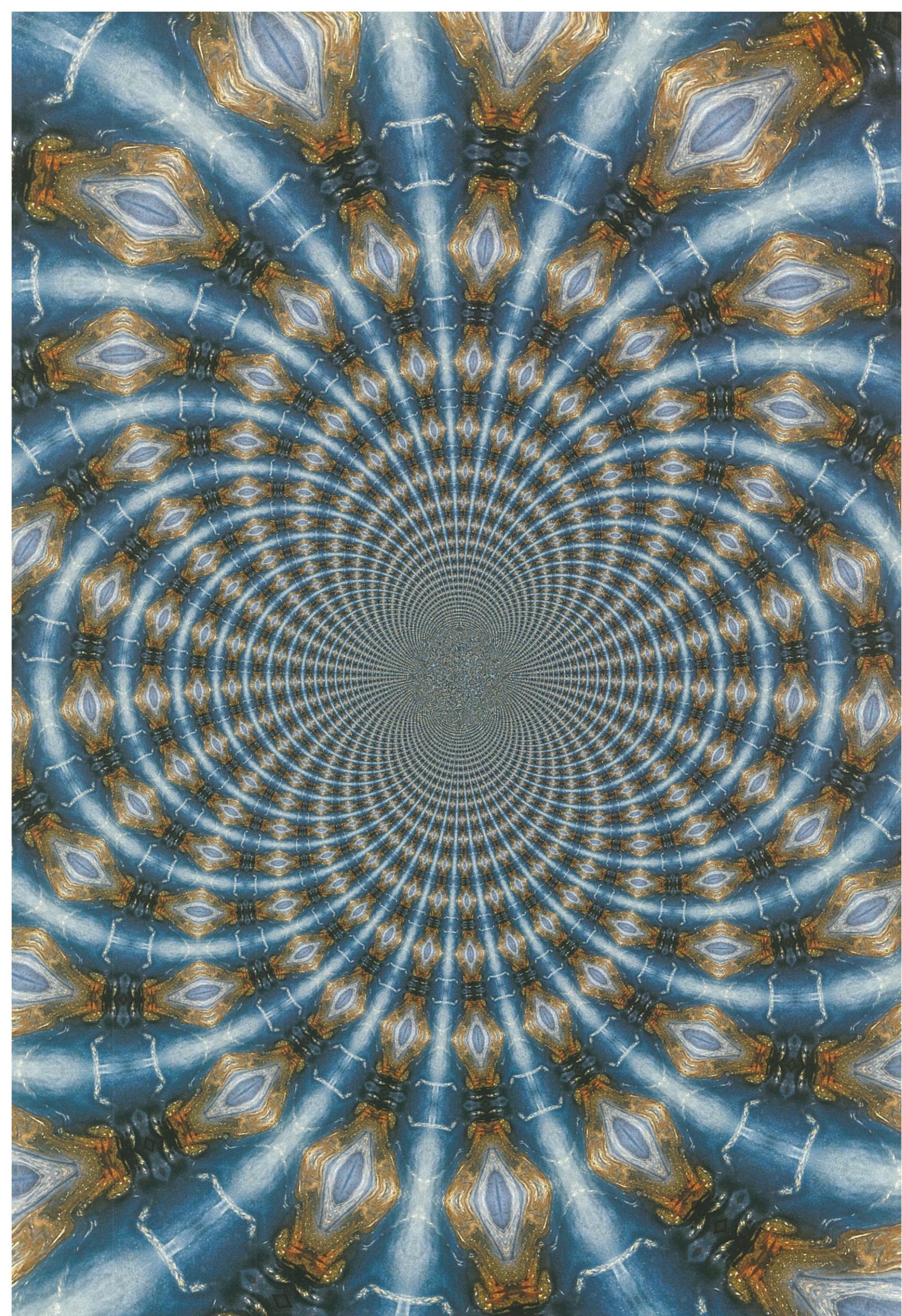
Hakîr Fakîr
(1946-*)

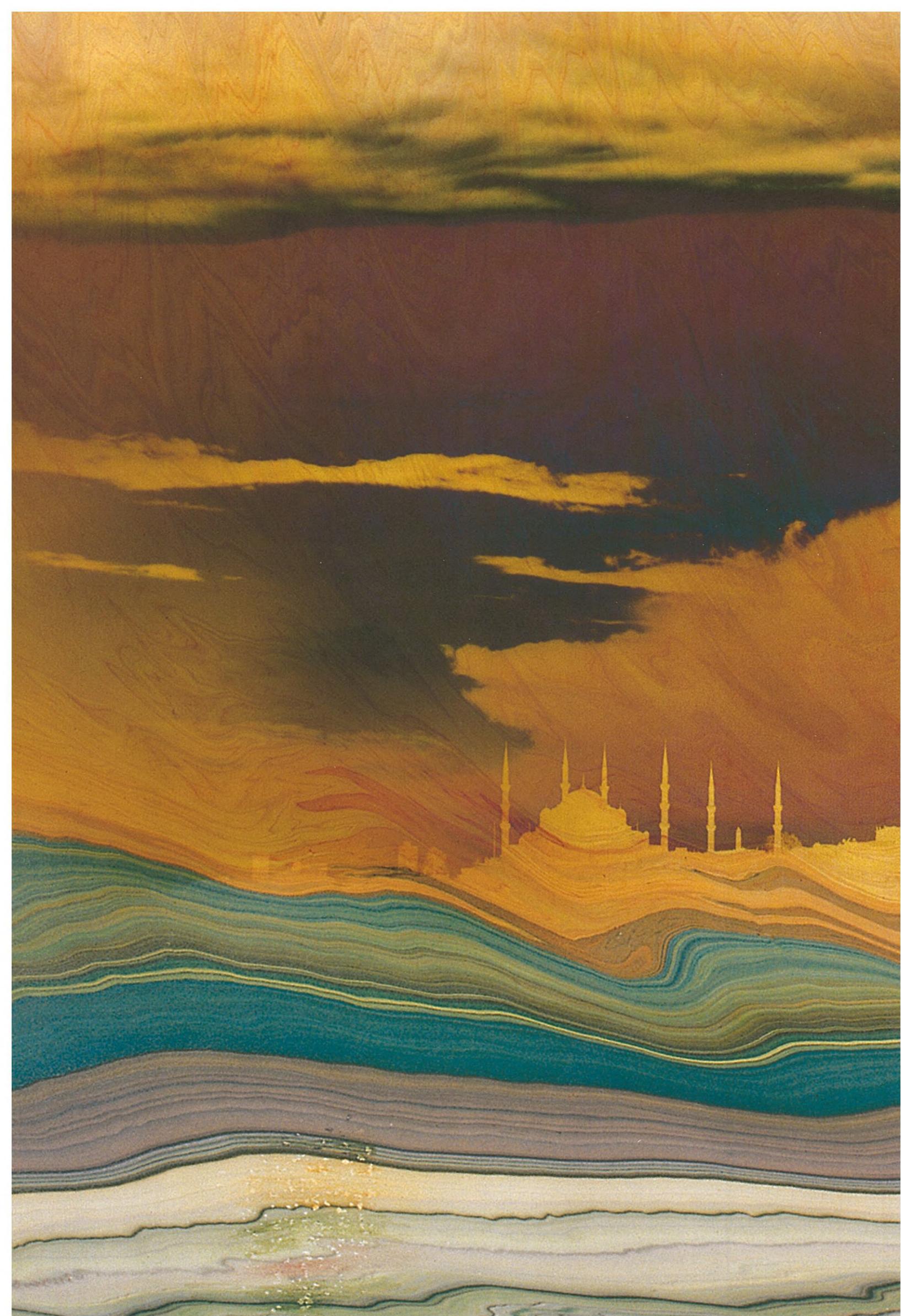

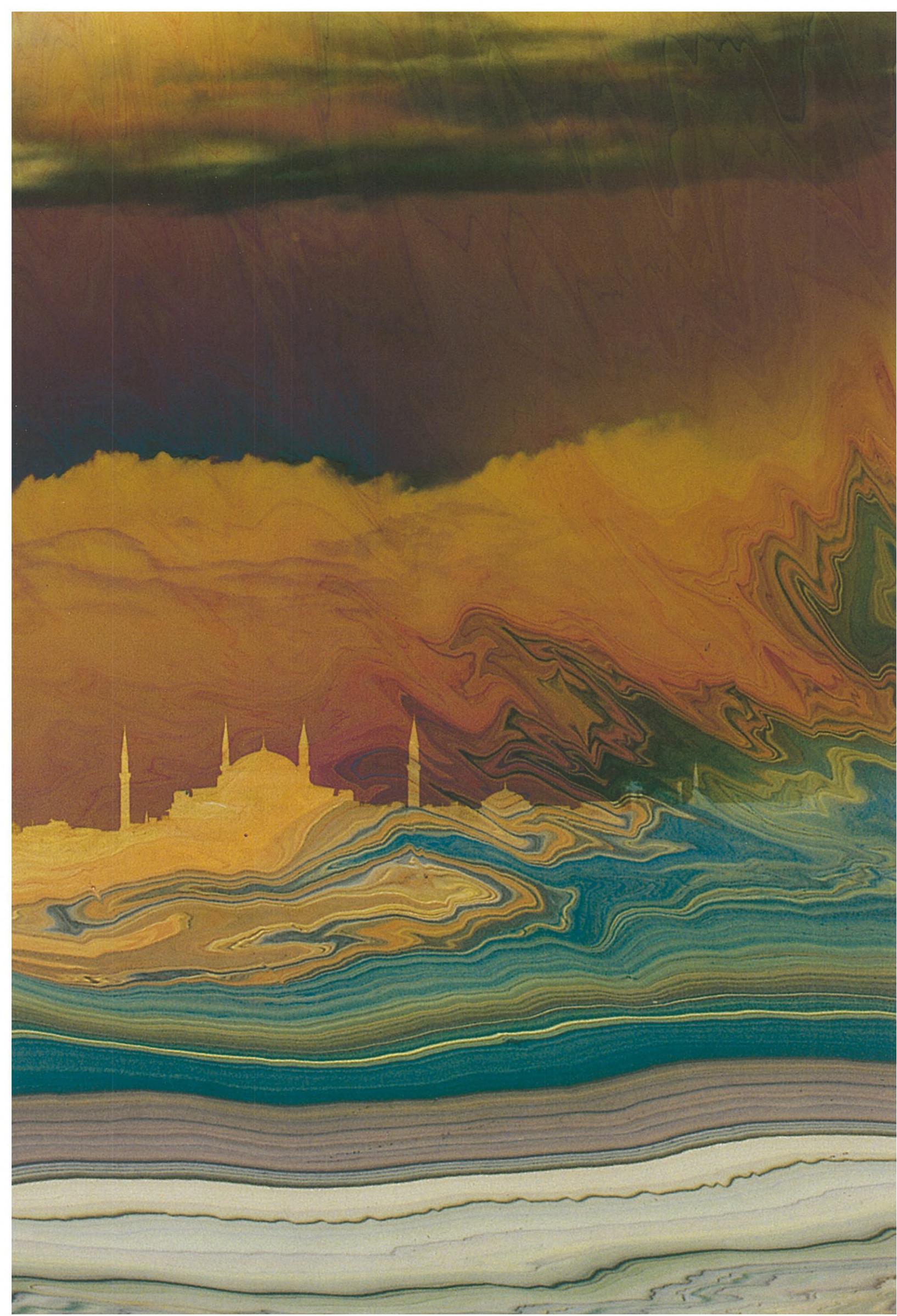
"Âşk sarhoşunu bu dokuz gök sevindiremez.
Gönü'l nedir, aşk nedir, gam nedir, onlar bunu idrâk edemez"

(Nâ'il-i Kadîm)

Ey sevgili, ezel bulutunun yüzünün suyu lâzım bize,
yoksa ondan özgesinin fikri ve zikri,
ayruluk gayruluk düşüncesi bizi aklayıp paklayamaz.

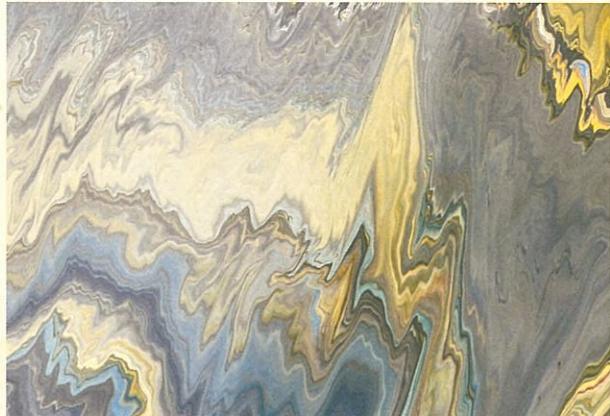

*Mihrâb-ı mübremdir hâm-ı ebrûsu
Bunu herkes kabûl eder doğrusu
Ebr-i nisân gibi sakla bunu gönülde,
Çalmasın bunu o şom nefîs uğrusu.*

Hakîr Fakîr

*Onun kaşının büklümü, herkesin yönelmek zorunda olduğu
kaçınılmaz mihraptır.*

Azıcık irfâni olan herkes bunu anlar ve kabûl eder.

*Nisan bulutundan gelen yağmur dammasını istiridye nasıl saklar
ve onu inciye dönüştürürse, sen de bu sırrı gönlünde sakla da,
o sırrı hakîkat olsun.*

Hep kötülüğüne meyleden o uğursuz nefîs hırsızına çaldırma bunu.

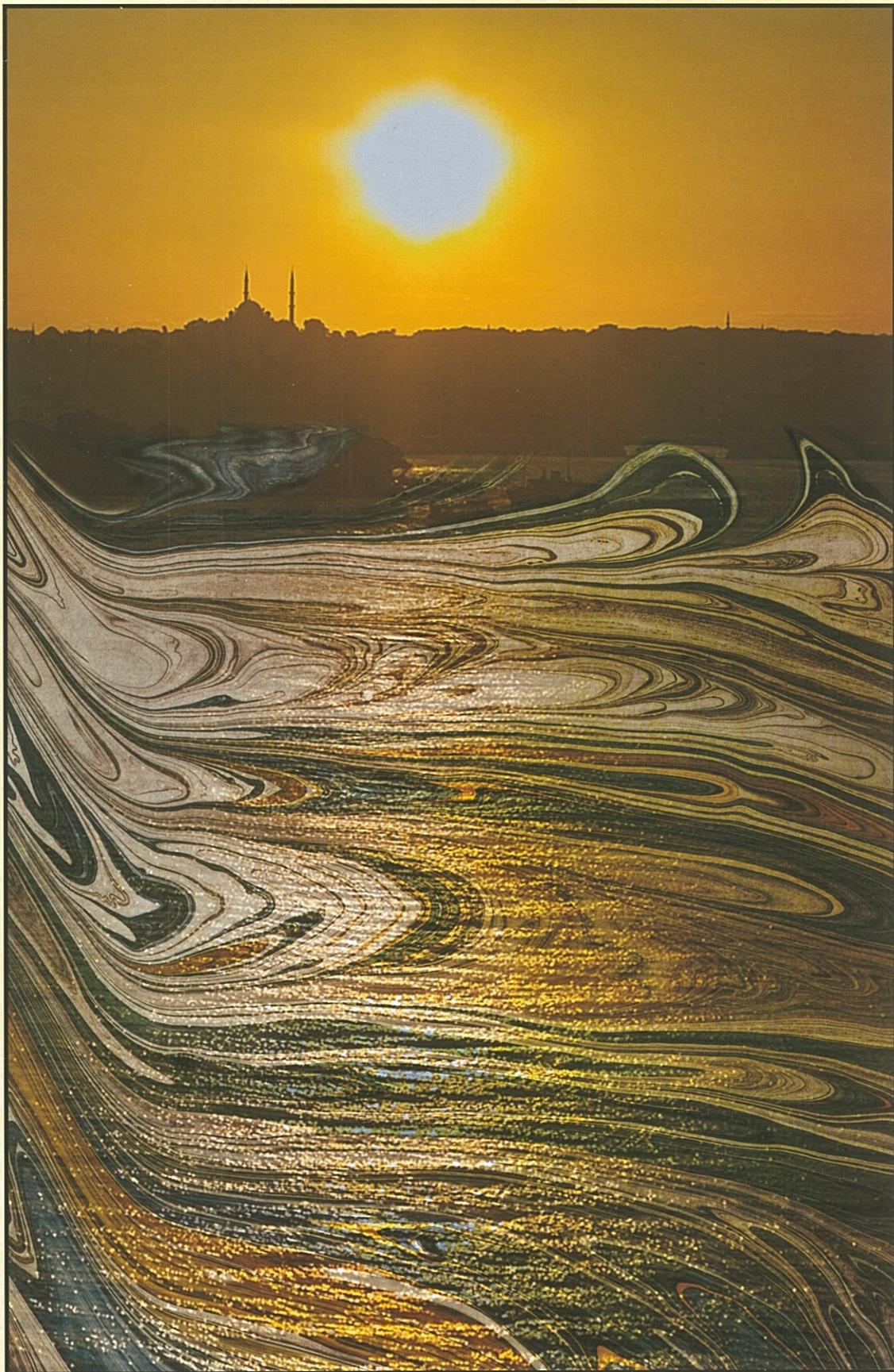

EBRUVAN

*Her şey muhabbetin âb-i rûyuna,
Yaratıldı, yaratılır boyuna!
Selâm olsun ol Habibe soyuna,
Ona salât eder cümle ebruwan!*

*Allah'ın ebrûsu Ahmed'dir bize!
Ebr-i Nisan gibi rahmettir bize!
Zahmet görüntüsü şimşektir bize!
Çatır Çatır çakar bize ebruwan!*

*Bizi korur her haliyle her daim!
Her yererde, her şeylerde o kaim!
Biliriz ki hem Rauf'dur hem Rahim!
Bizim için çatar bize ebruwan!*

*Her şeyden her an gelir bir nidâ:
Sizi sizden daha çok sever Hüdâ!
Ebrûlarla söyle Hikmet-i Hüdâ:
Bunu işmar eder cümle ebruwan!*

*Sana bakar altında taak-i ebrû!
Gözleri çok fettan bir keman-ebrû!
Âlem önden sona hep esrar ebrû!
Ona secde eder cümle ebruwan!*

*Ebr-u hoşt bir adamsın sen Özdamar,
Ebr-u ferahtan yağıyor duygular!
Umarım ki bunu nefsin uygular;
Yoksa Sübhan sana çatar ebruwan!*

Hakîr Fâkir

*Mustafa Özdamar
(1946-?)*

